

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ
นักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Assessing Competencies of Learning Management and Specific
Content Knowledge of Social Science Program Teacher Students
The Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

โดย

บัญชา นวนสาย
อาลัย จันท์พานิชย์

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พ.ศ. 2559

(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์)

เลขที่สัญญาเงินทุน 76/2559
รหัสโครงการ 2559

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ
นักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Assessing Competencies of Learning Management and Specific
Content Knowledge of Social Science Program Teacher Students
The Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

โดย

บัญชา นวนสาย
อาลัย จันทร์พานิชย์

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ศ. 2559
(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์)

หัวข้อวิจัย สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ดำเนินการวิจัย บัญชา นวนสาย
อาลัย จันทร์พานิชย์
หน่วยงาน สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีวิจัยสมบูรณ์ 2559
เลขที่สัญญาอนุญาต 76/2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ ค่ะแนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี ขนาดโรงเรียน และศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ประชากรได้แก่ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 275 คน ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์ และสนทนากับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูพี่เลี้ยง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดำเนินการมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่า IOC: Index of Item Objectives Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเชื่อมั่น .969 การ ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน รวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำหยาการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน) และด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามตามเพศ พบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาเพศชายทุกด้าน ยกเว้น ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำหยาการสอน

3. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จะมีสมรรถนะในทุกด้านมากกว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

4. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม

3.51 ขึ้นไป มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.51 ลงมา

5. ปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อการสอน ปัญหาด้านการควบคุมห้องเรียน ปัญหาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาด้านการสอน และปัญหาอื่นๆ เช่น ขาดทักษะการพูด ขาดทักษะการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง
คำสำคัญ : สมรรถนะ , การจัดการเรียนรู้

Research Title   Assessing Competencies of Learning Management and Specific Content Knowledge of Social Science Program Teacher Students, The Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

Researcher   Mr. Bancha Nuansai
                                  Assoc. prof. Dr. Alai Chantarapanich

Organization   Social Science Program The Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

Academic Year   2559

No.   76/2559

Abstract

Objective of the research are to (1) access the competencies of learning management and specific content knowledge of Social Science program teacher students, (2) compare the competencies of the Social Science program teacher students according to gender, average GPA, and school size, and (3) investigate the problem during student internship, of the Faculty of Education, Buriram Rajabhat University Two hundred and seventy-five students participated in this study. The data collecting tools were questionnaire, interview, and dialog with school principle-and-mentors. The data were analyzed to find the IOC (Index of Item Objectives Congruence). The item with ICO ranged from 0.60-1.00 were selected to find the reliability of the data according to Cronbach, the calculated Alpha coefficient was 0.969. The finding can be summarized as follows:

1. Internship students presented 5 competencies which are instructional planning, safe and challenged learning atmospheres, strategies for learners, feedback and assessment, and learning reaction.

2. Female students presented the competencies of learning management better than male students for all area, except for safe and challenged learning atmospheres.

3. Internship students in special extra high school size presented all competencies better than medium and small size school.

4. The student with over GPA of 3.51/4.00 presented the competency of learning management and specific content knowledge better than the student with lower GPA.

5. Problem of internship student are Instruction media, classroom control, knowledge management plan, teaching, and other skills such as speaking and Thai-writing skill.

Keywords : competency, knowledge management

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์หลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จรีพร จันทรพาณิชย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์ ดร.ฐิตาพร เวียงวิเศษ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ ดร.ผดุงชาติ ยงดี ผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาหลักสูตร ท่านผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูในสถานศึกษา กลุ่มวิชาสังคมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด นครราชสีมาและจังหวัด มหาสารคาม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการ ตอบแบบประเมิน สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้ วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ บุรีรัมย์ ใน ครั้งนี้จนเป็นผลให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาเรื่องการเรียนรู้วิชาเฉพาะด้าน การรู้วิธีการสอน และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการกำหนดแนวทางในการจัดฝึกประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูของสาขาวิชาสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ดังนั้น สภาพการจัดการเรียนการสอน สายการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยพบปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมุ่งเน้นการเรียนรู้รายวิชาอย่างแยกส่วน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 ถือเป็นการปฏิบัติงานในสภาพจริง เป็นการช่วยพัฒนา นักศึกษาครูให้มีความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นำทักษะและความรู้ที่จำเป็นจากกระบวนการเรียนการสอนไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้ จากการนิเทศการสอนพบว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการในขณะออกไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยเฉพาะปัญหาที่นักศึกษาฝึกสอนไม่สามารถสอนความรู้ในเนื้อหาที่ตนเองรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาดังกล่าวได้ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นปัญหาจากการขาดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการสอนรายวิชาต่างๆ

ความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาเรื่องการเรียนรู้วิชาเฉพาะด้าน การรู้วิธีการสอน และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูของสาขาวิชาสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาประจำภาคเรียนที่ 1 และ 2 ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 275 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน รวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการ

สอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทายการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน) และด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามตามเพศ พบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาเพศชายทุกด้าน ยกเว้น ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทายการสอน

3. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จะมีสมรรถนะในทุกด้านมากกว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

4. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.51 ขึ้นไป มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.51 ลงมา

5. ปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อการสอน ปัญหาด้านการควบคุมห้องเรียน ปัญหาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาด้านการสอน ปัญหาอื่นๆ เช่น ขาดทักษะการพูด ขาดทักษะการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง

6. แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาควรให้นักศึกษาเลือกโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในการส่งนักศึกษาเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาเป็นลำดับต้นๆ เนื่องจากนักศึกษาจะได้มีโอกาสได้พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพได้อย่างเต็มความสามารถ และสาขาวิชา หรือกลุ่มวิชา ที่รับผิดชอบในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาสังคมศึกษา ควรส่งเสริม ติดตามและเน้นการพัฒนาทักษะวิชาชีพครู

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ คณะเนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี และขนาดโรงเรียน และศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1. ประชากรได้แก่ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 275 คน ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์ และสนทนากับผู้อำนวยการโรงเรียนและครูพี่เลี้ยง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดำเนินการมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่า IOC: Index of Item Objectives Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเชื่อมั่น.969 การ ผลการศึกษาพบว่า

1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน รวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน) และด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามตามเพศ พบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาเพศชายทุกด้าน ยกเว้น ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน

3. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จะมีสมรรถนะในทุกด้านมากกว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

4. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 3.51 ขึ้นไป มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.51 ลงมา

5. ปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อการสอน ปัญหาด้านการควบคุมห้องเรียน ปัญหาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาด้านการสอน และปัญหาอื่นๆ เช่น ขาดทักษะการพูด ขาดทักษะการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง

คำสำคัญ : สมรรถนะ, การจัดการเรียนรู้

Abstract

Objective of the research are to (1) access the competencies of learning management and specific content knowledge of Social Science program teacher students, (2) compare the competencies of the Social Science program teacher students according to gender, average GPA, and school size, and (3) investigate the problem during student internship, of the Faculty of Education, Buriram Rajabhat University Two hundred and seventy-five students participated in this study. The data collecting tools were questionnaire, interview, and dialog with school principle-and-mentors. The data were analyzed to find the IOC (Index of Item Objectives Congruence). The item with ICO ranged from 0.60-1.00 were selected to find the reliability of the data according to Cronbanch, the calculated Alpha coefficient was 0.969. The finding can be summarized as follows:

1. Internship students presented 5 competencies which are instructional planning, safe and challenged learning atmospheres, strategies for learners, feedback and assessment, and learning reaction.
2. Female students presented the competencies of learning management better than male students for all area, except for safe and challenged learning atmospheres.
3. Internship students in special extra high school size presented all competencies better than medium and small size school.
4. The student with over GPA of 3.51/4.00 presented the competency of learning management and specific content knowledge better than the student with lower GPA.
5. Problem of internship student are Instruction media, classroom control, knowledge management plan, teaching, and other skills such as speaking and Thai-writing skill.

Keywords : competency, knowledge management

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	3
คำถามในการวิจัย	3
วิเคราะห์ข้อมูล	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	4
แนวทางการนำผลวิจัยไปใช้	5
สรุป	5
บทที่ 2 แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา	7
ความหมายของสังคมศึกษา	8
การจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาสังคมศึกษา	11
สรุทธนะการจัดการเรียนรู้	65
สมรรถนะวิชาชีพครูไทย	66
แนวคิดการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้	69
บทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	73
บทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	74
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	75
กรอบแนวคิดการวิจัย	82
สรุป	83
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	84
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	84
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล	86
การวิเคราะห์ข้อมูล	86
สรุป	87

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	88
การวิเคราะห์ข้อมูล	88
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
สรุปผลการวิจัย	99
สรุป	101
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	102
ความสำคัญของการวิจัย	102
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	102
ขอบเขตของการวิจัย	103
สรุปผลการวิจัย	104
การอภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	106
สรุป	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	113
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่น	119
ภาคผนวก ค ค่าอำนาจจำแนก	121

สารบัญรูปภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
ภาพประกอบ 2.1 แสดงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ CIPPA Model หรือ แบบประสาน 5	18
ภาพประกอบ 2.2 แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยให้ทำโครงการ	28
ภาพประกอบ 2.3 แสดงการบูรณาการเนื้อหาและทักษะจากวิชาต่างๆ ในการสร้างบทเรียน	33
ภาพประกอบ 2.4 ตัวอย่าง Concept Map (ผังความคิด)	35
ภาพประกอบ 2.5 แสดงการบูรณาการหัวเรื่องกับวิชาต่างๆ	37
ภาพประกอบ 2.6 แสดงการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวิชาอย่างสัมพันธ์กัน	38
ภาพประกอบ 2.7 แสดงขั้นตอนรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้	39
ภาพประกอบ 2.8 แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	40
ภาพประกอบ 2.9 การจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้	47
ภาพประกอบ 2.10 แสดงองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ	57
ภาพประกอบ 2.11 กระบวนการฝึกทักษะการสอนแบบจุลภาค	71
ภาพประกอบ 3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	83

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
ตาราง 1	ประเภทของโครงการ จุดประสงค์ กิจกรรมและตัวอย่างโครงการ	21
ตาราง 2	องค์ประกอบของโครงการ	23
ตาราง 3	แนวทางในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน	24
ตาราง 4	แสดงจำนวน และร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	89
ตาราง 5	แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลครูพี่เลี้ยง	90
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ด้านการวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยรวมและรายข้อ	91
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ด้านบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ปลอดภัย และทำทนายการสอนโดยรวมและรายข้อ	92
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ด้านขอบเขต ของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวม และรายข้อ	93
ตาราง 9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ด้านผลย้อนกลับ และการประเมินผู้เรียน(นักเรียน) โดยรวมและรายข้อ	94
ตาราง 10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ด้านผลสะท้อน ของการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ	94
ตาราง 11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามราย ด้านและโดยรวม	95
ตาราง 12	เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ นักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ	96
ตาราง 13	สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ นักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา	97

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

ตาราง 14 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ
นักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกสอน 98

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครุสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้วิจัยขอเสนอความสำคัญของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามในการวิจัย ขอบเขตการวิจัย นิยามศัพท์ เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประโยชน์และสรุป ตามลำดับดังนี้

ความสำคัญของการวิจัย

สภาพการจัดการเรียนการสอน สายการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยพบปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมุ่งเน้นการเรียนรู้รายวิชาอย่างแยกส่วน นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 ต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติงานในสภาพจริง จากการนิเทศการสอนพบว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการ ในขณะที่ออกไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยเฉพาะปัญหาที่นักศึกษาฝึกสอนไม่สามารถสอนความรู้ในเนื้อหาที่ตนเองรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาดังกล่าวได้ ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นปัญหาจากการขาดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้จึงส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการสอนรายวิชาต่างๆ

ภารกิจสำคัญอีกประการของคณะครุศาสตร์ ก็คือทำหน้าที่เป็น "ครูของครู" ที่ต้องผลิตและพัฒนา นักศึกษาครูให้มีความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นำทักษะและความรู้ที่จำเป็นจากกระบวนการเรียนการสอนไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้ ในการผลิตและพัฒนา นักศึกษาวิชาชีพครูในระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายให้นักศึกษามีความรู้ในเนื้อหาและมีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ การรู้วิชาเฉพาะด้าน (Specific Content Knowledge) การรู้วิธีการสอน (Pedagogical Content Knowledge) และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ (Teaching Competency)

ความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาเรื่องสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของกลุ่มวิชาสังคมศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งด้านความรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ดังนั้นสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนา นักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ คณะแผนเฉลี่ยสะสม 4 ปี และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คำถามในการวิจัย

1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาอยู่ในระดับใด
2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีปัญหาอะไรบ้าง

สมมติฐานงานวิจัย

นักศึกษาที่มีเพศ คณะแผนเฉลี่ยสะสม และขนาดของโรงเรียนที่ฝึกสอนต่างกันจะมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ในสถานศึกษาที่นักศึกษาสอน ประจำปีการศึกษา 1 และ 2 ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 275 คน ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกุ่มวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย
3. ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ด้านผลย้อนกลับและประเมินผู้เรียน

5. ด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ คณะแผนกเฉลี่ยสะสม และ ขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาไป

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ นักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย
3. ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

4. ด้านผลย้อนกลับและประเมินผู้เรียน
5. ด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำถามวิจัยข้อ 1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครุสาขาวิชาสังคมศึกษา อยู่ในระดับใด ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ได้ จากการศึกษาแนวคิดเพื่อการออกแบบกรอบแนวคิดในการประเมินสมรรถนะของครูและการรู้วิชา เฉพาะด้าน เป็นขั้นตอนการสังเคราะห์แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ (มีคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง) การสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้แบบบันทึกการการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มา ดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

คำถามวิจัยข้อ 2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครุสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีปัญหา อะไรบ้าง ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มระหว่างคณะผู้วิจัย ครูพี่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครุสาขาวิชาสังคมศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครุสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การ วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

การ ศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษา สาขาวิชา
 สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content
 Analysis)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน ของนักศึกษาสาขาวิชา
 สังคมศึกษา
2. ทราบปัญหา เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา ของนักศึกษาสาขาวิชา
 สังคมศึกษา
3. ได้แนวทางในการเสริมสร้างสมรรถนะให้กับนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาที่จะออกฝึก
 ประสบการณ์ในสถานศึกษาในรุ่นต่อไป
4. สามารถเผยแพร่ผลงานในการประชุมวิชาการระดับชาติ รวมถึงการเผยแพร่ตีพิมพ์ผลงาน
 ลงในวารสารวิชาการ

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ การสอน การจัดกิจกรรมและ
 ประสบการณ์ให้กับผู้เรียน
2. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้หมายถึง ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ที่ผู้สอน
 ต้องมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อจัดการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน
 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย ด้านขอบเขตของ
 กลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและประเมิน
 ผู้เรียน และด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้
  - 2.1 ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน หมายถึง สมรรถนะของ
 นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ มีการเชื่อมโยงลำดับ
 ความสำคัญของการเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ มีสื่อและแหล่งการเรียนรู้ เลือกรูปวิธีการ
 ประเมินผลที่มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้
  - 2.2 ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย หมายถึง สมรรถนะของนักศึกษา
 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการที่จะสร้างความเอาใจใส่และความสัมพันธ์ของครูกับผู้เรียน มีความ
 คาดหวังสำหรับการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ความสำคัญของเนื้อหา เพื่อ
 กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน สังเกตและตอบสนองพฤติกรรมของผู้เรียน
  - 2.3 ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมี
 ประสิทธิภาพ หมายถึง สมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการสื่อสารกับผู้เรียนมี
 ทักษะการใช้ภาษาพูด ทักษะการใช้การวางโครงสร้างและการลำดับความต่อเนื่องของบทเรียนภาษา

เขียน เทคนิคและทักษะการอภิปราย การจัดกิจกรรมและการมอบหมายงาน มีความยืดหยุ่นในการปรับแก้บทเรียนและมีไหวพริบในการตอบสนองต่อผู้เรียน

2.4 ด้านผลย้อนกลับและประเมินผู้เรียน หมายถึง สมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน การแสดงผลย้อนกลับสู่ผู้เรียน มีเกณฑ์การประเมินผู้เรียน และ มีการประเมินตนเองของผู้เรียน

2.5 ด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้ หมายถึง สมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการบันทึกพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนและการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

3. วิชาเฉพาะด้าน หมายถึง กลุ่มวิชาเอกด้านสังคมศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2553 ของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

4. ขนาดโรงเรียนระดับประถมศึกษาขยายโอกาส หมายถึง การแบ่งกลุ่มของโรงเรียนตามจำนวนนักเรียน กรณีโรงเรียนระดับประถมศึกษาขยายโอกาสขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน โรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนระหว่าง 120 – 199 คน โรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 200-299 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 300-499 คน

5. ขนาดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา หมายถึง การแบ่งกลุ่มของโรงเรียนตามจำนวนนักเรียน กรณีโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 500 คน โรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนระหว่าง 500-1,499 คน โรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนระหว่าง 1,500 – 2,499 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

แนวทางการนำผลวิจัยไปใช้

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีดังนี้

1. เป็นข้อมูลให้นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษามีโอกาสเตรียมการสอนได้ดียิ่งขึ้น
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษามีความสามารถในการสอนได้ดีในอนาคต
3. เป็นการพัฒนานักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาให้มีคุณภาพทั้งการรู้วิชาเฉพาะด้านและทักษะวิชาชีพครู

สรุป

การศึกษาเรื่องสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษา เป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูของสาขาวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากขณะนี้มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่งที่เปิดสอน และผลิตนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา และมีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากขึ้น ดังนั้น สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และ

การรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลในการนำไปใช้พัฒนานักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาให้มีคุณภาพทั้งการรู้วิชาเฉพาะด้านและทักษะวิชาชีพครู และมีโอกาสเข้าสู่งานได้อย่างมั่นใจ

บทที่ 2

แนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา
  2. การจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาสังคมศึกษา
  3. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้
  4. สมรรถนะวิชาชีพครูไทย
  5. แนวคิดการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้
  6. บทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
  7. บทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
  8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 8.1 งานวิจัยในประเทศ

แนวคิดการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาของไทยและนานาประเทศต่างก็ให้ความสำคัญ กับวิชาสังคมศึกษามากขึ้น เนื่องจากได้ตระหนักถึงความจำเป็นและคุณค่าของวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเน้นการปลูกฝังให้มนุษย์อยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ยิ่งในภาวะปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นผลให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นถ้าสังคมใดขาดการปลูกฝังความรับผิดชอบของผู้คนที่มีส่วนร่วม ผู้คนขาดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขาดกระบวนการตัดสินใจ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของวิชาสังคมศึกษาแล้ว โลกก็อาจจะเข้าสู่ภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม การทำลายซึ่งกันและกัน ฯลฯ ซึ่งวิชาสังคมศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาได้ และยังสามารสรสร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นในสังคมโลกอย่างยั่งยืน วิชาสังคมศึกษาจึงช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไรและเข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยตามกาลเวลา และตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรม มีความอดทน สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลกอันเป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ทัศธร สุนทราลัย .2557: 1) กล่าวโดยสรุป ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาต่างๆ ทั้งใกล้ตัวและไกลตัว ทั้งปัญหาตนเองและส่วนรวม จากการศึกษาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์และสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นการจัดระบบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการอยู่ร่วมกัน ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการแสวงหาความรู้ อีกทั้งวิชาสังคมศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของกฎหมาย

ระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เข้าใจถึงภาระหน้าที่ของตนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนมีความรักความผูกพันธูในท้องถิ่นของตน ตลอดจนเกิดความรักชาติ มีความห่วงหาและรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยศาสตร์ต่างๆ หลายสาขา มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสภาพแวดล้อม จึงทำให้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งนับว่าเป็นคุณค่าของวิชาสังคมศึกษาที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน (กรมวิชาการ. 2545 : 12 - 13)

1. ยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ สามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ในการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้ เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
  2. ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย รวมทั้งถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามไว้เป็นมรดกของชาติ เพื่อสันติสุขของสังคมไทยและสังคมโลก
  3. มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและสามารถนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  4. เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ภาควิมิใจในความเป็นไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ และนำไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้
  5. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้สร้างวัฒนธรรม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ในสังคม ความเก่ง ความเฉลียวฉลาดของมนุษย์ แม้จะเลอเลิศเพียงใด ถ้าขาดซึ่งจิตใจที่มีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ความสามารถนั้นก็กลับมาสสร้างการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนว่าดี เก่ง มีสุข และมีความเป็นไทย โดยใช้ดีนำหน้าเก่ง หรือเรียนว่าคุณธรรมนำความรู้ มนุษย์ในสังคมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขได้ ถ้าทุกคนให้คุณค่าแก่ความดีเป็นอันดับแรกคุณค่าของวิชาสังคมศึกษาในการพัฒนาคุณภาพของเยาวชน จะเกิดไม่ได้ถ้าครูและผู้เกี่ยวข้องขาดความจริงจังและจริงใจที่จะร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาเยาวชนของชาติ โดยใช้วิชาสังคมศึกษาเป็นแกน

ความหมายของสังคมศึกษา

นักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของสังคมศึกษาไว้หลายแนวคิดดังตัวอย่าง

ลาวัลย์ วิทยายุทธพิบูล (2533 : 5) ได้สรุปไว้ว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชาที่คัดเลือกอย่างเหมาะสม จากวิชาสังคมศาสตร์ทุกแขนง และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง สำหรับให้นักเรียนได้ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อให้มีคุณสมบัติที่ดีในฐานะบุคคล และสมาชิกสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่หรือกล่าวได้ว่า เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบและมีประสิทธิภาพ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุขและสร้างสรรค์

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good. 1973 : 541) กล่าวถึงสังคมศึกษาใน Dictionary of Education ว่า “เป็นส่วนต่างๆ ของเนื้อหาสาระของสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ ซึ่งเลือกแล้วว่าเหมาะสมแก่การศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นรายวิชาต่าง ๆ เพื่อการศึกษาไม่ว่าจะบูรณาการแล้วหรือไม่ และต้องมีเนื้อหาสาระและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับสังคม แต่ต้องไม่สับสนวิชาในสายสังคมศาสตร์ หรือวิชาอื่นที่มีจุดหมายทางสังคม แต่เนื้อหาไม่เกี่ยวกับสังคม (อย่างเช่น วิชาภาษาอังกฤษ ความซาบซึ้งในศิลปะ และสุขวิทยาแห่งตน) หรือไม่อยู่ในขอบข่ายที่แคบไป หรือแน่นอนตายตัวของการศึกษาในแบบผสมผสาน”

เจมส์เอแบงก์ส (James A. Banks.1985 : 18) สรุปว่า “สังคมศึกษาเป็นการศึกษา เพื่อฝึกฝนนักเรียนเป็นนักปฏิบัติทางสังคม ที่สามารถใช้การคิดอย่างเป็นรูปแบบหรือเป็นขั้นตอน โดยการใช้ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกและปฏิบัติในการแก้ปัญหา ของตนและส่วนร่วมอย่างเหมาะสม”

จอห์น ยู. ไมเคิลลิส (John U. Michaelis, 1980 : 3 - 4) ได้ให้ความหมายของวิชาสังคมศึกษาว่า “เป็นวิชาที่ให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสังคมมนุษย์ เศรษฐกิจ กิจกรรมทางการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ การแก้ไขปัญหาและวางแนวทางสำหรับอนาคตของผู้เรียนด้วย” และยังคงกล่าวถึงความหมายของวิชาสังคมศึกษาในเชิงปรัชญาและความเชื่อมั่นแบบต่างๆ สรุปไว้ 5 ประเภทดังนี้ คือ

1. สังคมศึกษาในฐานะการถ่ายทอดความเป็นพลเมืองดี (Social Studies as Citizenship Transmission) ผู้ที่ยึดถือเช่นนี้เชื่อว่า สังคมควรจะถ่ายทอดลักษณะทางพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ และมรดกทางวัฒนธรรมของสังคม พลเมืองดี ที่มีความรับผิดชอบควรจะได้พัฒนาจากความเข้าใจต่อสิ่งที่ดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น
2. สังคมศึกษาในฐานะเป็นการศึกษาทางสังคมศาสตร์ (Social studies as Social Science Education) ผู้ที่ยึดถือเช่นนี้เชื่อว่า เนื้อหาของสังคมศึกษาและวิธีการศึกษาควรจะนำมาจากสังคมศาสตร์ พลเมืองที่มีประสิทธิภาพควรจะรู้มันทั้งที่ค้นพื้นฐาน และวิธีการศึกษาของสังคมศาสตร์ เพื่อการจัดกับประเด็นเรื่องราวและปัญหาต่างๆ
3. สังคมศึกษาในฐานะการคิดอย่างไตร่ตรอง (Social Studies as Reflective Thinking) นิยามนี้ยึดถือโดยกลุ่มประจักษ์นิยม ซึ่งเชื่อว่าเป้าหมายสำคัญของสังคมศึกษา คือการพัฒนาความสามารถในการคิดและตัดสินใจ เพื่อแก้ไขปัญหาและสรุปเรื่องราวต่าง ๆ ได้

4. สังคมศึกษาในฐานะเป็นการวิพากษ์ทางสังคมและการปฏิบัติ (Social Studies as Social Criticism and Action) แนวคิดนี้เป็นการเน้นของกลุ่มปฏิรูปนิยม ซึ่งเชื่อว่าเป้าหมายสำคัญของสังคมศึกษา คือ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการปรับปรุงสังคมพลเมืองที่รับผิดชอบจะสามารถวิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์ปัจจุบัน และปัญหาอย่างวิพากษ์และปฏิบัติการอย่างเหมาะสม

5. สังคมศึกษาในฐานะการพัฒนาเอกัตบุคค (Social studies as Personal Development) และกลุ่มอัตตะภาวะนิยม (Existentialism) ซึ่งเชื่อว่า เป็นโปรแกรมการเรียนรู้ควรยึดถือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หรือให้ความสำคัญแก่นักเรียนและควรจะพัฒนานักเรียนทั้งตัว ทั้งทางสังคม อารมณ์ สติปัญญา และกาย ความเข้าใจในตนเองและการนำตนเองเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติที่จำเป็น สำหรับความเป็นพลเมืองที่ดีที่มีความรับผิดชอบ

จอห์น จาโรไลเมค (John Jarolimek, 198 : 4) กล่าวว่า “สังคมศึกษาเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและทางสังคม ทั้งกล่าวถึงวิธีที่มนุษย์จะใช้สิ่งแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของตนเองในการดำรงชีวิต”

ราฟ ซี เพรสตัน (Ralph C. Prestion, 1990: 1 – 2) กล่าวถึง สังคมศึกษาว่าเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ที่เลือกเฟ้นและปรับปรุงให้เหมาะสมที่จะใช้สอนในโรงเรียน ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ส่วนมากจะนำเนื้อหาจากสังคมศาสตร์สาขาต่างๆ คือ

1. ภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับแผ่นดินที่อยู่อาศัย
2. ประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องราวในอดีตของมนุษย์
3. หน้าที่พลเมือง เป็นการศึกษาเรื่องราวสิทธิและหน้าที่ของมนุษย์
4. จริยศาสตร์ เป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่ของความชั่ว ความดี ถูกผิด
5. สังคมวิทยา เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์กับสถาบันของมนุษย์และกระบวนการ

ทางสังคม

6. มานุษยวิทยา เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มชนในด้านวัฒนธรรม
7. เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการผลิต การแจกจ่าย และการใช้สิ่งของที่มีค่าในการแลกเปลี่ยน และปรากฏการณ์ทางสังคมอันเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าว

จากทัศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการที่กล่าวมา จึงสรุปความหมายของวิชาสังคมศึกษาได้ ดังนี้

1. สังคมศึกษาเป็นวิชาที่มนุษย์ได้ศึกษาเรียนรู้และเข้าใจความรู้เกี่ยวกับสังคมมนุษย์

เศรษฐกิจ กิจกรรมทางการเมือง ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ เพื่อพัฒนาให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการสร้างสรรค์สันติสุข และความมั่นคงในการดำรงชีวิตของตนเอง สังคม ประเทศชาติ และโลก

2. สังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมศาสตร์ โดยเลือกสรรเนื้อหาสาระวิชาจาก

สังคมศาสตร์ทุกแขนง และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องมาจัดเป็นรายวิชา เพื่อการศึกษาเล่าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมนั้น ๆ และมุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ

3. สังคมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อฝึกฝนนักเรียนเป็นนักปฏิบัติทางสังคมที่สามารถใช้การคิดอย่างเป็นระบบหรือขั้นตอน โดยใช้ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ เลือกและปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสม ในฐานะพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาสังคมศึกษา

การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาสังคมศึกษา มีหลายรูปแบบ ทั้งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติและเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 คำว่า "ผู้เรียนเป็นสำคัญ" ได้ปรากฏขึ้นในหมวด 4 มาตรา 22 กล่าวคือ "การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ "ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ" คำดังกล่าวจึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในวงการศึกษาคำว่า "ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง" เพื่อย้ำเน้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงภารกิจในการจัดการเรียนรู้เพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะ เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ความหมายการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered- Approach)

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังตัวอย่างที่ศินา แชมมณี (2545 : 29-30) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง หมายถึงลักษณะ/สภาพของการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ/มีบทบาทมาก ในการเรียนรู้ และเป็นผู้ที่ใช้เวลาของการเรียนรู้ (Learning Time) เป็นส่วนใหญ่ หรือกล่าวอีกได้ว่า ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาท หรือมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าครู

กรมวิชาการ (2544 : 5) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ ดังนี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดหรือดำเนินการให้สอดคล้องกับผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางปัญญา วิธีการเรียนรู้โดยบูรณาการคุณธรรมค่านิยมอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ ด้วยวิธีการกระบวนการ และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงทั้งในและนอกห้องเรียน มีการวัดผล ประเมินผลตาม สภาพจริงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนด

พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ (2544 :7) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์ เรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องจัดให้สอดคล้องกับความ สนใจ ความสามารถและความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ใช้หลากหลาย วิธีสอน

หลากหลายแหล่งความรู้ สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือพัฒนาพุทธิปัญญา รวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี

บรูซซี สิริมหาสาร (2545 : 80) ได้กล่าวถึง ความหมายของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการในการแสวงหาความรู้ จนค้นพบความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรจริง

จากที่ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบ ต่างๆ ที่สอดคล้องกับผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางกาย สติปัญญาสังคมและ อารมณ์ ความถนัด ความสนใจ ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง จาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนเกิดการเรียนรู้สามารถสร้างองค์ความรู้-ทักษะ เจตคติด้านต่างๆ ได้ ตามศักยภาพของตนเองอย่างเป็นกระบวนการ โดยมีผลงานปรากฏเป็นหลักฐานที่สามารถ ตรวจสอบได้ตามความเป็นจริง

ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อรุณี สถิตย์ภาคีกล (2542 : 2 - 4) จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดได้ว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียน ผู้สอนและ การศึกษาของสังคมนั้น ๆ หลายประการดังนี้

ความสำคัญต่อตัวผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสำคัญต่อผู้เรียนดังนี้

1. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาตัวผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ทักษะกระบวนการ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการไปพร้อมกันไม่เน้นหนักเพียงด้านเดียว
2. เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษาให้กับตัวเอง
3. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้วิธีเรียนด้วยตนเองสามารถ นำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมการเรียนรู้ (Learning Society)
4. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
5. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความรู้สึกร ความสุข เป็นอิสระความเป็น เอกตบุคคลของผู้เรียน
6. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจากผู้รับ เป็นผู้มีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรม (จาก Passive เป็น Active)
7. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยงระหว่างบทเรียนกับการดำรงชีวิตประจำวันว่าเป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน

ความสำคัญต่อตัวผู้สอน

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสำคัญต่อตัวผู้สอนดังนี้

1. เป็นการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้สอนได้ทำหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์ขึ้นมิใช่เพียง ผู้ถ่ายทอดความรู้หรือสอนแค่เพียงหนังสือเท่านั้น หากแต่เป็นครูสอนคนและได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง
2. เป็นการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนได้เห็นกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งพัฒนาการต่างๆ และพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
3. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้สอนได้พัฒนางานในหน้าที่ครูอยู่ตลอดเวลา
4. เป็นการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนเข้าใจเรียนรู้ ผู้เรียนมากขึ้นสามารถสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้
5. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้สอนได้ใช้แหล่งข้อมูลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

ความสำคัญต่อระบบการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสำคัญต่อระบบการศึกษาดังนี้

1. ช่วยให้การจัดการศึกษา สามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาปัจเจกบุคคล อีกทั้งยังตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้ดีมากขึ้น
2. ช่วยให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่ต้องการ
3. ช่วยให้มีการสร้างความรู้ ข้อค้นพบ ผลงานใหม่ๆ
4. ช่วยให้การให้การศึกษาก้าวทันความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ มากขึ้น

แนวคิดของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด4 แนวการจัดการศึกษาได้ระบุเกี่ยวกับการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดไว้ในมาตรา 24 ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542 : 12-14)

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและการเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงปรารถนาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียน การสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นักการศึกษาทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยหลายท่าน ได้นำเสนอหลักการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้หลายประการ ซึ่งรายละเอียดส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกัน แต่อาจจะ แตกต่างกันไปบางในบางประเด็นขึ้นอยู่กับมุมมองของนักการศึกษาแต่ละท่าน ญัฐฤทธิ กิจรุ่งเรือง และ คณะ(2545 : 12-13)ทั้งนี้สามารถทำราย ละเอียดดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นหลักการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความสนใจและความต้องการต้องการของผู้เรียน (Learners Needs and Interest) เพื่อสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
2. การเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนของผู้เรียน (Facilitator) เพื่อคอย ช่วยเหลือ แนะนำออกแบบกิจกรรมและแก้ไขข้อผิดพลาด ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียน เกิด การเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับศักยภาพของตนเอง
3. การส่งเสริมให้ผู้เรียนพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ (Autonomy) เพื่อสามารถนำความรู้ และทักษะที่เกิดขึ้นจากวิธีการเรียนรู้ของตนเองไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้ด้วยตนเอง รวมทั้ง เป็นการฝึกความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง
4. การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อให้การเรียนรู้เกิดจากบทบาท ของ ผู้เรียนเอง ตั้งแต่มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่าง เต็มกำลังความสามารถ
5. การส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง (Construction) เพื่อได้ข้อความรู้ที่ เกิดจากการแสวงหาหรือปฏิบัติจนเข้าใจ จดจำได้ รู้จริง และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ
6. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ (Cooperation and Interaction) เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสพูดคุยปฏิบัติแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับครู ในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้มีความรู้และประสบการณ์กว้างขึ้น และสอดคล้องกับ ลักษณะ ทางสังคมของมนุษย์
7. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินการเรียนรู้ของตนเอง (Self Evaluation) เพื่อเข้าใจ ตนเองเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดและพัฒนาการของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขด้วยตนเอง
8. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ค้นพบไปใช้ (Application) เพื่อให้นักเรียนได้ ตรวจสอบประสิทธิภาพของข้อความรู้ที่ได้มาด้วยตนเอง กับการนำไปใช้ในชีวิตจริงทำให้เกิด ความ

ภาคภูมิใจและเป็นแรงเสริมให้อยากเรียนรู้ต่อไป นอกจากนี้ การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง จะมีความคงทนสูงสุดตามทฤษฎีกรวยประสบการณ์ (Cone of Experience)

ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการจัดการเรียนรู้นั้นนั้น ข้อสงสัยที่มักเกิดขึ้นเสมอ ๆ ก็คือ ลักษณะอย่างไรจึงจะเรียกได้ว่าเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เรื่องนี้ ศูนย์พัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เสนอคำตอบ โดยพัฒนา ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้น ได้ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้ การสอนของครู 10 ข้อ เป็นตัวกำหนดว่าเมื่อใดก็ตามที่มีตัวบ่งชี้เหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อนั้น ได้เกิดการ จัดการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ซึ่งมีสาระสำคัญที่น่าสนใจดังต่อไปนี้ คือ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541 : 3 -4)

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและ ปรับปรุง ส่วนด้อยของผู้เรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิดการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้

8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิจกรรมรายาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง
3. ผู้เรียนมีโอกาสคิดอย่างสร้างสรรค์
4. ผู้เรียนมีโอกาสคิดแสดงออกอย่างอิสระ
5. ผู้เรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
6. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและได้รับประสบการณ์ตรง
7. ผู้เรียนได้ใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้
8. ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นหรือได้ทำงานเป็นกลุ่ม
9. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทิตินา แคมมณี(2545 : 280) ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) การจัดการเรียนรู้โดยให้ทำโครงการ (Project Work) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integration)

1. การเรียนรู้แบบซิปปา หรือโมเดลซิปปา(CIPPA MODEL) รูปแบบการประสาน 5 แนวคิด ได้แก่

แนวคิดการสร้างความรู้ (Constructivism)แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม อย่างกระตือรือร้นโดยใช้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้กระบวนการกลุ่มกระบวนการแก้ปัญหาฯลฯ จนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

1.2 จุดประสงค์การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

การเรียนรู้แบบซิปปา มีจุดประสงค์ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

1.3 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ข้อ ได้สรุปที่มาของคำว่า CIPPA ทิศนา แชมมณี (2543 : 15 -17)

C มาจากคำว่า Construct หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของ Constructivism กิจกรรมที่จัดจึงควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ สรุป สาระ ความรู้ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพราะการสร้างความรู้ด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ อย่างถ่องแท้ และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง กิจกรรมการสร้างความรู้ จัดเป็นกิจกรรมที่ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา

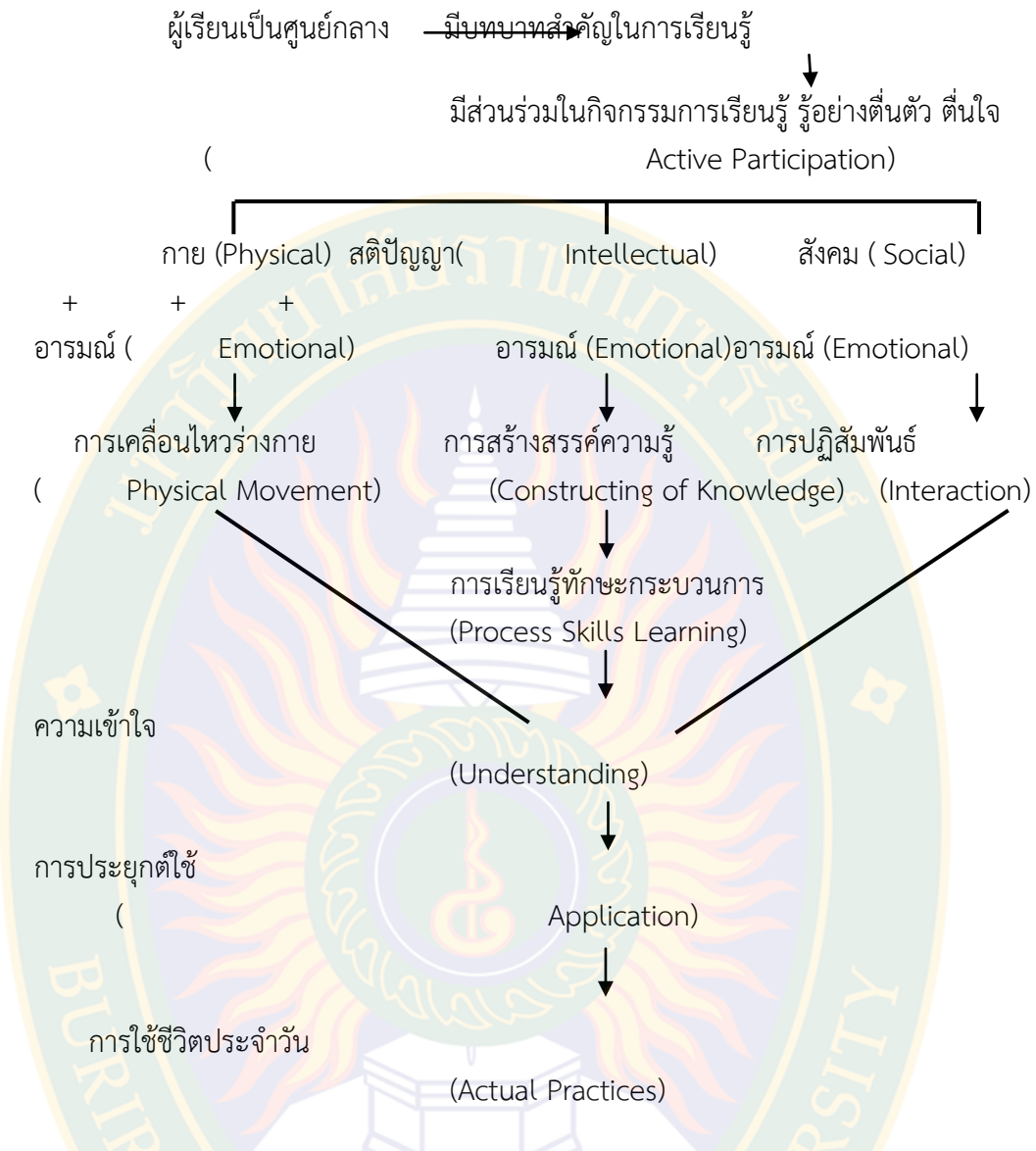
I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมที่จัดจึงควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และ แหล่งความรู้ต่างๆที่หลากหลาย ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การมีส่วนร่วมทางกาย คือ ให้ผู้เรียนอยู่ใน สภาพที่มีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้ มีความตื่นตัว ไม่เฉื่อยชา ซึ่งจะให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี กิจกรรมที่จัดจึงควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายจากการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการ ดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการ แก้ปัญหา เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญาอีก ทางหนึ่ง

A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งทำให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย มีความลึกซึ้งและมีความคงทน

จากองค์ประกอบดังกล่าวเขียนเป็น แผนภูมิได้ดังนี้ แผนภูมิที่ 2.1 แสดงการจัดการเรียน การสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบ CIPPA Model หรือแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก พัฒนาโดย ทิศนา แชมมณี (2543)

ภาพประกอบที่ 2.1 แสดงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ CIPPA Model หรือ แบบประสาน 5
ที่มา: ทิศนา แคมมณี (2543)

1.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ซีปปา (CIPPA) เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นกาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน การจัดกระบวนการสอนตามหลัก "CIPPA" นี้สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่ หลากหลาย ซึ่งอาจจัดเป็นแบบแผนได้หลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้และได้มี การนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลดี ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอนดังที่ ทิศนา แคมมณี (2545: 281-28)

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็คได้

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล / ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล / ประสบการณ์ใหม่ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล นั้น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้เรียน และได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อมๆ กัน

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้ทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่ง ที่เรียนให้เป็นระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติ และ / หรือการแสดงผลงาน

หากข้อความรู้ของตนที่ได้เรียนรู้มาไม่มีการปฏิบัติ ขั้นนี้เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่หากต้องมีการปฏิบัติตามข้อความรู้ที่ได้ ขั้นจะเป็นขั้นปฏิบัติ และมีการแสดงผลงานที่ได้ปฏิบัติด้วย

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา และความจำในเรื่องนั้นๆ

หลังจากการประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งก็ได้ หรืออาจไม่มีการนำเสนอผลงานขั้นที่ 6 แต่นำมารวมแสดงในตอนท้ายหลังขั้นการประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกัน

ขั้นตอนตั้งแต่ขั้นที่ 1 - 6 เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ (construction of knowledge) ซึ่งครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (interaction) และฝึกฝนทักษะกระบวนการต่างๆ (process learning) อย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก

ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลายที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้มี การเคลื่อนไหวทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคม อย่างเหมาะสม อันช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว (active) สามารถรับรู้และเรียนรู้ได้อย่างดี จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนทั้ง 6 มีคุณสมบัติตามหลักการ CIPP ส่วนขั้นที่ 7 เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ (application) จึงทำให้รูปแบบนี้มีคุณสมบัติครบตามหลัก CIPPA

1.5 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบCIPPA

ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี นอกจากนั้น ยังได้พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร รวมทั้งเกิด การใฝ่รู้ด้วย ส่วนสิ่งที่ทำให้การจัดการเรียนแบบนี้ไม่ประสบผลสำเร็จก็คงเป็นเรื่องของการวางแผนไม่ดีพอ ขาดสื่อ และอุปกรณ์ที่จำเป็น เวลาในการเรียนไม่ยืดหยุ่น และที่สำคัญอีกประการ หนึ่งก็คือ ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ จึงต้อง หาประสบการณ์และดำเนินการพร้อมพัฒนางาน

2. การจัดการเรียนรู้โดยให้ทำโครงการ (Project Work)

การเรียนรู้โดยโครงการเป็นการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็น การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง นำเสนอผลงาน ตามความสามารถของแต่ละคน จัดเป็น กิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

2.1 ความหมายของ การจัดการเรียนรู้โดยให้ทำโครงการ

โครงการเป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จาก การลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการศึกษาสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์ คิดค้น โดยมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด (สุชาติ วงศ์สุวรรณ 2542: 6)

2.2 จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยให้ทำโครงการ

- 1) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการค้นคว้า แสวงหาความรู้ เพื่อตอบคำถามในเรื่องที่สนใจ ใฝ่ด้วยตนเอง
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และการทำงานอย่างเป็นระบบ
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความถนัด ความสามารถส่วนตนอย่างเต็มตามศักยภาพ

2.3 ประเภทของโครงการ

1. โครงการที่เป็นการสำรวจรวบรวมข้อมูล
2. โครงการที่เป็นการค้นคว้า ทดลอง
3. โครงการที่เป็นการศึกษา ความรู้ ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดใหม่
4. โครงการที่เป็นการประดิษฐ์คิดค้น

ตาราง 1 ประเภทของโครงการ จุดประสงค์ กิจกรรมและตัวอย่างโครงการงาน

ประเภท	จุดประสงค์	กิจกรรมของผู้เรียน	ตัวอย่างโครงการงาน
1. โครงการที่เป็น การสำรวจ รวบรวมข้อมูล	เพื่อสำรวจและ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้ว นำข้อมูลที่ได้จากการ สำรวจนั้นมาจำแนก เป็นหมวดหมู่และ นำเสนอในรูปแบบ ต่างๆอย่างมีระบบ	ผู้เรียนจะต้องไปศึกษา รวบรวมข้อมูลด้วยวิธี การต่างๆ เช่น สอบถาม สัมภาษณ์ สำรวจ โดยใช้ เครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก ฯลฯ	เช่น - การสำรวจประชากร พืช สัตว์ หินแร่ ฯลฯ ในชุมชน - การสำรวจพื้นที่ เพาะปลูกในชุมชน - การสำรวจตามความ ต้องการเกี่ยวกับอาชีพ ของชุมชน - การใช้ภาษาในหน้า หนังสือพิมพ์
2. โครงการที่เป็น การค้นคว้าทดลอง	เพื่อศึกษาเรื่องใดเรื่อง หนึ่งโดยเฉพาะ โดยการออกแบบ โครงการในรูปของ การทดลองเพื่อศึกษา ว่าตัวแปรหนึ่งจะมีผล ต่อตัวแปรที่ต้องการ ศึกษาอย่างไรบ้างด้วย การควบคุมตัวแปร อื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อ ตัวแปรที่ต้องการ ศึกษาไว้	การทำโครงการ ประเภทนี้จะมีขั้นตอน การดำเนินงาน ประกอบด้วย กำหนดปัญหา การ ตั้งวัตถุประสงค์หรือ สมมุติฐาน การออกแบบ ทดลอง การรวบรวมข้อมูล การดำเนินการทดลอง การแปรผล และการ สรุปผลการทดลอง ต้องมี การศึกษาค้นคว้า	เช่น - การปลูกพืชสวนครัว โดยไม่ใช้ดิน "การเก็บถั่วงอกให้สด และขาว - ไข่เค็มสูตรใหม่ - ยากันยุงจากพืช สมุนไพร ฯลฯ

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเภท	จุดประสงค์	กิจกรรมของผู้เรียน	ตัวอย่างโครงการ
3.โครงการที่เป็น การศึกษา ความรู้ทฤษฎีหลักการ หรือ แนวคิดใหม่	เพื่อเสนอความรู้ ทฤษฎี หลักการแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ที่ยังไม่มีใคร คิดมาก่อน ความรู้ ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ใหม่ที่จะทำ จำเป็นต้อง มีการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลมีการพิสูจน์ ทดลองและทดสอบ อย่างมี ระบบ ระเบียบ เพื่อความถูก ต้องและ ความน่าเชื่อถือได้	หาข้อมูลมาประกอบ อย่าง ลึกซึ้งและมีการ ดำเนินงานที่ เป็นระบบ ระเบียบเพื่อให้ได้ ความรู้ทฤษฎี หลักการ แนวคิดใหม่ๆที่ถูกต้อง	เช่น เทคนิคการแก้โจทย์ ปัญหา อาหารเพื่อสุขภาพ วัฒนธรรม พื้นบ้าน ระบบนิเวศป่าชาย เลน ฯลฯ
4. โครงการที่เป็นการ ประดิษฐ์คิดค้น	เพื่อนำเอาความรู้ ทฤษฎี หลักการหรือ แนวคิดมา ประยุกต์ใช้ โดยการประดิษฐ์ เป็น เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ ในการเรียน การทำงาน หรือการใช้สอย อื่น ๆ	การประดิษฐ์ คิดค้นตาม โครงการนี้อาจเป็นการ ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่โดย ที่ยัง ไม่มีใครทำ หรือ อาจเป็นการ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือดัด แปลงของเดิมที่มีอยู่ แล้วให้มี ประสิทธิภาพ สูงขึ้นกว่าเดิม โครงการ ที่เป็นการประดิษฐ์ คิดค้นนี้จะครอบคลุมเรื่อง ต่างๆทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา สังคม อาชีพ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ	เช่น เครื่องกรองดักไขมัน เครื่องสี ข้าวกล้อง เครื่องกรองน้ำ โดย วัสดุธรรมชาติ การทำHome Page ฯลฯ

ที่มา : สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542)

2.4 องค์ประกอบของโครงการงาน

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542 :15-16) ได้กล่าวถึงโครงการงานของผู้เรียนจะประกอบด้วย หัวข้อและรายละเอียดโดยสรุปได้ ดังนี้

ตาราง 2 องค์ประกอบของโครงการงาน

หัวข้อ / รายการ	รายละเอียดที่ต้องระบุ
1. ชื่อโครงการ	ทำอะไร กับใคร เพื่ออะไร
2. ชื่อผู้ทำโครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ อาจเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้
3. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ	ครู - อาจารย์ ผู้ทรงวุฒิที่มีในท้องถิ่น ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา
4. ระยะเวลาดำเนินงาน	ควบคุมการทำโครงการของผู้เรียน
5. หลักการและเหตุผล	ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้น
6. จุดหมาย/วัตถุประสงค์	สภาพปัจจุบันที่เป็นความต้องการและคาดหวังที่จะเกิดผล
7. สมมุติฐานของการศึกษา. (ในกรณีที่เป็นโครงการ การทดลอง)	สิ่งที่ต้องให้เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการ ข้อตกลง / ข้อกำหนด / เงื่อนไข เพื่อเป็นแนวทางในการพิสูจน์ให้ เป็นไปตามที่กำหนด
8. ขั้นตอนการดำเนินงาน	กิจกรรมหรือขั้นตอนการดำเนินงานเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่วัน เวลา และกิจกรรมดำเนินการต่างๆตามที่ระบุไว้ใน ข้อ 8
9. ปฏิบัติโครงการ	ตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จ
10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	สภาพของผลที่ต้องการให้เกิด ทั้งที่เป็นผลผลิต กระบวนการ และ ผลกระทบ
11. เอกสารอ้างอิง/ บรรณานุกรม.	ชื่อเอกสารข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน

ที่มา : สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542)

ตาราง 3 แนวทางในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอน	กิจกรรมของผู้เรียน	กิจกรรมสนับสนุนของผู้สอน	ผลที่ได้รับ
1. การเลือกเรื่อง / ปัญหาที่จะศึกษา	<p>1 สำรวจความสนใจของตนเอง โดย</p> <p>1.1 สังเกตและศึกษาข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือชุมชน เพื่อศึกษาว่ามีเรื่องใดเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะศึกษา</p> <p>1.2 ติดตามข่าว เหตุการณ์สำคัญ ๆ และสำรวจตนเองว่าสนใจที่จะศึกษาเรื่องใดเป็นพิเศษ</p> <p>1.3 คิดเรื่องโยงจากรื่องที่เรียนปกติว่า มีเรื่องใดที่ต้องการจะศึกษาต่อเนื่อง</p>	<p>1. กำหนดให้มีกิจกรรมสำรวจความสนใจของตนเองเพื่อ</p> <p>1.1 ชี้ชวน ชักชวนจัดกิจกรรมให้มีการศึกษาสภาพแวดล้อมรอบตัวหรือชุมชนเพื่อจุดประกายความสงสัย ใคร่รู้ให้กับนักเรียนไปสู่แรงจูงใจที่อยากจะศึกษาเรื่องใด เรื่องหนึ่งในเชิงลึก</p> <p>1.2 ใช้คำถามเชื่อมโยงจากข่าว เหตุการณ์หรือปัญหาจากชุมชน กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น</p> <p>1.3 ใช้คำถามเชื่อมโยง จากบทเรียนปกติ เช่น มีเรื่อง อะไรอีกที่นักเรียนต้องการรู้</p> <p>1.4 ใช้สื่ออื่นๆเช่น ภาพนิ่ง บ้ายินเทศ วิดีทัศน์ ฯลฯ และสื่อที่ใช้ควรตั้ง ปัญหาให้นักเรียนคิดที่จะ ศึกษาต่อ</p> <p>1.5 ช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเลือกเรื่อง / ประเด็น ปัญหา ที่ตนเองสนใจที่จะรู้ เพิ่มขึ้นได้มากขึ้นเพื่อจัดทำ เป็นโครงการ</p> <p>1.6 ร่วมกับนักเรียน วางแผนกำหนดเรื่องตามรูปแบบของ Web หรือ Mind Map</p>	นักเรียนได้เรื่อง / ปัญหา ประเด็นที่จะจัดทำเป็นโครงการ ซึ่งจะเป็นงานเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้

ตาราง 3 แนวทางในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน(ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรมของผู้เรียน	กิจกรรมสนับสนุนของผู้สอน	ผลที่ได้รับ
		<p>1.5 ช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเลือกเรื่อง / ประเด็น ปัญหาที่ตนเองสนใจที่จะรู้ เพิ่มขึ้นได้มากขึ้น เพื่อจัดทำ เป็นโครงงาน</p> <p>1.6 ร่วมกับนักเรียน วางแผน กำหนดเรื่องตามรูปแบบของ Web หรือ Mind Map</p>	
<p>2. การวางแผน</p> <p>2.1 การ กำหนดจุดประสงค์</p> <p>2.2 การตั้ง สมมุติฐาน (การ คาดคะเนคำตอบ เฉพาะ บางโครงงาน ที่ สามารถตั้ง สมมุติฐานได้)</p>	<p>1. คิดทบทวนไตร่ตรอง หาเหตุผลประกอบการ ตัดสินใจว่าต้องการอะไร จากการกระทำโครงงานครั้งนี้</p> <p>2. เขียนสิ่งที่ตนเองต้องการ</p> <p>3. พูดคุยกับเพื่อนเพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น</p> <p>เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จากขั้นที่ 1-2.1 โดย เฉพาะโครงงานทาง วิทยาศาสตร์ ดังนั้น นักเรียนควร ดำเนินการ ดังนี้</p> <p>1. พูดคุยกับเพื่อนเพื่อ กำหนด คำตอบล่วงหน้า ซึ่งอาจมีหลาย คำตอบ</p> <p>2. เลือกคำตอบที่คาดเดา ว่า เหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้อง กับเรื่องปัญหา ประเด็น และจุดประสงค์</p> <p>3. เขียนสิ่งที่คาดเดาไว้เพื่อรอ การพิสูจน์</p>	<p>1. ใช้คำถามให้นักเรียนคิดถึง ความ ต้องการหรือประเด็นที่ ต้องการศึกษา จากเรื่องที่ เลือกได้แล้ว</p> <p>2. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของ จุดประสงค์ของนักเรียน และให้ความ คิดเห็นเสนอแนะให้คิดอย่างรอบคอบ</p> <p>3. ให้กำลังใจ</p> <p>1. ใช้คำถามกระตุ้นให้คาด เดา คำตอบล่วงหน้า นักเรียน คิดว่าน่าจะเป็นอย่างไร ?</p> <p>นักเรียนคิดว่าน่าจะมีผล ต่อ อย่างไร?</p> <p>2. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ และให้ ความคิดเห็น</p> <p>3. ถามย้ำเพื่อให้นักเรียน คิดคำตอบ อย่างรอบคอบที่คาดคะเนและมั่นใจ ใน คำตอบที่คาดคะเน</p>	<p>จุดประสงค์ของ โครงงาน</p> <p>สมมุติฐาน</p>

ตาราง 3 แนวทางในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน(ต่อ)

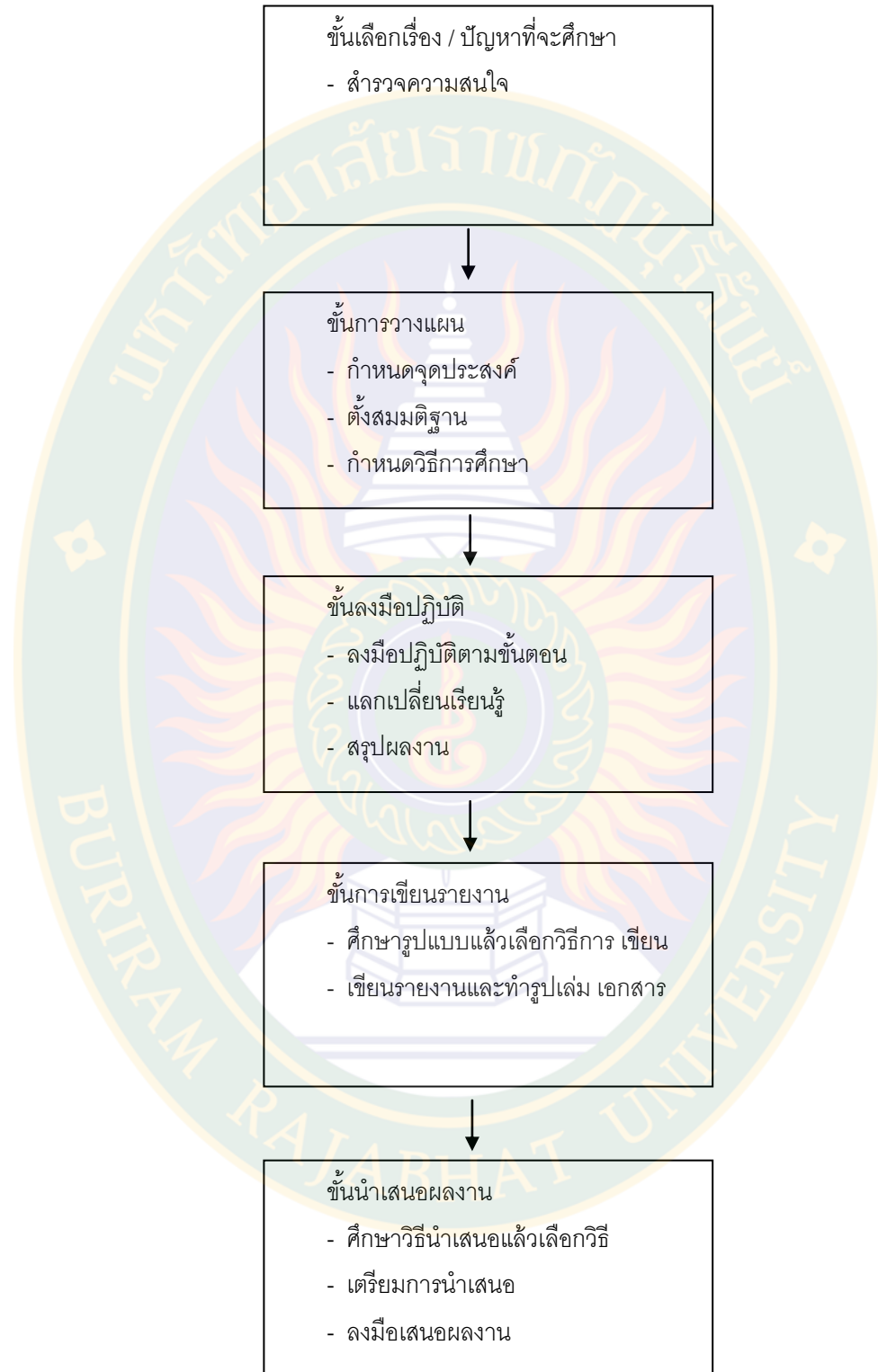
ขั้นตอน	กิจกรรมของผู้เรียน	กิจกรรมสนับสนุนของผู้สอน	ผลที่ได้รับ
2.3 การ กำหนดวิธี การศึกษา	<p>1. คิดต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 2.1 และ 2.2 (ถ้ามี) ว่า จะศึกษาเรื่องนั้นได้ อย่างไร โดย</p> <p>1.1 ถามตัวเองว่ามี วิธีใดบ้างที่จะศึกษาเรื่อง นั้น ๆ ได้</p> <p>1.2 เลือกวิธีการที่ เหมาะสม และสามารถทำ ได้ในข้อจำกัดที่มีอยู่</p> <p>1.3 กำหนดขั้นตอน หรือวิธีการศึกษา และ ระยะเวลาหรือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาแหล่ง ความรู้ที่เกี่ยวข้อง - กำหนดวิธีการที่ จะศึกษาจากแหล่งความรู้ ต่างๆ - กำหนดระยะเวลา - กำหนดวิธีการนำเสนองาน <p>2. นำข้อมูลตั้งแต่ขั้นตอน ที่ 1 - 2 มาเรียบเรียง จัดทำเค้าโครงของโครงการ</p>	<p>1. กระตุ้น/ส่งเสริม/ให้ คำปรึกษาในการ</p> <p>1.1 คิดวิธีการศึกษาที่หลากหลาย</p> <p>1.2 เลือกวิธีการศึกษาที่สามารถทำได้</p> <p>1.3 เลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม</p> <p>1.4 จัดทำเค้าโครงของโครงการ</p> <p>2. เตรียมการประสานงาน เพื่ออำนวยความสะดวก ตลอดจนดูแลความปลอดภัย ในการศึกษาตามขั้นตอนของ โครงการ</p>	เค้าโครงโครงการ
3. การลงมือปฏิบัติ	<p>1. ลงมือปฏิบัติตาม ขั้นตอนที่กำหนด</p> <p>2. บันทึกข้อมูลทุก ขั้นตอน</p> <p>3. ปรึกษารื้อกับเพื่อน หรือครูเป็นระยะเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>4. ร่วมกันสรุปผลการ ปฏิบัติตามโครงการ</p>	<p>1. สังเกตและจดบันทึก พฤติกรรมนักเรียน</p> <p>2. ให้ความช่วยเหลือหรือ ช่วยแก้ปัญหาเมื่อต้องการ</p> <p>3. ให้คำแนะนำในกรณี ต้องการให้นักเรียนมี การศึกษาที่กว้างขวางขึ้น เช่น อาจแนะนำแหล่งความรู้ เพิ่มเติม</p> <p>4. จัดเวทีให้มีการได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นระยะ</p> <p>5. ให้การเสริมแรงหรือให้ กำลังใจ</p> <p>6. อำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้เรียน</p>	กระบวนการศึกษา และผลที่ได้จาก การศึกษาขั้นตอนที่กำหนดไว้ในเค้าโครงงาน

ตาราง 3 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรมของผู้เรียน	กิจกรรมสนับสนุนของผู้สอน	ผลที่ได้รับ
4. การเขียน รายงาน	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษารูปแบบหรือวิธี การเขียนรายงาน ใน ลักษณะที่ หลากหลาย เลือกวิธีการเขียน รายงานที่ เหมาะสม เขียนรายงาน ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาที่ทำการศึกษาวัตถุประสงค์ ของการศึกษาวินิจฉัย การค้นคว้าอุปกรณ์ หรือเครื่องมือ เครื่องใช้ ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวม ได้ ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนประโยชน์และ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ จัดทำเป็นเอกสารรูปเล่ม 	<ol style="list-style-type: none"> ให้คำปรึกษาในการเลือก รูปแบบ หรือวิธีการเขียน รายงาน แนะนำและให้ข้อติชมการ เขียน รายงาน 	เอกสารรายงานที่ เป็น รูปเล่ม
5. นำเสนอ ผลงาน	<ol style="list-style-type: none"> ศึกษาวิธีการนำเสนอที่ หลากหลาย เลือกวิธีที่เหมาะสม เตรียมการนำเสนอผล ที่ได้ จากการทำโครงการ ในหัวข้อ <ul style="list-style-type: none"> * กระบวนการศึกษา * ผลที่ได้จาก การศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> ให้คำปรึกษาในการเลือก วิธีการ นำเสนอ จัดบรรยากาศ/เวที การนำเสนอ ประเมินผลการทำ โครงการของ ผู้เรียน ส่งผลงานของผู้เรียน เข้าร่วม แสดงหรือประกวด 	รูปแบบการนำเสนอ ผลงาน

ที่มา :สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2542)

การจัดการเรียนรู้โดยให้ทำโครงการสามารถสรุปเป็นขั้นตอนการสอนโดยเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2.2 แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยให้ทำโครงการ
ที่มา : อาลัย จันทรพาณิชย์. (2557)

2.5 ส่วนประกอบของการเขียนรายงานโครงการ

การเขียนรายงานโครงการ เป็นการเสนอผลงานที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการค้นคว้ารายงานโครงการมีส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อ โครงการ
2. ชื่อ ผู้ทำโครงการ / โรงเรียน / วัน เดือน ปี ที่จัดทำ
3. ชื่อ อาจารย์ที่ปรึกษา
4. บทคัดย่อ บอกเค้าโครงอย่างย่อๆ ประกอบด้วยเรื่อง/วัตถุประสงค์/วิธีการศึกษา และสรุปผล
5. กิตติกรรมประกาศ (แสดงความขอบคุณบุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนให้ ความช่วยเหลือ ให้งานสำเร็จ)
6. ที่มา และความสำคัญของโครงการ
7. วัตถุประสงค์ ของการศึกษา ค้นคว้า
8. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า (ถ้ามี)
9. วิธีดำเนินการ
10. สรุปผลการศึกษาค้นคว้า
11. อภิปรายผล/ประโยชน์/ข้อเสนอแนะ
12. เอกสารอ้างอิง

2.6 ข้อดี และข้อจำกัด ของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มีดังนี้

ข้อดี

1. ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกประเด็นที่จะศึกษา วิธีการศึกษาและแหล่งความรู้ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียน เป็นผู้ศึกษา หรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน
3. การศึกษาค้นคว้านั้นมีการเชื่อมโยง หรือบูรณาการระหว่างความรู้ / ทักษะ / ประสบการณ์เดิมกับสิ่งใหม่
4. ผู้เรียนได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น
5. ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาในการทำงาน

ข้อจำกัด

1. ใช้เวลาในการเรียนรู้มาก เสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง
2. ผู้สอนอาจใช้ค่าปรึกษาและดูแลไม่ทั่วถึง
3. ถ้าผู้เรียนวางแผน การทำงานไม่ดีอาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ
4. ถ้าผู้สอนขาดความเอาใจใส่ หรือขาดความอดทนอาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จ

การเรียนรู้โดยให้ทำโครงการ ทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนสนใจ ได้คิด ได้ค้นคว้า ทดลอง เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ตนอยากรู้ เป็นการฝึกคุณลักษณะนิสัยของการ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่ง

เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ในการพัฒนาคุณภาพของคนครูจึงควรฝึกการจัดการเรียนรู้โดย การทำโครงการ อย่างเหมาะสมวิทยาการที่ใหม่และก้าวหน้าก็จะบังเกิดในสังคมไทยแน่นอน

3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integration)

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมีการเผยแพร่และใช้ในวงการศึกษาไทยมานาน แล้ว นักการศึกษาไทยเห็นว่าเป็นเทคนิควิธีที่มีความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

บูรณาการ หมายถึง ทำให้สมบูรณ์ คือการทำให้หน่วยย่อยๆ ที่สัมพันธ์ยังอาศัยกัน อยู่ เข้ามา ร่วมทำหน้าที่อย่างประสานกลมกลืน เป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง (พระเทพเวที.2531 :24)

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกัน มาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจใน ลักษณะที่เป็นองค์รวมและสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (ทิศนา แคมมณี. 2545 : 145-146)

อาจสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์ในหัวข้อหรือเนื้อหาวิชาสาขาต่างๆ ทั้งในสาขาเดียวกันหรือต่างสาขา ได้อย่างประสานกลมกลืนเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้แบบองค์รวมและสามารถนำไปปรับใช้ใน ชีวิตจริงได้

3.2 จุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับสาระความรู้แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันจากหลากหลาย สาขาวิชา
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ทักษะกระบวนการกลุ่ม ทักษะ การคิด การแก้ปัญหา การอภิปราย การสรุป เป็นต้น
3. เพื่อส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนที่มีแตกต่างกันในด้านต่างๆที่เรียกว่า พหุปัญญา (Multiple Intelligence)
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.3 ความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้แบบบูรณาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 1) ได้กล่าวถึงความจำเป็นว่า ทาไมจึงต้องเรียนรู้แบบบูรณาการไว้ว่า

1. ศาสตร์ทุกศาสตร์ไม่อาจแยกจากกันได้โดยเด็ดขาดได้ เช่นเดียวกับวิถีชีวิตของ คนที่ ต้องดำรงอยู่อย่างประสานกลมกลืนเป็นองค์รวม การจัดให้เด็กได้ฝึกทักษะและเรียนรู้เนื้อหา ต่างๆ อย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายสอดคล้องกับชีวิตจริง

2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ลด เวลา การเรียนของผู้เรียนเป็นการแบ่งเบาภาระในการสอนของครู

3. การเรียนรู้แบบบูรณาการทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลายก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระ ไปพร้อม ๆ กัน

3.4 ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

จากผลการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการถ้าสามารถ ดำเนินได้ อย่างสมบูรณ์แล้วก็ควรมีลักษณะสำคัญโดยรวมดังต่อไปนี้(ธารง บัวศรี. 2542 :200-201)

1. **บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้** เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณ ของความรู้มีมาก สภาพและปัญหาสังคมซับซ้อน การเรียนรู้จะกระทำอย่างเดิมย่อมไม่ได้ผลดี ถ้าจะให้ การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เราจำเป็นต้องให้กระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด กับ ความรู้ ทั้งนี้หมายความว่าผู้เรียนจะต้องทราบว่าตนจะแสวงหาความรู้ได้อย่างไรและด้วยกระบวนการใด

2. **บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ** ตามความเป็นจริง แล้วทั้งพุทธิพิสัย และจิตพิสัยต่างก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เพราะการเรียนรู้วิชาการหรือทักษะในด้านหนึ่งด้านใดโดยปราศจากความรู้สึกรู้ใจในคุณค่าของสิ่งที่ เรียนย่อมเป็นไปไม่ได้ ในทางกลับกันถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สร้างความรู้สึกรู้ใจพอใจและ ประทับใจ ก็จะมุ่งมั่นในการเรียนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ การสร้างบูรณาการ ระหว่างความรู้และจิตใจจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

3. **บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ** การสร้างสหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการ กระทำมีความสำคัญมาก เช่นกัน โดยเฉพาะในด้านจริยศึกษการเรียนรู้เรื่องค่านิยมและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเลือกค่านิยมที่เหมาะสมจะปรากฏผลดี หรือไม่ย่อมขึ้น อยู่กับพฤติกรรมหรือการแสดงออกของผู้เรียน การแยกความรู้จากการกระทำก็เหมือนกับการ แยก หลักสูตรออกเป็นส่วนๆ ซึ่งเป็นไปไม่ได้

4. **บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน** คือสิ่งที่เรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่าง แท้จริง

5. **การบูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ** ถ้าเรายอมรับว่าบูรณาการระหว่างความรู้กับ จิตใจและ ระหว่างความรู้กับการกระทำเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ และเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เราก็ ย่อมจะ มองเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการที่จะบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งอาจทำ ได้โดย นำเอาเนื้อหาของวิชาหนึ่งมาเสริมอีกวิชาหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และเกิดเจตคติตามที่ ต้องการ หรือโดยกำหนดปัญหาหรือความต้องการของผู้เรียนเป็นหัวข้อ แล้วกำหนดหลักสูตร หรือ โปรแกรมการเรียนการสอนขึ้น โดยอาศัยเนื้อหาของหลาย ๆ วิชามาช่วยในการแก้ปัญหา

การบูรณาการเนื้อหาสาระ สามารถทำได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ (ทีศนา เขมมณี 2545 : 146)

1. การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระใน วิชาเดียวกัน หรือกลุ่มประสบการณ์เดียวกันมาสัมพันธ์กัน เช่น ในวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรอาจ

กำหนดเป็นหัวข้อว่า "ชีวิตและการต่อสู้ของชนชาติไทย" ซึ่งเนื้อหาจะครอบคลุมทั้งประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศาสนา เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ฯลฯ

2. การบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระของหลาย ๆ วิชามาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน ตัวอย่างเช่น นำเนื้อหาสาระของวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ และดนตรี มาประสานสัมพันธ์กันเป็นเรื่อง เดียวกัน ภายใต้หัวข้อเรื่อง หรือ "Theme" ที่เลือก

การบูรณาการภายในวิชา หรือระหว่างวิชาส่วนใหญ่จะต้องมี "หัวข้อเรื่อง" หรือ "Theme" เป็นหัวข้อในการเรียนรู้ ซึ่งอาจเรียกเป็นหน่วยการเรียนรู้ อาจตั้งตามหัวข้อเนื้อหาสาระ ตั้งตามงาน ที่อยู่ในความสนใจ หรืออาจตั้งตามบทบาทหน้าที่ทางสังคม เป็นต้น

3.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถจัดได้หลายลักษณะ ดังนี้ (กรมวิชาการ 2545 :21-22)

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่างๆ กับหัวข้อเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องน้ำ เป็นต้น ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการ เรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกันจัดการเรียนการสอนโดย อาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ผู้สอนคนหนึ่งสอน วิทยาศาสตร์ เรื่องเงา ผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์ เรื่องการวัดระยะทางโดยการวัดเงา คิดคำนวณในเรื่องเงาในช่วงเวลาต่างๆจัดทำกราฟของเงาในระยะต่างๆหรืออีกคนหนึ่งอาจให้ ผู้เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการในลักษณะนี้นำเนื้อหาจากหลายกลุ่ม สาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชา หรือ กลุ่มวิชาในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่องวันสิ่งแวดล้อมของชาติ ผู้สอนภาษาไทยจัดการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนรู้ภาษา คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และครูผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

4. การบูรณาการแบบโครงการ ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็น โครงการ โดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมง ด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่างๆที่ครูผู้สอนแยกกันนั้นมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม เรียนเป็นทีม ในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ครูผู้สอนสามารถแยกสอนกันได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

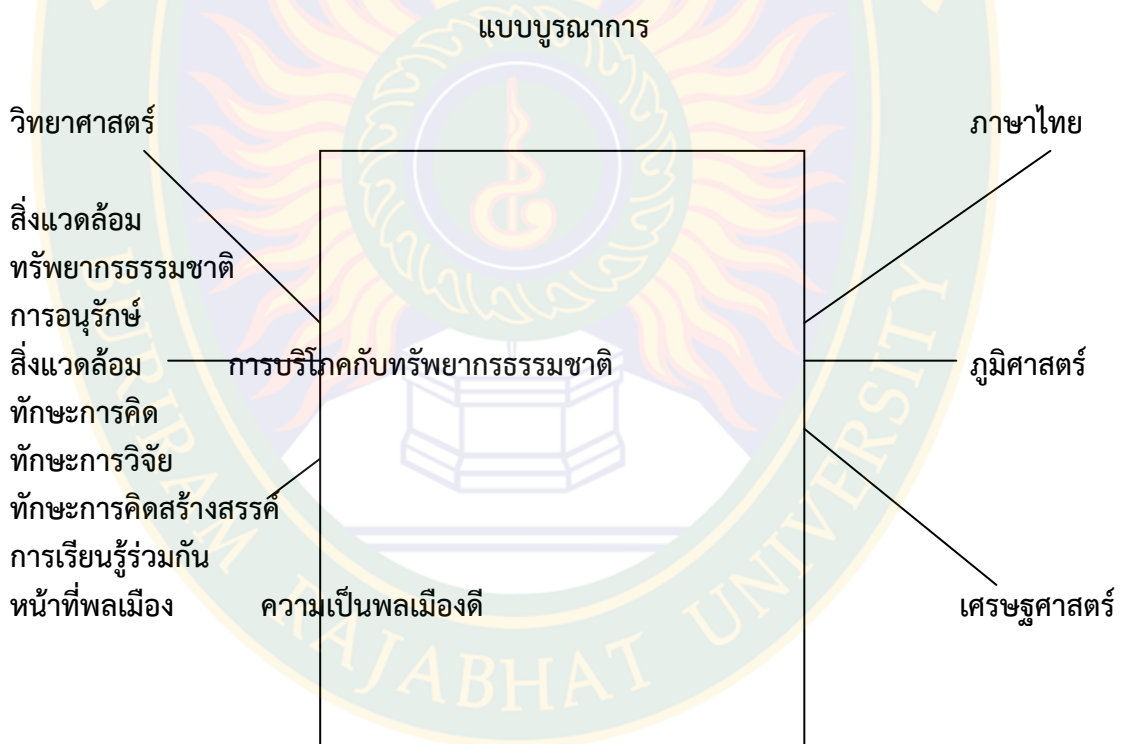

3.6 การสร้างบทเรียนแบบบูรณาการ

การสร้างบทเรียนแบบบูรณาการ มี 2 ลักษณะดังที่ วลัย พานิช (2544: 166 -169) ได้สรุปไว้ดังนี้ คือ

3.6.1. ลักษณะที่เป็นหัวเรื่อง (Theme) มี 2 รูปแบบ คือ

1. เลือกหัวเรื่อง (Theme) ก่อน แล้วพัฒนาหัวเรื่องให้สมบูรณ์ มีการกำหนด จุดประสงค์ของกิจกรรมให้ชัดเจนกำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะศึกษาเรียนรู้และพัฒนา กิจกรรม การเรียนการสอนตามลำดับ
2. เลือกจุดประสงค์รายวิชาจาก 2 รายวิชาขึ้นไปแล้วนำมาสร้างเป็นหัวเรื่อง (Theme) ที่ร่วมกันระหว่างจุดประสงค์ที่เลือกไว้ กำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะศึกษาเรียนรู้และพัฒนา กิจกรรมการเรียนในลำดับต่อไป เป็นหน่วย มีเนื้อหา หรือแนวคิดจากวิชาต่างๆ การที่จะจัดให้เป็นหน่วยได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องของแต่ละสาขาวิชาและครูผู้สอนต้องศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาในหลักสูตรว่ามีเนื้อหาจากวิชาต่างๆ หรือทักษะประเภทใดที่อาจจัดประสบการณ์ผสมผสานให้ผู้เรียนได้เห็นภาพรวมและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

ภาพประกอบ 2.3 แสดงการบูรณาการเนื้อหา และทักษะจากวิชาต่างๆ ในการสร้างบทเรียน
ที่มา : วลัย พานิช.(2544)

ขั้นตอนสำคัญในการสร้างบทเรียนแบบบูรณาการ คือ

1. ต้องมีหัวเรื่อง (Theme) ครูอาจเลือกหัวเรื่องก่อนหรืออาจจะเลือกจากจุดประสงค์ การเรียนรู้ร่วมของวิชาต่างๆ
2. หาความเกี่ยวข้องของหัวเรื่อง โดยใช้การจัดผังกราฟฟิก(Graphic Organizers) ในรูป ของเครือข่ายความคิด (Web) หรือผังความคิด (Concept Map) ในประเด็นต่อไปนี้
  - 2.2 เนื้อหาของสาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง (Theme)
  - 2.3 ขอบเขตของเนื้อหาหรือหัวข้อ (Topic) หรือทักษะในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง
3. จัดเรียงลำดับเนื้อหาและทักษะต่างๆอาจใช้เครือข่ายความคิด (Web) หรือผังความคิด (Concept Map) ช่วยจัดเรียงลำดับความคิด
  - 3.1 ระบุโมโนทัศน์สำคัญ
  - 3.2 ตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้
  - 3.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.6.2. ลักษณะที่เป็นโครงการ

ในการสอนตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไป การจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนสามารถจัดในรูปแบบของโครงการ ที่บูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้จากหลากหลายสาขาวิชาในเรื่องเดียวกัน ไม่มีการเรียนที่ต่างคน ต่างสอน แต่มีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำโครงการ (Project) ร่วมกัน โดยครูแต่ละคนร่วมกัน วางแผนในการสอนร่วมกัน และกำหนดงานหรือโครงการร่วมกัน โดยอาจมีการแบ่งโครงการ ย่อยๆ ภายใต้อำนาจเดียวกันในแต่ละสาขาวิชา โครงการที่เป็นการบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้การสร้างความรู้ด้วยตนเองจากหลากหลายสาขาวิชา อาจเป็นโครงการที่เน้นการ เรียนรู้ โครงการเน้นการแก้ปัญหา หรือโครงการที่ประดิษฐ์ชิ้นงานต่างๆ ก็ได้

3.7 การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของ ครูผู้สอนจากหลายๆ วิชาที่มีแนวคิดและเจตคติต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ตรงกันเป็นสำคัญ และต้องร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ วลัย พานิช.(2544 :170-174) ได้สรุป ดังนี้

1. การเลือกหัวเรื่อง (Theme)

จุดเริ่มต้นที่สำคัญของการสร้างบทเรียนบูรณาการคือหัวเรื่องซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่จะเป็น ตัวเชื่อมโยง / สัมพันธ์กับศาสตร์ในสาขาต่างๆ เรื่องจะต้องเป็นแนวคิดที่กว้าง (Broad Concept) หัวเรื่องเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างกรอบเนื้อหาความรู้และทักษะในการจัดการสอนแบบบูรณาการ หลักการในการเลือกหัวเรื่องมีดังนี้

- 1.1 ประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและทักษะเป็นเรื่องที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระอย่างน้อย 2 วิชาขึ้นไป

- อาจเลือกจากมโนทัศน์
- อาจเป็นประเด็นปัญหา
- เป็นเรื่องที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตร
- เป็นเรื่องที่ทำให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสืบสอบ การแก้ปัญหาหรือใช้ทักษะอื่นๆ

ที่หลากหลาย

- มีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า

1.2 ประเด็นเกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน

- เป็นเรื่อง que ผู้เรียนเห็นความสำคัญเป็นเรื่งน่าสนใจที่จะค้นคว้าให้ลึกซึ้ง
- เป็นเรื่อง que ผู้สอนสนใจ
- มีความเหมาะสมกับวัยวุฒิและพัฒนาการของผู้เรียนครูผู้สอนควรมีกลวิธีที่จะ

ใช้กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความคิดในการเลือกหัวเรื่งเช่น ใช้การสนทนา การอธิบาย การใช้คำถาม หรือ ใช้สื่อต่างๆประกอบ ฯลฯ

2. การจัดผังกราฟฟิค(Graphic Organizers)

การจัดผังกราฟฟิค เป็นการแสดงให้เห็นรูปแบบการคิดของผู้เรียนเรียกว่าเป็น "Thinking Map" การจัดผังกราฟฟิคในการสร้างบทเรียนแบบบูรณาการนี้ใช้การจัดผังเรียกว่า เครือข่ายของ ความคิด (Web) หรือผังความคิด (Concept Map) การจัดผังกราฟฟิคนี้แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องของเนื้อหาสาระหรือทักษะในสาขาวิชาต่างๆ กับหัวเรื่ง (Theme) ซึ่งเป็น จุดสำคัญ (Focus) โดยใช้กราฟฟิคแสดงในรูปของการสะท้อนความคิดที่มีอยู่ในเรื่งนั้นๆ

ภาพประกอบ 2.4 ตัวอย่าง Concept Map (ผังความคิด)

ที่มา : วลัย พานิช (2544)

3. การตั้งจุดประสงค์

ก่อนการเลือกกิจกรรม ผู้สอนก็ต้องตั้งจุดประสงค์ จุดประสงค์จะเป็นแนวทางและเกณฑ์ ในการจัดการเรียนการสอนซึ่งต้องเป็นไปตามการเรียงลำดับเนื้อหาวิชาที่จะสอน ในกรณีของบูรณาการอาจมีกิจกรรมของเนื้อหาวิชาเดียวกันทั้งหมดในบางคาบ หรือบางคาบอาจมีกิจกรรมของหลายๆ วิชา ในการตั้งจุดประสงค์นั้น ควรให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ความคิด หรือด้านพุทธิพิสัย ด้านการปฏิบัติ หรือด้านทักษะพิสัยและด้านคุณธรรม จริยธรรม ลักษณะพิสัย หรือด้านจิตพิสัย และถ้าจะให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นควรมีจุดประสงค์ด้านความสามารถในการจัดการด้วย

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกระบวนการเรียนแบบบูรณาการเป็น หน่วยบูรณาการหรือหน่วยบูรณาการระหว่าง วิชา จะต้องมีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้

4.1 เน้นการสอนที่เป็นบูรณาการ ต้องมีวิธีการหลายอย่างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนประสมหลากหลาย

4.2 ฝึกผู้เรียนหาคำตอบด้วยวิธีสืบสอบ หรือใช้วิธีการแก้ปัญหา

4.3 เน้นการทำงานร่วมกันมีงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวผสมผสานกันไป

4.4 เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในประสบการณ์จริง

4.5 ประสบการณ์การเรียนรู้ควรอยู่ในขอบเขตสมรรถภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงต้องพิจารณาถึงขอบเขต และการเรียงลำดับของเนื้อหา ของลักษณะวิชา รวมทั้งลักษณะของผู้เรียนด้วย

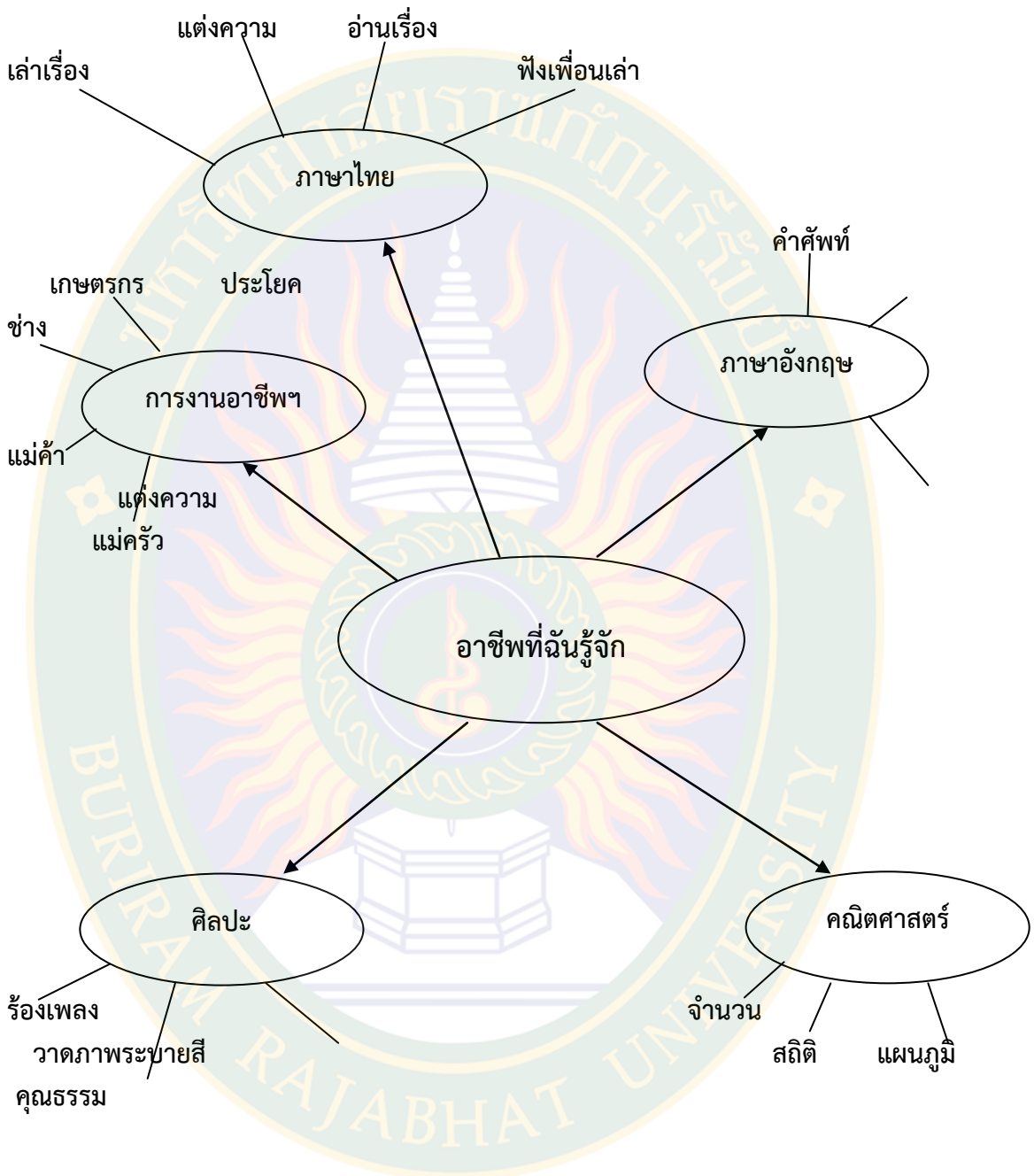
4.6 ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

5. การประเมินผลการเรียน

การประเมินการเรียนการสอนนั้นเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องติดต่อกันตลอดเวลา (Ongoing Process) การสอนที่จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นมีความหลากหลาย มีความเชื่อมโยงผสมผสาน ทั้งเนื้อหาและกิจกรรม ดังนั้นต้องมีการใช้รูปแบบการประเมินหลายมิติ (Multidimension) เพื่อที่จะสามารถรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เห็นความก้าวหน้าของผู้เรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้น หลักการสำคัญคือครูผู้สอนต้องยอมรับว่าผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการแสวงหาสร้างองค์ความรู้ที่สะท้อนให้เห็นความคิด การอ่าน คูย สอบถาม เช่น จัดนิทรรศการ ทำแบบทดสอบ ทำแฟ้มสะสมงานซึ่งการประเมินผลงานที่ผู้เรียนได้ทำจริงแล้วพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวิชาช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในลักษณะขององค์รวมไม่ว่าวิชาใดก็สามารถใช้วิธีการบูรณาการได้ทั้งสิ้น ข้อสำคัญอยู่ที่ความสามารถในการบูรณาการที่ดี การเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวิชาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ แสวงหาความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวได้

ตัวอย่าง การวางแผนจัดกิจกรรมแบบบูรณาการระหว่างวิชาการจัดทำแผนผังความคิดโดยใช้หัวเรื่องเป็นแกน

ภาพประกอบ 2.5 แสดงการบูรณาการหัวเรื่องกับวิชาต่างๆ
ที่มา : กรมวิชาการ (2542)

การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ที่สัมพันธ์กัน

ภาพประกอบ 2.6 แสดงการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวิชาอย่างสัมพันธ์กัน
ที่มา : กรมวิชาการ.(2542)

ขั้นตอนรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้

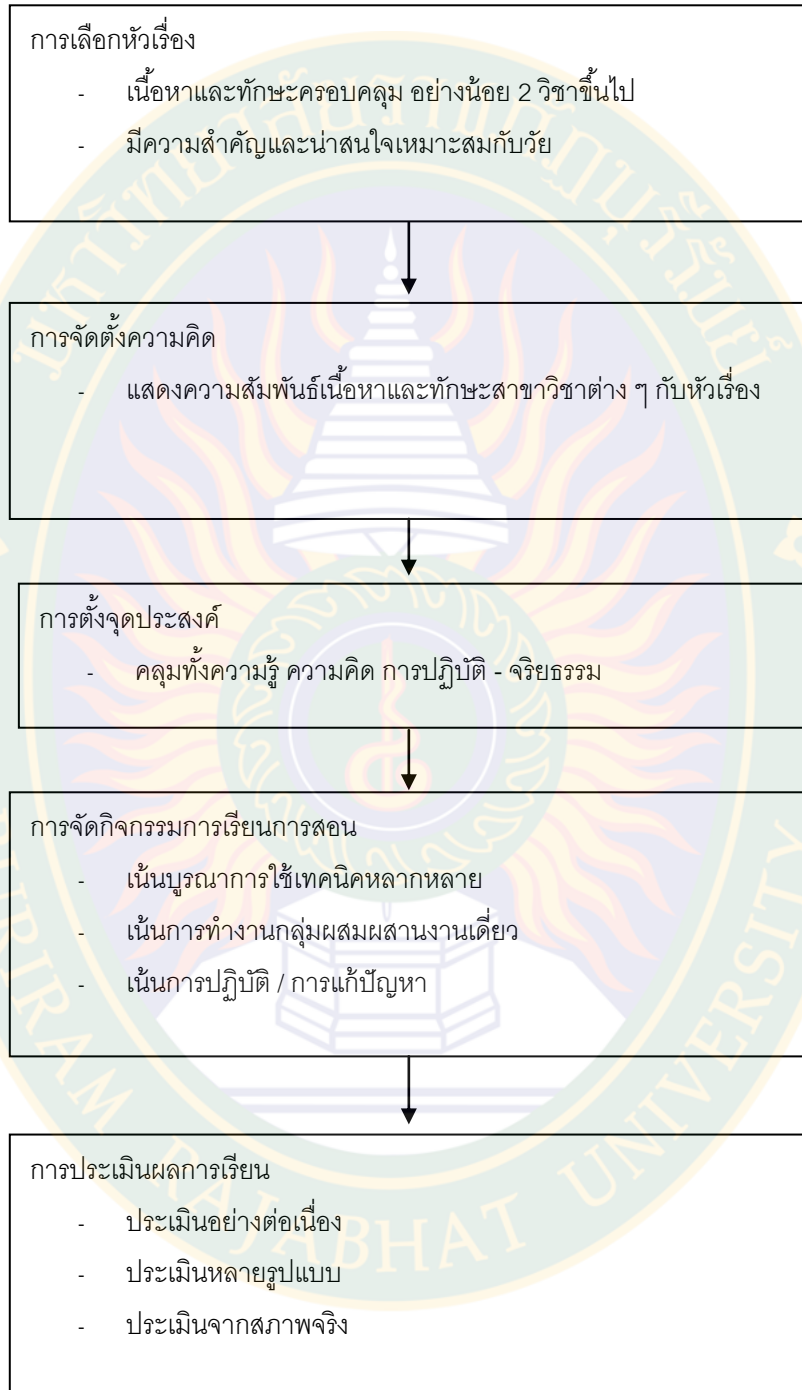

ภาพประกอบ 2.7 แสดงขั้นตอนรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนรู้
ที่มา : กรมวิชาการ.(2542)

จากตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำแผนผังความคิด ได้รวบรวมข้อมูล ได้สัมภาษณ์วิทยากร (ภาษาไทย) ทำสถิติอาชีพต่างๆ (คณิตศาสตร์) รวบรวม คำศัพท์เกี่ยวกับอาชีพ (ภาษาอังกฤษ) เป็นต้น ทำให้นักเรียนได้รับความรู้แบบองค์รวมและเป็น ความรู้ที่มี

ความหมายต่อชีวิตจริง จึงกล่าวได้ว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนแบบหนึ่งที่จะ ช่วยพัฒนา
ให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี มีสุข ได้ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

สรุป การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2.8 แสดงขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
ที่มา : กรมวิชาการ. (2542)

3.8 การนำเอาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไปใช้

ครูผู้สอนจะต้องพิจารณาและเลือกใช้ให้เหมาะสมว่าจะใช้การบูรณาการในรูปแบบใด เช่น บูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว บูรณาการแบบคู่ขนาน บูรณาการแบบสหวิทยาการ หรือบูรณาการแบบโครงการ และต้องมีทักษะในการทำงานร่วมกับครูในสาขาต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนสามารถนำเอากระบวนการในการสอนไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม ให้สอดคล้องกับความต้องการสภาพแวดล้อม บรรยากาศในห้องเรียนและสภาพท้องถิ่น สามารถ นำเทคนิควิธีทักษะต่างๆ มาผสมผสานเพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องใกล้เคียงกับชีวิตจริงและสภาพท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เช่น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบโครงงาน ทักษะ การทำงาน ร่วมกัน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสร้างสรรค์องค์ความรู้ การสร้างค่านิยม การสอดแทรก คุณธรรม และการทำความร่วมมือกันตามวิถีทางประชาธิปไตย เป็นต้น

3.9 ทำอย่างไรจึงจะจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 2) ได้กล่าวว่าการจะจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดสำคัญดังนี้

1. ครูมีความมั่นใจและเข้าใจตรงกันเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
2. ครูได้คิดวางแผนการเรียนรู้และประเมินผลร่วมกัน
3. ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
4. เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงมากกว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากเนื้อหาใดเนื้อหา

หนึ่ง

3.10 ข้อดี - ข้อเสีย ของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น ที่เกี่ยวข้องช่วยให้เกิดความรู้ในลักษณะองค์รวม
2. ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาผสมผสานสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
3. ผู้เรียนได้ฝึกและเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม ทักษะการคิด การแก้ปัญหา การอภิปราย การสรุป เป็นต้น
4. ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์องค์ความรู้
5. เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม หลักศาสนา และส่งเสริมการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. การสอนแบบบูรณาการในระดับชั้นมัธยมศึกษา หรือสูงขึ้น ต้องใช้ผู้สอนหลายคน ทำให้การรวมกลุ่มเพื่อวางแผนร่วมกันเป็นไปได้ยาก
2. สำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ เช่น คณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ต้องจัดสอน แยกเฉพาะเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาสกัดกั้นความสามารถพิเศษ
3. ระบบการบริหารจัดการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนแบบบูรณาการ เช่น กำหนดเวลาตายตัวเป็นคาบหรือ 1 ชั่วโมง
4. บุคลากรในการสอนแบบบูรณาการขาดความรู้ความสามารถในการบูรณาการ เพราะ ผ่านการเรียนในระบบแยกวิชา ทำให้การสอนไม่มีประสิทธิภาพ
5. ขาดการวิเคราะห์หลักสูตรเนื้อหา และความต้องการของผู้เรียน

4. การจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ (Constructivism)

4.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ของตนเอง โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษา คิด ค้นคว้าทดลองระดมสมอง ศึกษาจากใบความรู้สื่อหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งจะมีการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นกับความรู้ เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วโดยผู้สอนจะเป็นผู้ช่วยเหลือมีการทดสอบความรู้ใหม่ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้ง การตรวจสอบกันเอง ระหว่างกลุ่มหรือผู้สอนช่วยเหลือในการตรวจสอบความรู้ใหม่ (สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ 2545 : 126)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 :9) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ว่าหมายถึง การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการสร้างประสบการณ์และสิ่งต่างๆให้มีความหมายต่อตนเองจากปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการคิดและแสวงหาความรู้ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริงให้ผู้เรียนค้นพบความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยการ เรียนรู้จัดโอกาสจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งวิทยาการให้เอื้อต่อการสร้าง แรงจูงใจให้เกิด การเรียนรู้

ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ได้ว่าเป็น การสอนที่ครูจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิด หรือปฏิบัติในวิธีการที่หลากหลาย เน้นปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เกิด ขึ้นกับความรู้ที่มีอยู่เดิม แล้วตรวจสอบความรู้ใหม่ที่ได้ถึงความถูกต้องตามหลักวิชาสามารถนำไป ใช้ต่อไป

4.2 แนวคิดทฤษฎี Constructivism หรือทฤษฎีการสร้างความรู้

แนวคิดทฤษฎี Constructivism หรือทฤษฎีการสร้างความรู้เริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทยเมื่อมีวงการศึกษาต้นตัวให้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในยุคปฏิรูปการศึกษา ทิศนา ขัมมณีและคณะ (2548 :22-24) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างความรู้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการสร้างความรู้มีรากฐานทางเซวาร์ปัญญาของเพียเจต์(Piaget)และวิกอทสกี (Vygotsky) ซึ่งอธิบายถึงโครงสร้างทางสติปัญญา (Sehcoma)ของบุคคลมีการพัฒนาการผ่านทาง กระบวนการดูดซึมหรือซึมซับ(Assimilation) และกระบวนการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา (Accommodation) เพื่อให้บุคคลอยู่ในภาวะสมดุลย์(Equilibrium) ซึ่งเพียเจต์ เชื่อว่าคนทุกคนจะ

มี พัฒนาการไปตามลำดับขั้นจากมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และสังคมส่วน วิกิอทสกี ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมสังคมและภาษามากขึ้น

2. นักทฤษฎีกลุ่มการสร้างความรู้มีความเห็นว่า แม้โลกนี้จะมีอยู่จริงแต่ ความหมายของ สิ่งต่าง ๆ มิได้มีอยู่ในตัวของมันเอง สิ่งต่าง ๆ มีความหมายขึ้นมาจากการคิดของคนที รับรู้สิ่งนั้น ๆ ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ในโลกจึงไม่มีความหมายที่ถูกต้องหรือเป็นสิ่งที่จริงที่สุดแต่ขึ้นกับการให้ ความหมายของคนในโลก ดังนั้นทฤษฎีนี้จึงให้ความสำคัญกับกระบวนการและวิธีการของบุคคลใน การ แปลความหมายและสร้างความเข้าใจจากประสบการณ์ต่าง ๆ และถือว่าสมองเป็นเครื่องมือ สำคัญที่ บุคคลใช้ในการแปลความหมายทางปรากฏการณ์ต่างๆในโลกนี้ซึ่งแปลความหมายของแต่ละ บุคคล จะขึ้นกับการรับรู้ประสบการณ์ ความเชื่อความต้องการ ความสนใจ และภูมิหลังของแต่ละ บุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างความรู้ของข้อมูลความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จึง เป็น เรื่องเฉพาะที่บุคคลต้องใช้กระบวนการทางสติปัญญา ในการกระทำ(Acting on)มิใช่เป็นเพียง การ รับข้อมูลเท่านั้น (Taking in)

4.3 จุดประสงค์ของการเรียนรู้แบบสร้างความรู้

1. เพื่อให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จากสื่อ การเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ฝึกทักษะให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะการใช้เหตุผล การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่าง มี วิจารณ์การถ่ายโอนความรู้การคิดไตร่ตรองสะท้อนความคิดของตนเอง การเผยแพร่และเปลี่ยน ความรู้กับผู้อื่น

4.4 เงื่อนไขการเกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Constructivism

การเรียนรู้ตามแนวคิดของนี้ผู้เรียนจะสร้างความคิดหลักอยู่ตลอดเวลาโดยไม่ จำเป็นต้อง อาศัยการเรียนการสอนภายในห้องเรียนเท่านั้นแต่จะได้จากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ การ เรียนรู้จะเกิด ขึ้นได้ตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้(วัฒนาพร รัชชบุทกซ์ 2541 : 6)

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิบัติ (Active process) ที่เกิดขึ้นเฉพาะตัว บุคคล การสอน โดยวิธีบอกเล่าซึ่งจัดเป็นกระบวนการเชิงรับ (Passive process) จะไม่ช่วยให้เกิด การพัฒนา แนวความคิดหลักมากนักแต่การบอกเล่าก็เป็นวิธีให้ข้อมูลทางหนึ่งได้
2. ความรู้ต่างๆ จะถูกสร้างขึ้นมาจากตัวนักเรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่รับมา ใหม่ร่วมกับ ข้อมูลหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ เช่นสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งประสบการณ์ เดิมมา เป็นเกณฑ์ช่วยการตัดสินใจ
3. ความรู้และความเชื่อของแต่ละคนจะแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งที่นักเรียนได้พบเห็นซึ่งจะถูกใช้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและ เป็น ข้อมูลในการสร้างแนวคิดใหม่
4. ความเข้าใจจะแตกต่างจากความเชื่อโดยสิ้นเชิงและความเชื่อจะมีผล โดยตรงต่อการ สร้างแนวคิดหรือการเรียนรู้

4.5 หลักการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้

ทศนา แคมมณีได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนการสร้างความรู้ไว้ดังนี้ (ทศนา แคมมณี 2545 : 22 - 23)

1. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Action) กล่าวคือผู้ที่มีใจเพียงรับข้อมูลความรู้เท่านั้น แต่จะต้องเป็นผู้จัดกระทำข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ และสร้างความหมายของสิ่งนั้นด้วยตนเอง
2. ครูควรสร้างบรรยากาศทางสังคมจริยธรรม (Sociomoral) ให้เกิดขึ้น เนื่องจาก ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของการสร้างความรู้ การร่วมมือการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนและบุคคลอื่นจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขึ้น
3. ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้
4. ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตนเองจากผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ ทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดกับผู้เรียน จัดเตรียม กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ให้คำปรึกษา แนะนำทั้ง ทางด้านวิชาการและสังคม ให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. ครูควรประเมินผลในลักษณะที่เป็น "Goal free Evaluation" กล่าวคือเป็นการ ประเมินตามจุดมุ่งหมายของผู้เรียนแต่ละคนและการวัดผลควรใช้วิธีการหลากหลายโดย อาศัย บริบทจริง เนื่องจากการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ขึ้นกับความสนใจและสร้าง ความหมายที่ แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

4.6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้

การจัดการการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ เป็นแนวคิดหนึ่งที่น่าเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน สร้างความรู้มากขึ้นมาเอง องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้คือให้ผู้เรียนได้สร้างใหม่ขึ้นมา โดยอาศัยความรู้เดิมเป็นฐานเมื่อสร้างความรู้ ความคิดใหม่แล้วให้ผู้สอนตรวจสอบ หรือ ประเมินความรู้ใหม่ เมื่อเกิดความเข้าใจชัดเจนและพอใจกับความรู้นี้แล้วให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนนำความรู้ไป ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ หรือเสนอแนวทางการใช้ความรู้ใหม่ต่อไป

4.7 ขั้นตอนการจัดการเรียนแบบสร้างความรู้ Ellis and Maxwell, (1995 : 3)

อ้างถึงใน ชนาธิป พรกุล (2543 : 70) ได้กำหนดขั้นตอนในการสอนไว้ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนอยู่ในบทเรียน (Engage the learner) โดยการตั้งคำถามที่ทำให้ผู้เรียน สนใจจะเรียนรู้และช่วยเชื่อมโยงสิ่งที่จะเรียนรู้กับความรู้เดิม
2. ให้ผู้เรียนสำรวจมโนทัศน์ (Explore the concept) โดยให้ผู้เรียนสำรวจร่วมมือค้นหา ปัญหาหรือปรากฏการณ์
3. ให้ผู้เรียนอธิบายมโนทัศน์ (Expian the concept) โดยให้ผู้เรียนใช้สติปัญญาตรวจสอบ สิ่งที่เรียนรู้ใหม่จัดให้เข้ากับสิ่งที่เขาารู้แล้ว และอธิบายด้วยคำพูดของตนเอง
4. ให้ผู้เรียนขยายความมโนทัศน์(Elaborate on the concept) โดยให้ผู้สอนจัด สถานการณ์พิเศษให้ผู้เรียนมีโอกาสประยุกต์ใช้ความรู้ซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งให้กับ ตัวผู้เรียนเอง

5. ประเมินความเข้าใจโน้ตทัศน์ของผู้เรียน(Evaluate Student's understanding of the concept)โดยตรวจสอบความคิดที่เปลี่ยนไป การปฏิบัติการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคม

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2542 :50-51) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนแบบสร้างความรู้ไว้ดังนี้

1. ขั้นปฐมนิเทศ นักเรียนจะมีโอกาสจะพัฒนาการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการเรียนในเนื้อหาที่กำหนด
2. ขั้นทำความเข้าใจ นักเรียนต้องปรับแนวคิดในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในบทเรียน ให้ชัดเจนซึ่งทำให้สำเร็จดีโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น อภิปรายในกลุ่ม
3. ขั้นจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่ ขั้นนี้เป็นหัวใจการสอนแบบสร้างสรรค์ประกอบไปด้วยขั้นตอนดังนี้

- 3.1 ทำแนวคิดให้กระจ่างชัดเจนและแลกเปลี่ยนกัน
- 3.2 สร้างแนวความคิดขั้นใหม่
- 3.3 ประเมินแนวความคิดใหม่

4. การนำแนวคิดไปใช้ ขั้นนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนนำแนวความคิดของตนเองที่ สร้างขึ้นในสถานการณ์ต่างๆที่หลากหลายคนเคยและแปลกใหม่

5. การทบทวน ขั้นตอนสุดท้ายเปิดโอกาสให้นักเรียนสะท้อนตัวเองว่าแนวความคิด ของตนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยการวาดภาพเปรียบเทียบระหว่างความคิดของตนตอนเริ่มเรียนนั้นกับตอนสิ้นสุดการเรียนในบทเรียนนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 55) เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ไว้โดยละเอียดดังนี้

1. ขั้นปฐมนิเทศ
ผู้สอนให้โอกาสผู้เรียนสร้างจุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการเรียนรู้ในเนื้อหาที่กำหนด

2. ขั้นทำความเข้าใจ
ผู้สอนให้ผู้เรียนปรับแนวคิดปัจจุบันหรือบรรยายความเข้าใจของตนเองในหัวข้อที่กำลังเรียน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนอาจมีแบบจำลองทางความคิดรวบยอดที่อาจจะไม่สมบูรณ์ในตอนแรกที่เริ่มเรียน โดยผู้เรียนอาจจะทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่มเล็ก การเขียนผังความคิด การเขียนสรุปความคิด เป็นต้น

3. ขั้นจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่
ขั้นจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่นี้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ประกอบด้วย

- 3.1 การช่วยผู้เรียนสร้างสรรค์ความรู้ความเข้าใจใหม่

ตามแนวความคิดของการสร้างสรรค์ความรู้การช่วยผู้เรียนก็คือผู้สอนช่วยผู้เรียน เกิดความคิดรวบยอดใหม่ หรือการสร้างความคิดรวบยอดที่ยังไม่สมบูรณ์ขั้นใหม่

ตลอดจนขยาย ไปสู่แบบจำลองทางความคิดรวบยอดของตนเอง โดยผู้สอนต้องมีภาระความรับผิดชอบที่สำคัญ คือ การวินิจฉัยความเข้าใจผิดของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้โดยการสัมภาษณ์ซักถามผู้เรียน โดยตรง เช่น สัมภาษณ์ผู้เรียนเพื่อค้นหาแบบจำลองความคิดรวบยอดที่ไม่สมบูรณ์ และสร้างแบบจำลองที่สมบูรณ์ขึ้นมาใหม่

3.2 การเขียนแผนผังความคิดรวบยอด

แผนผังความคิดรวบยอดเป็นรูปแบบโครงสร้างทางความคิดของผู้เรียน ซึ่ง ดำเนินการได้ดังนี้

- (1) ผู้เรียนจัดความคิดรวบยอดของคำลงไปโครงสร้างหรือจัดทำเป็นหมวดหมู่
- (2) ระบุความคิดรวบยอดที่ต้องการศึกษาตั้งแต่สองความคิดรวบยอดขึ้นไป
- (3) สร้างโครงสร้างความรู้ของความคิดรวบยอดและตัวปัญหาที่ต้องการศึกษา เป็นแผนผังความคิดรวบยอด
- (4) นำโครงสร้างความรู้ที่ได้มาอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่มและจัดทำเป็นแผนผังความคิดรวบยอดร่วมกัน

3.3 การตรวจสอบความเข้าใจ

หลังจากการช่วยให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดใหม่ขึ้นด้วยตนเองแล้วยังต้องมีการตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจหรือไม่ โดยอาจพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้

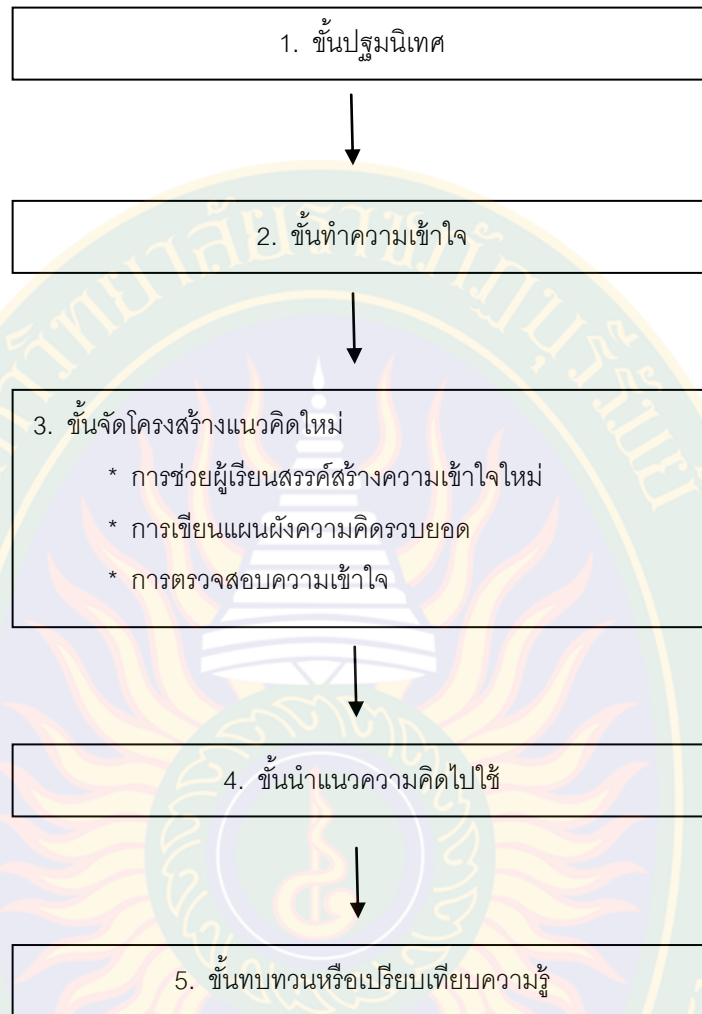
- (1) ความคิดรวบยอดได้เกิดการเชื่อมประสานระหว่างกันและจัดระเบียบเป็นโครงสร้างความรู้แล้วหรือยัง
- (2) ความคิดรวบยอดได้รับการเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายของปัญหาที่ต้องพิสูจน์ หรือยัง
- (3) ตัวความรู้สามารถนำไปใช้ในบริบททางสังคมของโลกแห่งความจริงหรือไม่

3.4 ชี้นำแนวความคิดไปใช้

ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำแนวความคิดของตนเองที่สร้างขึ้นไปใช้ในสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งที่คุ้นเคยและแปลกใหม่

3.5 ชี้นบทวนหรือเปรียบเทียบความรู้

ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนตนเองว่าแนวความคิดของตนได้เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมก่อนเริ่มเรียนรู้หรือไม่ โดยอาจจะเขียนหรือวาดภาพเปรียบเทียบระหว่างความคิดตอน เริ่มต้นเรียนรู้ในบทเรียนนั้นกับความคิดตอนสิ้นสุดการเรียนรู้ในบทเรียนนั้น ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2.9 การจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้
ที่มา :บุญเชิด ภิญโญนนันทพงษ์. (2542)

4.8 ข้อดีและข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบสร้างความรู้

ข้อดีของการเรียนรู้แบบสร้างความรู้

1. ผู้เรียนเป็นผู้ขยายความรู้ความคิดของตนเองให้กว้างหรือลึกซึ้งด้วยตนเอง โดยใช้ความรู้เป็นฐาน สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งมักตีความจากสิ่งต่างๆ จากความรู้เดิม
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดอย่างมีเหตุผล การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์การตัดสินใจ การไตร่ตรองเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะดังกล่าวด้วย

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้

1. ผู้สอนต้องมีทักษะในการกระตุ้นความคิด ความรู้เดิม การช่วยเชื่อมต่อความรู้ และการช่วยเหลือวินิจัย ความรู้ ความคิดใหม่ ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นให้มีความสมเหตุสมผล
2. บางกิจกรรมคงต้องใช้เวลามาก เพราะอาจต้องปฏิบัติ ทดลอง หรือหาความรู้จาก แหล่งวิทยาการ และบางกิจกรรมก็คงต้องใช้งบประมาณมากขึ้นด้วยในการจัดหาวัสดุ หรือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

การจัดการเรียนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) เมื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะเรียกว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ (Constructivism) หรือนักการศึกษาบาง ท่านจะใช้คำว่า "การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้ ในระยะต่อมา เพเพิร์ต(Papert) อ้างถึง ใน ทัศนนา แคมมณี (2545 : 24) ได้ใช้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการสร้างความรู้ ดังทฤษฎีใหม่ ชื่อว่า ทฤษฎีการสร้างความรู้โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Consturctionism) ซึ่งมีแนวคิด ต่อเนื่องว่า หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความรู้และนำความคิดของตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานขึ้น โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะช่วยทำให้ความคิดเห็นนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เมื่อผู้ เรียนสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาในโลก ก็หมายถึงการสร้างความรู้ขึ้นในตนเอง ความรู้ที่สร้างขึ้นจะมีความหมายอยู่คงทนและไม่ลืมง่าย นอกจากนั้นผู้เรียนจะสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิด ของตนได้ และความรู้ที่สร้างขึ้น จะเป็นฐานที่มั่นคง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ต่อไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างสาระ การเรียนรู้และผลงานต่าง ๆ ขึ้นด้วยตนเอง โดยครูจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ควรส่งเสริมการสร้างความรู้โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่หากไม่มีก็สามารถใช้สื่อและวัสดุทาง ศิลปะแทนได้ สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือครูควรสร้าง บรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ เช่น บรรยากาศที่เป็นมิตรอบอุ่น ปลอดภัย สบายใจ และบรรยากาศ ที่มีทางเลือกหลากหลายให้ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ เพราะจะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการคิด การทำและการเรียนรู้ต่อไป

5. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

5.1 ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น สภาพแวดล้อมทาง การเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันโดยที่แต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของ กลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งกว่าจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงรับผิดชอบต่อการ เรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จ ของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม (วัฒนาพร ระวังทุกข์ 2541 :38)

การเรียนแบบร่วมมือ สามารถนำมาใช้กับการเรียนทุกวิชาและทุกระดับชั้นและจะมี ประสิทธิภาพอย่างยิ่งกับกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมายใน การเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรม จริยธรรม การเสริมสร้าง

ประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกัน และร่วมมือภายในกลุ่ม

5.2 จุดประสงค์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะกระบวนการกลุ่มได้ฝึกบทบาทหน้าที่ และ ความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่ม
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดค้นคว้า ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาการตัดสินใจการตั้งคำถามตอบคำถาม การพูด การใช้ภาษา
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละ การยอมรับกันและกัน การไว้วางใจ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม

5.3 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือไม่ได้มีความหมายเพียงว่า มีการจัดให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มและทำงาน และบอกผู้เรียนว่าให้ช่วยกันทำงานเท่านั้น การเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบ 5 ประการดังนี้ (Johnson and Johnson , 1994:31-34 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี 2545 : 99-101)

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence)กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะต้องตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และ ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่มในขณะเดียวกัน สมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและ กัน คือนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนและในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิก คนอื่นๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันนี้ ทำได้หลายทาง เช่นการให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน หรือให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน การเรียนรู้ร่วมกัน (Positive Interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (Positive Interdependence) การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ทุกคนต้องทำหรือใช้ร่วมกัน (Positive Interdependence) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (Positive Interdependence)

2.การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด(FacetofacePromotiveInteraction) การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมี ปฏิสัมพันธ์ต่อกันละกันเ็นทางที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายสมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ไว้วางใจส่งเสริม และช่วยเหลือกัน และกันในการทำงานต่างๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3.ความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability)สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายาม ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีที่สามารถส่งเสริมให้ ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ก็มีหลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เล็ก เพื่อจะได้มีการเอาใจใส่ กันและกัน

ได้อย่างทั่วถึงการทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน ครูสังเกต พฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน เป็นต้น

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

(Interpersonal and Small Group Skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญ ๆ หลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจกันและกันซึ่งครู ควรจะสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินการไปได้

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้ กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุง ทำตนให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุม การวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้อาจทำโดยครู หรือผู้เรียนหรือ ทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการเกิด (Metacognition) คือสามารถที่จะ ประเมินการคิดและพฤติกรรมของคนที่ได้ทำไป

องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและ กัน ในอันจะช่วยให้การเรียนแบบร่วมมือดำเนินไปด้วยดี และบรรลุตามเป้าหมายที่กลุ่มกำหนด โดยเฉพาะลักษณะทางสังคม ทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝนทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่

5.4 ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนเป็นกลุ่ม

การเรียนระบบกลุ่มแบบเดิมนั้นเป็นเพียงแต่การแบ่งกลุ่มการเรียนเพื่อให้นักเรียน ปฏิบัติงานร่วมกัน แบ่งงานกันทำสมาชิกในกลุ่มต่างทำงานเพื่อให้งานสำเร็จ เน้นผลงานมากกว่า กระบวนการในการทำงานดังนั้นสมาชิกบางคนอาจมีความรับผิดชอบในตนเองสูง บางคนไม่มีความรับผิดชอบ ขอเพียงมีชื่อในกลุ่ม มีงานออกมาเพื่อส่งครูเท่านั้น ซึ่งต่างจากการเรียนเป็นกลุ่มแบบร่วมมือที่สมาชิกแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง และต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่มด้วย โดยที่กลุ่มจะประสบผลสำเร็จได้ เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน นั่นคือการเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

เมื่อวิเคราะห์การเรียนแบบกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือแล้วจะมีข้อเหมือนและ ข้อแตกต่างกันดังนี้ (Slavin 1977 : 3 อ้างถึงในพิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ ม.ป.ป. : 96)

ข้อเหมือนและข้อแตกต่างของการเรียนแบบกลุ่ม และการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบกลุ่ม

การเรียนแบบร่วมมือ

1. องค์ประกอบกลุ่มเหมือนกัน	1. องค์ประกอบกลุ่มเหมือนกัน
2. สมาชิกมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป	2. สมาชิกมีตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
3. กลุ่มไม่เน้นสมาชิกที่มีความสามารถละกัน	3. กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถทางการเรียนละกัน
4. สมาชิกบางคนเท่านั้นมีหน้าที่	4. สมาชิกทุก ๆ คน ต้องมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน และทำงานไปพร้อม ๆ กัน

5. สมาชิกบางคนไม่มีความรับผิดชอบร่วมกัน 5. สมาชิกทุก ๆ คน ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน
6. คะแนนกลุ่มอาจไม่ใช่คะแนนจากสมาชิก 6. คะแนนของกลุ่มคือคะแนนที่ได้จากคะแนนแต่ละคนรวมกัน สมาชิกแต่ละคนรวมกัน

ประเภทของการเรียนแบบร่วมมือ

ประเภทของการเรียนแบบร่วมมือแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ซึ่ง Smith, 1966 (อ้างถึงในปีปี เมธาคุณวุฒิ. 2544 : 14 - 15) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. **กลุ่มการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ไม่เป็นทางการ** เป็นกลุ่มย่อยขนาดของกลุ่ม 2-3 คน ที่จัดตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราวในระยะเวลาสั้นๆหรือใช้เมื่อต้องการนำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนหรือช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่กำลังจะเรียนต่อไป หรือใช้เพื่อตรวจสอบความรู้ ความสามารถของผู้เรียนในสิ่งที่กำลังสอน หรือเพื่อ สร้างความใกล้ชิดกับผู้เรียน

2. **กลุ่มที่เป็นฐานความร่วมมือ** เป็นกลุ่มที่จัดตั้งอย่างถาวรตลอดทั้งภาคเรียน มีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มเรียนแบบไม่เป็นทางการ มีขนาดประมาณ 6 - 7 คน จำนวนสมาชิกในกลุ่มคงที่ชั่วระยะเวลาที่กำหนด จุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือ สมาชิกในชั้นเรียนด้านวิชาการ เช่น การบ้าน การส่งงาน การศึกษาค้นคว้า การทบทวนกันเป็น กลุ่มย่อย การแบ่งงานเพื่อร่วมกันอภิปรายข้อปัญหาที่อาจารย์มอบหมายและจัดการเกี่ยวกับเอกสาร ของกลุ่ม การทำงานของกลุ่มจะเป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์กันทั้งในและนอกชั้นเรียน

3. **กลุ่มการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่เป็นทางการ** เป็นกลุ่มที่ทำงานด้วยกันและเรียนรู้ ด้วยการร่วมมือซึ่งกันและกัน ขนาดของกลุ่มประมาณ 3 5 คน ผู้สอนอาจจัดตั้งกลุ่มแบบนี้โดย ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย หรืออาจคัดเลือกผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลายมาอยู่เป็นกลุ่มเดียวกัน กลุ่มลักษณะนี้อาจหมุนเวียนสมาชิกในกลุ่มกันทุก 2-4 สัปดาห์ หรือเมื่อเริ่มบทเรียนหน่วยใหม่

ลักษณะการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ

การจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือมีดังนี้

1. มีการทำงานกลุ่มร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม
2. สมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่ควรเกิน 6 คน
3. สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันเพื่อช่วยเหลือกัน
4. สมาชิกในกลุ่มต่างมีบทบาทรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น
  - เป็นผู้นำกลุ่ม (Leader)
  - เป็นผู้อธิบาย (Explainer)
  - เป็นผู้จดบันทึก (Recorder)
  - เป็นผู้ตรวจสอบ (Checker)
  - เป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer)
  - เป็นผู้ให้กำลังใจ (Encourager) เป็นต้น

5. สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน ยึดหลักว่า "ความสำเร็จของแต่ละคน คือ ความสำเร็จของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความสำเร็จของทุกคน"

5.5 บทบาทของครูและผู้เรียนในการจัดการเรียนแบบร่วมมือ

บทบาทครูในการจัดการเรียนแบบร่วมมือ

1. กำหนดขนาดของกลุ่ม (โดยปกติประมาณ 2-6 คนต่อกลุ่ม) และ ลักษณะกลุ่ม ซึ่ง ควรเป็นกลุ่มที่คละความสามารถ (มีทั้งผู้ที่เรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน)
2. ดูแลการจัดลักษณะการนั่งของสมาชิกกลุ่มให้สะดวกที่จะทำงานร่วมกัน และง่ายต่อ การสังเกตและติดตามความก้าวหน้าของกลุ่ม
3. ชี้แจงกรอบกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละคนเข้าใจวิธีการและกฎเกณฑ์การทำงาน
4. สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ของสมาชิกกลุ่ม
5. เป็นที่ปรึกษาของทุกกลุ่มย่อย และคอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม
6. ยกย่องเมื่อนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รางวัล คำชมเชยใน ลักษณะกลุ่ม
7. กำหนดว่าผู้เรียนควรทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนานเพียงใด

บทบาทผู้เรียน

1. ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย
2. ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง สมาชิกคนหนึ่งจะทำหน้าที่ผู้ประสานงาน คน หนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกที่เหลือทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมทีม สมาชิกทุกคนต้องได้รับ มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ
3. ให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกกลุ่มทุกคน
4. รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ผู้เรียนจะร่วมกัน ทำกิจกรรม กำหนดเป้าหมายของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้และวัสดุอุปกรณ์ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ดูแลกันให้ ปฏิบัติงานตามหน้าที่ และช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

ขั้นตอนของการเรียนแบบร่วมมือ

1. **ขั้นเตรียม** กิจกรรมในขั้นเตรียมประกอบด้วย ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ 2 - 6 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและ หน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและการทำงานร่วมกัน และการฝึกฝน ทักษะพื้นฐานจำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม
2. **ขั้นสอน** ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูล และ มอบหมายงาน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. **ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม** นักเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมี บทบาทและหน้าที่ ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมรับผิดชอบต่อผลงาน

ของกลุ่ม ใน ขั้นนี้ครูจะกำหนดให้นักเรียนใช้เทคนิคต่างๆกัน เช่น แบบ JIGSAW, TGT, STAD, TAI, GT, LT, CIRC, CO- CO เป็นต้น ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เทคนิควิธีการที่ใช้ จะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนแต่ละเรื่อง ในการเรียนครั้งหนึ่ง ๆ อาจต้องใช้เทคนิคการเรียน แบบร่วมมือหลาย ๆ เทคนิคประกอบกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและตรวจสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้ปฏิบัติ หน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบความรู้

5. ขั้นสรุปทบทวนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและผู้เรียนช่วยกันสรุปทบทวน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูอธิบายเพิ่มเติม ครูและผู้เรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม และ พิจารณาอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

เทคนิคที่ใช้ในการเรียนแบบร่วมมือวัฒนาพร ระวังบุทซ์.(2541 : 40-44)มีเทคนิคที่ใช้หลายวิธีดังนี้

1. Jigsaw เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เทคนิคนี้ใช้กันมากในวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน (เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย)

ขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

1. ครูแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยๆให้เท่ากับจำนวนสมาชิกกลุ่ม
2. จัดกลุ่มผู้เรียนโดยให้มีความสามารถคล้ายกัน เรียกว่า "กลุ่มบ้าน" (Home Groups) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาหัวข้อที่ต่างกัน
3. ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน เพื่อทำงาน และศึกษา ร่วมกันในหัวข้อดังกล่าว เรียกว่า "กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ" (Expert Groups)
4. สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตนผลัดกันอธิบาย เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ
5. ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนรายบุคคล

2. Jigsaw II เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิคเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยกันพึ่งพากันในกลุ่มมากขึ้น กระบวนการของ Jigsaw II เหมือนเดิมทุกประการ เพียงแต่ในช่วงของการประเมินผล ครูจะนำคะแนนทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่ม ที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุด จะติดประกาศไว้ในป้ายประกาศของห้อง

3. Teams Games - Touramemts (TGT) TGTเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียน การสอนในจุดประสงค์ที่ต้องการให้กลุ่ม ศึกษาประเด็นหรือปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบ เดียว หรือมีคำตอบถูกต้องที่ชัดเจน เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษานิติศาสตร์ และทักษะการใช้แผนที่ และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ ขั้นตอนของกิจกรรมประกอบด้วย

1. ครูนำเสนอบทเรียนหรือข้อความใหม่แก่ผู้เรียน โดยอาจจะนำเสนอด้วยสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ หรือใช้การอภิปรายทั้งห้องเรียนโดยครูเป็นผู้ดำเนินการ

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยจัดให้ความสามารถและเพศ แล่ละกลุ่ม ประกอบด้วย สมาชิก 4-5 คน (เรียกกลุ่มนี้ว่า Study Group หรือ Home Group) กลุ่มเหล่านี้จะศึกษา ทบทวนเนื้อหาข้อความที่ครูนำเสนอ สมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถสูงกว่าจะช่วยเหลือสมาชิกที่มีความสามารถด้อยกว่า เพื่อเตรียมกลุ่มสำหรับการแข่งขันในช่วงท้ายสัปดาห์ หรือท้ายบทเรียน

3. จัดการแข่งขันโดยจัดโต๊ะแข่งขันและทีมแข่งขัน (Tournament Teams) ที่มีตัว แทนของแต่ละกลุ่ม (ตามข้อ 2) ที่มีความสามารถใกล้เคียงมารวมแข่งขันกัน ตามรูปแบบและกติกาที่กำหนด ข้อคำถามที่ใช้ในการแข่งขันจะเป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาแล้วและมีการฝึกฝนเตรียมพร้อมในกลุ่มมาแล้ว ควรให้ทุกโต๊ะแข่งขันเริ่มแข่งขันพร้อมกัน

4. ให้คำแนะนำการแข่งขัน โดยให้จัดลำดับคะแนน ผลการแข่งขันในแต่ละโต๊ะแล้วผู้เล่นจะกลับเข้ากลุ่มเดิมของตน

5. นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับรางวัล

4. Student Teams and Achievement Divisions (STAD) เทคนิคนี้พัฒนาเพิ่มเติม จากเทคนิค TGT แต่จะใช้การทดสอบรายบุคคลแทนการแข่งขัน มีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้

1. ครูนำเสนอประเด็นหรือเนื้อหาใหม่ โดยอาจนำเสนอด้วยสื่อที่น่าสนใจ ใช้การสอนโดยตรงหรือตั้งประเด็นให้ผู้เรียนอภิปราย

2. จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ให้สมาชิกมีความสามารถคละกัน มีทั้งความสามารถสูงปานกลางและต่ำ

3. แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาทบทวนเนื้อหาที่ครูนำเสนอจนเข้าใจ

4. ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มทำแบบทดสอบ (Quiz) เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาที่เรียน

5. ตรวจสอบคำตอบของผู้เรียน นำคะแนนของสมาชิกทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

6. กลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงสุด (ในกรณีที่แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิกไม่เท่ากันให้ใช้ คะแนนเฉลี่ยแทนคะแนนรวม) จะได้รับคำชมเชย โดยอาจติดประกาศไว้ที่บอร์ดหรือป้ายของห้องเรียน

5. Group Investigation (GI) เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่สำคัญอีกเทคนิคหนึ่ง เป็นการจัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อเตรียมการทำโครงการกลุ่ม หรือทำงานที่ครูมอบหมาย ก่อนใช้เทคนิคนี้ ครูควรฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียนก่อน เทคนิคนี้เหมาะสำหรับการสืบค้นความรู้หรือแก้ปัญหาเพื่อหาคำตอบในประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจ เช่น การเรียนในวิชาชีววิทยา หรือสิ่งแวดล้อม ขั้นตอนการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ทบทวนเนื้อหา หรือประเด็นที่กำหนด

2. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ คละความสามารถกลุ่มละ 2-4 คน

3. แบ่งเรื่องที่จะศึกษาเป็นหัวข้อย่อย แต่ละหัวข้อจะเป็นใบงานที่ 1 ใบงานที่ 2

ใบงานที่ 3 เป็นต้น

4. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกทำหนึ่งหัวข้อ (ใบงานเพียงใบเดียว) โดยให้นักเรียนที่เรียน อ่อนในกลุ่มเลือกข้อย่อยที่จะศึกษาก่อน หรืออาจให้ผู้เรียนในกลุ่มแบ่งกันหาคำตอบตามใบงาน แล้วนำคำตอบทั้งหมดมารวมกันเป็นคำตอบที่สมบูรณ์

5. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายจากเรื่องจากใบงานที่ศึกษา จนเป็นที่เข้าใจของทุกคนในกลุ่ม

6. ให้แต่ละกลุ่มรายงานผลการศึกษาโดยเริ่มจากกลุ่มที่ทำใบงานที่ 1 จนถึงงาน สุดท้ายแล้วชมเชยกลุ่มที่ทำงานได้ถูกต้องที่สุด

6. Learning Together (LT)วิธีนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการสอนวิชาที่มีโจทย์ปัญหา การคำนวณหรือการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูและนักเรียน อภิปราย สรุปเนื้อหาที่เรียนในคาบที่แล้ว
2. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มละความสามารถกัน กลุ่มละ 4-5 คน
3. ครูแจกใบงานกลุ่มละ 1 แผ่น
4. แบ่งหน้าที่ของผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มดังนี้
คนที่ 1 อ่านคำสั่งหรือขั้นตอนในการดำเนินงาน
คนที่ 2 ฟังขั้นตอนและจดบันทึก
คนที่ 3 อ่านคำถามและหาคำตอบ
คนที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ (ข้อมูล)

5. แต่ละกลุ่มส่งกระดาษคำตอบ เพียงแผ่นเดียวแต่ละกลุ่มส่งงาน 1 ชิ้น ผลงานที่ เสร็จแล้วเป็นผลงานที่ทุกคนยอมรับ ซึ่งทุกคนในกลุ่มจะได้คะแนนเท่ากัน

6. ปิดประกาศชมเชยกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด

7. Numbered Heads Togetherเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ ขั้นตอนการเรียนรู้ประกอบด้วย

1. เตรียมประเด็นปัญหา/ข้อคำถามที่ให้ผู้เรียนศึกษา
2. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 คน ประกอบด้วยผู้ที่เรียนเก่งหนึ่งคน ผู้ที่เรียนปานกลางสองคน ผู้ที่เรียนอ่อนหนึ่งคน แต่ละคนมีหมายเลขประจำตัว
3. ถามคำถาม / มอบหมายงานให้ทำ
4. ให้ผู้เรียนอภิปรายในกลุ่มย่อยจนมั่นใจว่าสมาชิกในกลุ่มทุกคนเข้าใจคำตอบ
5. ครูถามคำถามในประเด็นที่กำหนด โดยเรียกหมายเลขประจำตัวผู้เรียนคนใด คนหนึ่งในกลุ่มตอบ

6. ให้คำชมเชยกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องมากที่สุด ผู้เรียน ทุกคนตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำตอบที่ตนและกลุ่มร่วมกันศึกษา ซักถาม ทำความเข้าใจข้อ คำตอบจนกระจ่างชัดเจน

8. Co-op Co-opเป็นเทคนิคที่เน้นการทำงานร่วมกัน โดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความสามารถและถนัดแตกต่างกัน ได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดเต็มที่ ผู้ที่เรียนเก่งได้ช่วยเหลือ

เพื่อนที่เรียนอ่อน เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการคิดระดับสูง ทั้งการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และเป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้สอนในวิชาใดก็ได้ มีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้

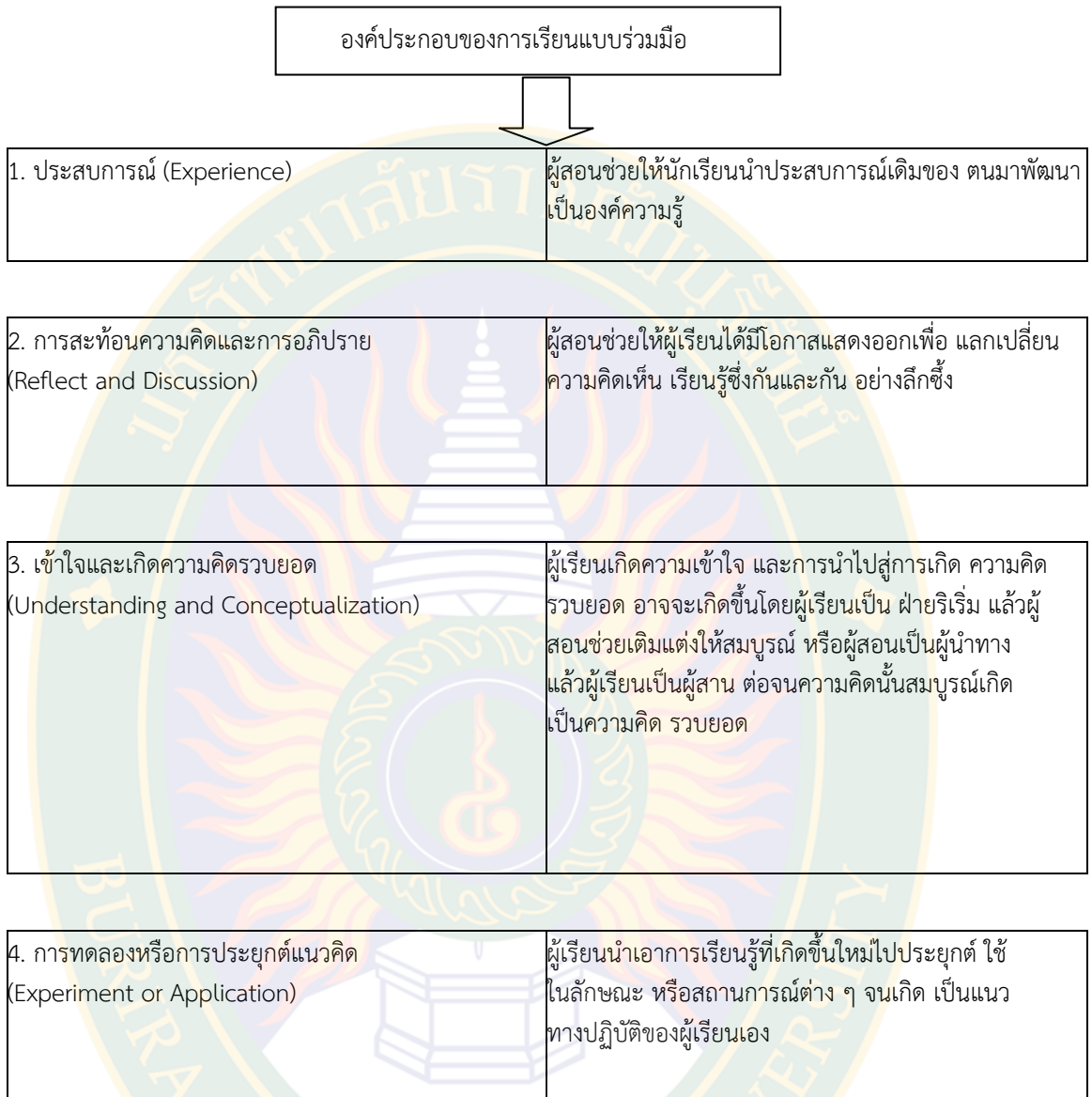
1. กำหนดขอบข่ายประเด็นหรือเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษา
2. ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นหรือหัวข้อที่จะศึกษา
3. กำหนดกลุ่มย่อย โดยให้สมาชิกกลุ่มมีความสามารถต่างกัน
4. แต่ละกลุ่มหรือหัวข้อที่จะศึกษา
5. สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดหัวข้อย่อย แล้วแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ โดยให้ สมาชิกแต่ละคนเลือกศึกษาหัวข้อย่อยคนละหนึ่งหัวข้อ
6. สมาชิกนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม อาจมีการอ่านทบทวน และปรับปรุง ภาษาให้ผลงานกลุ่มที่ทำร่วมกันมีความสละสลวยต่อเนื่อง เตรียมผู้ที่จะนำเสนองานกลุ่ม
7. นำผลงานกลุ่มเสนอต่อชั้นเรียน
8. ทุกกลุ่มช่วยกันประเมินผล โดยประเมินทั้งกระบวนการทำงานกลุ่มและผลงานกลุ่ม

เทคนิคทั้ง 8 ดังกล่าวข้างต้นนั้น ส่วนมากจะใช้ตลอดคาบการเรียน หรือตลอด กิจกรรมการเรียนในแต่ละคาบ เรียกการเรียนแบบร่วมมือประเภทนี้ว่า การเรียนแบบร่วมมืออย่าง เป็นทางการ (Formal Cooperative learning) แต่ยังมีเทคนิคอื่น ๆ อีกจำนวนมากที่ไม่จำเป็นต้องใช้ตลอด กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละคาบ อาจใช้ในขั้นนำสวดแทรกในขั้นสอนตอนใด ๆ ก็ได้ หรือใช้ในขั้นสรุป หรือขั้นทบทวน หรือขั้นวัดผล เรียกการเรียนแบบร่วมมือประเภทนี้ว่า การเรียนแบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Cooperative learning)

การเรียนแบบร่วมมือกำลังได้รับความสนใจในกลุ่มนักการศึกษา ครูอาจารย์ของไทย ในปัจจุบันมีทั้งเทคนิคที่นำมาใช้โดยตรงและทั้งที่ปรับเทคนิคเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กไทย และ เนื้อหาแต่ละวิชา องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้จะเหมาะสำหรับการเรียนการสอนสำหรับเด็กบ้านเรา นั้นหรือไม่ ต้องอาศัยทดลองใช้ รวมทั้งผลการทำวิจัยจากนักการศึกษาและผู้สนใจ เพื่อจะได้นำ เทคนิคที่เหมาะสมมาใช้กับเด็กไทย เพื่อให้ได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการเรียน แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนแบบร่วมมือ มีเทคนิควิธีหลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจึงสรุปการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบในการเรียนรู้ โดยสรุปตามแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2.10 แสดงองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

ที่มา : อาลัย จันทรพาณิชย์. (2557)

ข้อดีของการเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพิจารณาทักษะในการทำงานร่วมกับ . ผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขพร้อม ๆ กับพัฒนาความดีงาม และความรู้ความสามารถ การเรียนแบบร่วมมือ จึงมีผลดีดังต่อไปนี้

1. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือหรือแลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเปิดเผยสมาชิกทุกคนกล้าถามคำถามที่ตนไม่เข้าใจ
2. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุย อภิปราย ชักถาม จนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน
3. ช่วยลดปัญหาวิสัยทัศน์ในชั้นเรียน ผู้เรียนจะให้กำลังใจยอมรับและร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันพัฒนาเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม
4. ช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทั้งห้องเรียน เมื่อผู้เรียนเก่งจะช่วย ผู้ที่เรียนอ่อน
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และมีอิสระที่จะเลือกวิธีการเรียนรู้ของตน
6. ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบร่วมมือ จะมีทักษะในการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา
7. การเรียนแบบร่วมมือช่วยผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของความจริง ซึ่งเป็นโลกที่ต้องอาศัยความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

ข้อจำกัดของการเรียนแบบร่วมมือ

1. คนในกลุ่มไม่ได้ทำงานทุกคนแต่ให้คนใดคนหนึ่งทำ
2. สมาชิกคนอื่น ๆ ไม่ได้ทำแต่มีผลงาน
3. นักเรียนที่มีความสามารถต้องการสบายไม่ต้องทำงานทุกอย่าง
4. ฟังการระดมสมองจนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น
5. คนเก่งทำงานคนเดียว เรียนรู้คนเดียว
6. นักเรียนในกลุ่มพูดว่าไม่ได้ช่วยอะไรเลย หรือผู้เรียนพูดมากจนเกินไป
7. สมาชิกทำแต่หน้าที่ของตนเองอย่างเดียว
8. นักเรียนคอยคำตอบจากครู
9. สมาชิกในกลุ่มขัดแย้งกันมากเกินไป

6. การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction)

6.1 ความหมายของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาจากคำว่า CAI (Computer Assisted Instruction) หมายถึงการใช้ คอมพิวเตอร์ในการสอนรายบุคคลโดยใช้โปรแกรมที่ดำเนินการสอนภายใต้การควบคุมของคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าตามอัตราของตนเอง เป็นการสอนที่ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน อีกทั้งการนำเสนอสื่อความรู้ผ่านจอคอมพิวเตอร์ สามารถทำได้ โดยใช้วิธีหลากหลายและมีช่องทางให้ผู้เรียนมากมาย เช่น มีทั้งภาพ เสียง ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพ เคลื่อนไหว แผนภูมิ กราฟ เป็นต้น

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีระดับสูงเมื่อมีการนำคอมพิวเตอร์ มาใช้เป็นคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น จะทำให้การเรียนการสอนมีการโต้ตอบกันได้ระหว่างผู้เรียน กับ เครื่องคอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกับการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนตาม ปกติ นอกจากนี้คอมพิวเตอร์ยังมีความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไปใน ทันทีซึ่งจะเป็นการช่วยเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน ปัจจุบันมีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนอย่างกว้างขวาง และ แพร่หลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากโปรแกรมบทเรียนเพื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ กัน โดยการออกแบบโปรแกรมจะเริ่มตนจากการให้สิ่งเร้าแก่ผู้เรียน ประเมินการตอบสนองของ ผู้เรียนให้ ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการเสริมแรง และให้ผู้เรียนเลือกสิ่งเร้าลำดับต่อไป

6.2 จุดประสงค์ของการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการเรียนโดยปราศจากการบังคับของผู้สอน
2. เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เช่น ผู้สอนมีจำนวนน้อยหรือผู้เรียนมีปัญหาในการเรียน
3. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อหลากหลายที่อยู่ในคอมพิวเตอร์
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ฝึกความรับผิดชอบให้แก่ผู้เรียน
6. เพื่อลดปัญหาการเรียนด้านเวลา และระยะทางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

6.3 ประเภทของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ในปัจจุบันนี้มีอยู่มากมายหลายรูปแบบ นักวิชาการ ศึกษาทั้งใน และต่างประเทศ ได้จัดแบ่งลักษณะของคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นประเภทต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน พอจะสรุปได้ดังนี้ (สาโรช โศภิตกริช 2546 : 132- 136 , บุญเกื้อ ควรหาเวช 2542 :65-68)

1. บทเรียน (Tutorial) เป็นโปรแกรมที่สร้างขึ้นมาจากลักษณะของบทเรียน โปรแกรม ที่ เสนอเนื้อหาความรู้เป็นส่วนย่อยๆ เป็นการเรียนแบบการสอนของครู คือ จะมี บทนำ คาคอธิบาย ซึ่ง ประกอบด้วยตัวทฤษฎี กฎเกณฑ์คำอธิบายและแนวคิดที่จะสอนในรูปแบบของข้อความ ภาพ และ เสียงหรือทุกแบบรวมกัน หลังจากที่ผู้เรียนได้ศึกษาแล้วก็จะมีคำถามเพื่อใช้ในการ ตรวจสอบ ความ เข้าใจของผู้เรียน มีการแสดงผลย้อนกลับตลอดจนมีการเสริมแรงสามารถให้ผู้เรียน ย้อนกลับไป เรียนบทเรียนเดิม หรือข้ามบทเรียนที่ผู้เรียนรู้แล้วไปได้ นอกจากนี้ยังสามารถบันทึกผล ว่าผู้เรียนทำ ได้เพียงไร อย่างไร เพื่อให้ครูผู้สอนมีข้อมูลในการเสริมความรู้ให้กับผู้เรียนบางคนได้
2. โปรแกรมการฝึก (Drill and Practice) บทเรียนในรูปแบบนี้จะให้กิจกรรมการ ฝึกแก่ผู้เรียน เช่น การตั้งคำถามให้ตอบ หรือเสนอปัญหาเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้วให้ผู้เรียนแก้ปัญหา นั้น ให้ได้ โดย โปรแกรมจะต้องวางเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดไว้ ถ้าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ก็สามารถฝึกหรือ ปฏิบัติ กิจกรรมนั้นบรรลุผล โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในรูปแบบนี้จะฝึกให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วย ตนเอง และเกิดความคิดสร้างสรรค์

3. การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) โปรแกรมการสอนในแบบนี้เป็นการจำลอง แบบสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งขึ้น แล้วให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติหรือฝึกฝน

จนเกิด ทักษะความชำนาญในเรื่องนั้นเช่น การฝึกขับรถยนต์ ขับเครื่องบิน หรือขั้นตอนการสร้างต่อเติม หรือการจัดสื่อใดสื่อหนึ่ง ก็เป็นรูปแบบของการเรียนในลักษณะนี้ทั้งสิ้น

4. บทเรียนคอมพิวเตอร์ในรูปแบบของเกม (Games) รูปแบบของบทเรียนในลักษณะของเกม เป็นรูปแบบของบทเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้แข่งขัน มีการแพ้ชนะทำให้ผู้เรียนตื่นเต้น เร้าใจ พร้อมทั้งได้ความรู้และทักษะไปด้วยกัน คล้ายกับการสร้างสถานการณ์จำลอง ผู้เรียนจะชอบ บทเรียนคอมพิวเตอร์ในรูปแบบนี้มากเพราะสนุกสนานและเร้าใจ

5. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบการค้นพบ (Discovery) เป็นการเรียนที่ผู้เรียน ต้องกระทำและแก้ปัญหา ลองผิดลองถูกมีทางเลือกหลายๆ วิธี เป็นการฝึกฝนการคิดและการ แก้ปัญหาในที่สุดผู้เรียนก็จะได้ทั้งความรู้และวิธีการแก้ปัญหานั้นๆ

6. การทดสอบ (Tests) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรูปแบบนี้จะมีรูปแบบคล้ายๆ แบบ Tutor แต่แตกต่างกันอยู่ที่โปรแกรมในรูปแบบนี้จะเป็นโปรแกรมการฝึกสมองและแก้ปัญหาจาก ข้อทดสอบมากกว่าเป็นฝึกสมองและฝึกการคิดหลากหลาย

7. การสาธิต (Demonstration) การสอนด้วยวิธีนี้ครูจะเป็นผู้แสดงให้ผู้เรียนดู เช่นแสดง ขั้นตอนเลือกกับทฤษฎีหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ การสาธิตโดยใช้คอมพิวเตอร์ ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่การใช้คอมพิวเตอร์นั้นน่าสนใจกว่า เพราะว่าคอมพิวเตอร์ให้ทั้งเส้น กราฟที่สวยงาม อีกทั้งมีสีและเสียงอีกด้วย ครูสามารถทำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อสาธิตเกี่ยวกับการ โคจรของดาวพระเคราะห์ในระบบสุริยะ โครงสร้างของอะตอม เป็นต้น

8. การไต่ถาม (Inquiry) คอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น สามารถใช้ในการค้นคว้าหาข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด หรือข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในแบบให้ข้อมูลข่าวสารคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะมีแหล่งเก็บข้อมูลที่มีประโยชน์ซึ่งสามารถแสดงได้ทันทีเมื่อผู้เรียนต้องการด้วยระบบง่าย ๆ ที่ผู้เรียนสามารถทำได้ เพียงแต่กดหมายเลข จะทำให้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนแสดงข้อมูล ซึ่งจะตอบคำถามของผู้เรียนตามต้องการ

9. แบบรวมวิธีต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Combination) เป็นคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้การ ประยุกต์เอาวิธีหลายแบบเข้ามารวมกันตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

6.4 ลักษณะของคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จะต้องมียุคประกอบเช่นเดียวกับบทเรียนสำเร็จรูป โดย คำนึงถึงหลัก 4 ประการ สาโรช โศภิต (2546 : 131) สรุปไว้ดังนี้

1. การจัดเนื้อหาของบทเรียนให้เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก รูปแบบของเนื้อหาอาจจะ แตกต่างจากรูปแบบของเนื้อหาในบทเรียนสำเร็จรูป เพราะคอมพิวเตอร์สามารถนำเสนอได้มากกว่า บทเรียนสำเร็จรูป เช่น สามารถนำเสนอภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ซึ่งรวมเรียกว่า สื่อประสม (Multimedia)

2. ผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับบทเรียนบนจอคอมพิวเตอร์ตลอดเวลา เช่น การคลิกปุ่มตามคำสั่ง เดินหน้า ถอยหลัง ตอบคำถาม หรือปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของการเล่นเกม หรือแก้สถานการณ์ที่โปรแกรมสร้างขึ้น

3. ผู้เรียนจะทราบผลการเรียนทันที (Feedback) ไม่ว่าจะเป็นการเฉลยคำตอบ การรู้ผล การกระทำ การได้ชัยชนะหรือแพ้ในเกม หรือ Feedback ในรูปแบบอื่น ๆ

4. ผู้เรียนจะได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) ทันทที ไม่ว่าจะเรียนนั้นจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จตามคำถาม ถูกหรือผิด โปรแกรมก็จะตอบสนองออกมาในรูปของการให้รางวัล อย่างหนึ่ง อย่างใด ทั้งด้านบวกและด้านลบ

6.5 การสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

แฮนนีฟิลและเพค (Hannafin and Peck) อ้างถึงใน บุญเกื้อ ครอบหาเวช (2542 :71-74) ได้ให้ข้อคำนึงในการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและลักษณะของการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ดีได้ 12 ประการดังนี้

1. สร้างขึ้นตามจุดประสงค์ของการสอนเพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนจากบทเรียนนั้น ได้มี ความรู้และทักษะตลอดจนทัศนคติที่ผู้สอนได้ตั้งไว้และผู้เรียนสามารถประเมินผลด้วยตนเองว่า บรรลุจุดประสงค์ในแต่ละข้อหรือไม่
2. บทเรียนที่ดีควรเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน การสร้างบทเรียนจะต้องคำนึงถึง ผู้เรียนเป็นสำคัญว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานอยู่ในระดับใด ไม่ควรที่จะยากหรือง่าย จนเกินไป
3. บทเรียนที่ดีควรมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนให้มากที่สุด เพราะการเรียนจากคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน ควรมีประสิทธิภาพมากกว่าเรียนจากหนังสือ เพราะสามารถสื่อสารกับผู้เรียนได้ 2 ทาง
4. บทเรียนที่ดีควรมีลักษณะเป็นการสอนรายบุคคล ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกเรียนใน หัวข้อที่ตนเองมีความสนใจและต้องการที่จะเรียนและสามารถที่จะข้ามบทเรียนที่ตนเองเข้าใจแล้ว ได้ แต่ถ้าเรียนบทเรียนที่ตนเองยังไม่เข้าใจก็สามารถเรียนซ่อมเสริมจากข้อแนะนำของคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนได้
5. บทเรียนที่ดีควรคำนึงถึงความสนใจของผู้เรียน ควรมีลักษณะเร้าความสนใจผู้เรียนได้ ตลอดเวลา เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนอยู่เสมอ
6. บทเรียนที่ดีควรสร้างความรู้สึกลงใจในทางบวกกับผู้เรียน ควรทำให้ผู้เรียนเกิดความรูสึก เพลิดเพลิน เกิดกำลังใจและควรที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษ
7. ควรจัดทำบทเรียนให้สามารถแสดงผลย้อนกลับไปยังผู้เรียนให้มาก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงผลย้อนกลับในทางบวก ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้เรียนชอบและไม่เบื่อหน่าย
8. บทเรียนที่ดีควรเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน บทเรียนควร ปรับเปลี่ยนให้ง่ายต่อกลุ่มผู้เรียน เหมาะกับการจัดตารางเวลาเรียน สถานที่ติดตั้งเครื่อง มีความ เหมาะสมควรคำนึงถึงการใส่เสียงหรือดนตรีประกอบ ควรให้เป็นที่ดึงดูดใจผู้เรียนด้วย
9. บทเรียนที่ดีควรมีวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนอย่างเหมาะสม ควร หลีกเลี่ยงคำถามที่ง่ายและตรงเกินไป ควรหลีกเลี่ยงคำหรือข้อความในคำถามที่ไร้ความหมาย การเฉลยคำตอบควรให้แจ่มแจ้งไม่คลุมเครือและไม่ควรให้เกิดความสับสน
10. บทเรียนควรใช้กับคอมพิวเตอร์ที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน อย่างชาญฉลาดไม่ควรเสนอบทเรียนในรูปอักษรอย่างเดียว หรือเรื่องราวที่พิมพ์เป็นอักษรโดยตลอด ควรใช้ สมรรถนะของเครื่องคอมพิวเตอร์อย่างเต็มที่ เช่น การเสนอด้วยภาพ ภาพเคลื่อนไหว ผสมตัวอักษรหรือให้มีเสียง หรือแสงเน้นที่สำคัญ หรือวัสดุต่าง ๆ เพื่อขยายความคิดของผู้เรียนให้กว้าง ไกล

มากขึ้นผู้ที่สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนควรตระหนักในสมรรถนะของเครื่อง คอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ ตลอด ข้อจำกัดต่าง ๆ ของคอมพิวเตอร์ด้วย เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความสูญเสีย บางสิ่งบางอย่างของ สมรรถนะของเครื่องคอมพิวเตอร์ไป เช่น ภาพเคลื่อนไหวปรากฏซ้ำเกินไป การแบ่งส่วนย่อยๆ ของ โปรแกรมมีขนาดใหญ่เกินไป ทำให้ไม่สะดวกต่อการใช้

11. บทเรียนที่ดีต้องอยู่บนพื้นฐานของการออกแบบการสอนคล้ายๆ กับการผลิตสื่อชนิดอื่น ๆ การออกแบบบทเรียนที่ดีย่อมจะสามารถสร้างความสนใจของผู้เรียนได้มาก การออกแบบ บทเรียน ย่อมประกอบด้วย การตั้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนการจัดลำดับขั้นตอนของการสอน การสำรวจทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงควรจัดลำดับขั้นตอน การสอนให้ดี มีการวัดผลและการแสดงผลย้อนกลับให้ผู้เรียนได้ทราบ มีแบบฝึกหัดพอเพียง และให้มีการประเมินผลขั้นสุดท้าย เป็นต้น

12. บทเรียนที่ดีควรมีการประเมินผลทุกแห่งทุกมุม เช่น การประเมินคุณภาพ ของผู้เรียน ประสิทธิภาพของบทเรียน ความสวยงามความตรงประเด็น และตรงกับทัศนคติของผู้เรียน เป็นต้น

6.6 ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

ข้อดีของการจัดการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1. ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถของตนเองผู้เรียนมีโอกาสเรียนซ้ำได้หลายครั้งเท่าที่ต้องการ
2. ทำให้การเรียนเป็นบรรยากาศของความตื่นเต้น เร้าใจ สร้างแรงจูงใจให้
3. เตรียมความพร้อมของคอมพิวเตอร์ที่สามารถตอบสนองได้ทันทีซึ่งตรงกับ
4. ความ ต้องการของผู้เรียน สามารถเรียนไปตามขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เลือกเรียนหัวข้อที่สนใจก่อน
5. คอมพิวเตอร์สามารถสร้างสีสันของสื่อประสมได้หลายทาง ทำให้บทเรียน
6. น่าสนใจ
7. ฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง ช่วยฝึกให้คิดอย่างมีเหตุผล
8. ลดความกดดันในการเรียนเพราะผู้เรียนเรียนอย่างอิสระ
9. ทุนเวลาและค่าใช้จ่ายสามารถแก้ปัญหาหลายๆ อย่างได้

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนด้วยคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1. การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้นต้องอาศัยผู้ที่มีความสามารถ
2. ทางด้าน การเขียนโปรแกรมและความสามารถทางคอมพิวเตอร์
3. ต้องใช้งบประมาณมากในการซื้อหาโปรแกรมและคอมพิวเตอร์
4. การที่จะสร้างบทเรียนให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยเวลา ทำให้ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง
5. การใช้คอมพิวเตอร์สอนเกี่ยวกับจริยธรรมจะไม่ได้ผล

แนวทางการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น เป็นแนวคิดของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่แล้ว การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ให้คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องปรับแก้ไขโปรแกรม หรือ บทเรียนให้ทันสมัยตลอดเวลาหรือต้องพัฒนาผู้สอนในทุกกระดับให้มีความรู้ ความสามารถทาง ด้าน คอมพิวเตอร์และการเขียนและพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

การเรียนจากคอมพิวเตอร์ช่วยสอนส่วนใหญ่จะเรียนเป็นรายบุคคล สามารถสอนได้ทุกวิชา ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ ของบทเรียน เนื้อหา และจุดประสงค์ของการสอน ผู้สร้างบทเรียนก็ต้อง สร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้ตอบสนองได้ในทุกลักษณะเป้าหมาย สำหรับเรื่องเวลาที่ใช้ ใน การเรียนขึ้นอยู่กับความยาวของบทเรียน หรือจุดประสงค์ของการสอนและโปรแกรมที่เขียนไว้ บาง บทเรียนผู้เรียนเข้าและออกจากบทเรียนตอนใดก็ได้ บางบทเรียนต้องเรียนตั้งแต่ต้นจนจบ

การจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาสังคมศึกษา นอกจากจะใช้ทักษะในการสอนใน รูปแบบต่างๆดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นยังได้ยึดแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ (2554. 16-17) ดังนี้

1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูสอนสังคมศึกษา

2) ด้านความรู้

บูรณาการความรู้สังคมศึกษาที่ครอบคลุมไม่น้อยกว่าหัวข้อต่อไปนี้

2.1) ประวัติศาสตร์

- (1) ประวัติศาสตร์ไทย
- (2)ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้/เอเชียตะวันออก/เอเชียใต้
- (3) ประวัติศาสตร์ยุโรป
- (4) ประวัติศาสตร์อเมริกา

2.2) ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และประชากร

- (1) ภูมิศาสตร์ประเทศไทย
- (2) ภูมิศาสตร์กายภาพ
- (3) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์/แผนที่
- (4) สิ่งแวดล้อมและประชากร

2.3) รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยา และเศรษฐศาสตร์

- (1) ความรู้พื้นฐานทางรัฐศาสตร์
- (2) ความรู้พื้นฐานทางกฎหมายทั่วไป
- (3) ความรู้พื้นฐานทางสังคมวิทยา
- (4) ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์
- (5) การเมืองการปกครองไทย
- (6) ประเทศไทยกับเศรษฐกิจโลก
- (7) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม
- (8) ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

- (9) พัฒนาการของสังคมสมัยใหม่
- 2.4) ศาสนาและปรัชญา
- (1) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- (2) พุทธประวัติ คำสอนของพระพุทธเจ้า การเผยแผ่อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ
- (3) จริยศาสตร์
- (4) จริยธรรมสิ่งแวดล้อม
- (5) ศาสนาเปรียบเทียบหรือศาสนาสากล
- 3) ด้านทักษะทางปัญญา
- การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และนำความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องในศาสตร์สาขาสังคมศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ แก้ปัญหาการพัฒนาผู้เรียน และการวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ มีความเป็นผู้นำในการปฏิบัติงานอย่างมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา
- 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
- มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของผู้เรียนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เอาใจใส่ในการรับฟัง และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมีความรับผิดชอบ
- 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- มีความไวในการวิเคราะห์สรุปความคิดรวบยอดข้อมูลข่าวสารด้านสังคมศึกษาจากผู้เรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สามารถสื่อสาร มีดุลยพินิจในการเลือกใช้และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้เรียนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้อย่างเหมาะสม
- 6) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้
- 6.1) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาที่มีรูปแบบหลากหลายทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ (Formal) รูปแบบกึ่งทางการ (Non-formal) และรูปแบบไม่เป็นทางการ (Informal) อย่างสร้างสรรค์
- 6.2) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสำหรับผู้เรียนที่หลากหลายทั้งที่มีความสามารถพิเศษ ที่มีความสามารถปานกลาง และที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีนวัตกรรม
- 6.3) มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกสังคมศึกษาอย่างบูรณาการ

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้

ความหมายของสมรรถนะ

สมรรถนะหรือความสามารถ (Competency) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลายดังนี้

สุกัญญา รัสมิธรรมโชติ (2546:44) ได้ให้ความหมายของคำว่าสมรรถนะว่า เป็นกลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Characteristic) ที่เกี่ยวข้องกันงานซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งหนึ่งๆ ซึ่งความรู้ทักษะและคุณลักษณะดังกล่าวสัมพันธ์กันกับตำแหน่งงานนั้นๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับและเป็นสิ่งที่ยอมรับและเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้ โดยผ่านการอบรมและการพัฒนา

อานนท์ ศักดิ์วรวิชญ์ (2547: 57) กล่าวว่าสมรรถนะหมายถึงคุณลักษณะของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณสมบัติต่างๆอันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพและอื่นๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมีคุณลักษณะเด่นๆอะไร หรือลักษณะสำคัญๆอะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาเหตุที่ทำงานแล้วไม่สำเร็จ เพราะขาดคุณลักษณะบางประการเป็นต้น

ธีรพจน์ ภูริโสภณ (2541: 12) ให้ความหมายสมรรถนะ (Competency) คือ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมนิสัยที่จำเป็นต่อการทำงานของบุคคลให้ประสบความสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานทั่วไป

บริษัทปูนซีเมนต์ไทย (2553 : อ้างถึงในสุรศักดิ์ ปาเฮ 2557 : 3) ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะความสามารถที่องค์กรต้องการให้พนักงานซึ่งมีความสามารถดังกล่าวทำให้พนักงานปฏิบัติงานในความรับผิดชอบได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ทั้งเป็นการสนับสนุนเป้าหมายโดยรวมขององค์กรอีกด้วย

สุทัศน์ น้าพูลสุขสันต์ (2553 : 1) ให้ความหมายสมรรถนะหมายถึง คุณลักษณะทั้งในด้าน ทักษะ ความรู้และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหนึ่งๆให้ประสบความสำเร็จ

พรทิพย์ แก้วทวี (2545 : 23) กล่าวว่าคำว่าสมรรถภาพครู หมายถึง ความรู้ในด้านต่างๆที่ครูพึงมีในการที่จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมทั้งความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขจรศักดิ์ ศิริมัย (2557:17) ได้กล่าวถึงสมรรถนะ ของผู้ประกอบการวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ และได้ลงประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 76 ง (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2548 :58) ว่า มาตรฐานวิชาชีพครู มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ดังต่อไปนี้ 1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) การวัดและประเมินผลทางการศึกษา 6) การบริหารจัดการในห้องเรียน 7) การวิจัยทางการศึกษา 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 9) ความเป็นครู และได้กล่าวถึงการตรวจสอบสมรรถนะว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสมรรถนะที่ต้องการหรือไม่ มีข้อสังเกตดังนี้ เป็นพฤติกรรมที่สังเกต อธิบาย

ได้ สามารถลอกเลียนแบบได้ มีผลกระทบต่อความก้าวหน้าขององค์กร เป็นพฤติกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้หลายสถานการณ์ เป็นพฤติกรรมที่ต้องเกิดขึ้นบ่อยๆ

ยนต์ ชุมจิต (2550) กล่าวว่า สมรรถภาพความเป็นครูหมายถึง ความสามารถของผู้ที่เป็นครู ที่จะใช้คุณสมบัติหรือศักยภาพต่างๆ ที่มีแฝงอยู่ในตนเพื่อการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ในหน้าที่ครูให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป สมรรถนะการจัดการเรียนรู้หมายถึง คุณลักษณะหรือ ความสามารถของบุคคลในการพัฒนาทักษะความรู้ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะวิชาชีพครูไทย

ความหมายของสมรรถนะ

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2557 : 3) ได้สรุปการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้พัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ของครูไทย โดยแบ่งออกเป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สมรรถนะหลัก (Core Competency) ได้แก่ 1) การมุ่งสำฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) หมายถึงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาปรับปรุง ประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่	1 ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์
สังเคราะห์ ภารกิจงาน	
ตัวบ่งชี้ที่	2 ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์
ตัวบ่งชี้ที่	3 ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน
ตัวบ่งชี้ที่	4 ความสามารถในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่าง

ต่อเนื่อง

สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี (ServiceMind) หมายถึงความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการและการปรับปรุงระบบการบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่	1 ความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ
ตัวบ่งชี้ที่	2 การปรับปรุงระบบการบริการให้มีประสิทธิภาพ

สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง (Self Development) หมายถึงการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่	1 การศึกษาหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆทางวิชาการและวิชาชีพ
ตัวบ่งชี้ที่	2 การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่าย

สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม (Team Work) หมายถึงการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทของการ เป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธ์ภาพของ สมาชิกตลอดจน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การให้ความร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การเสริมแรงและให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตาม

ตัวบ่งชี้ที่ 5 การเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผล

สำเร็จตามเป้าหมาย

สมรรถนะที่ 5 จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู (Teacher's Ethic and Integrity) หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็น แบบอย่างที่ดี แก่ผู้เรียนและสังคม เพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีวินัยและความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การดำรงชีวิตที่เหมาะสม

สมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะคือ 1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2. การพัฒนาผู้เรียน 3. การบริหารจัดการชั้นเรียน 4. การ วิเคราะห์ สังเคราะห์ 5. ภาวะผู้นำครู 6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน

สมรรถนะที่ 1 การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) หมายถึง ความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดการ เรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะที่ 2 การพัฒนาผู้เรียน (Student Development) หมายถึงความสามารถในการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกายและสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน
 ตัวบ่งชี้ที่ 2 การพัฒนาทักษะชีวิต และสุขภาพกาย สุขภาพจิตผู้เรียน
 ตัวบ่งชี้ที่ 3 การปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่ผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การจัดระบบดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียน

สมรรถนะที่ 3 การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียน/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และเอกสารประจำชั้นเรียน / ประจำวิชา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 กำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น / รายวิชา

สมรรถนะที่ 4 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research) หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบ และนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ห้วงค์กร หรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การวิเคราะห์รายงานพฤติกรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การสังเคราะห์รายงานพฤติกรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สมรรถนะที่ 5 ภาวะความเป็นครู (Teacher Leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครู ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมต่อความเป็นครู

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สนทนาอย่างสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง

ตัวบ่งชี้ที่ 5 การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมรรถนะที่ 6 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (Relation & Collaborative-Building For Learning Management) หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการเรียนรู้

กล่าวโดยรวมว่าสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ที่กล่าวมานั้น เป็นปัจจัยสำคัญของการนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพวิชาชีพครูที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท (Context) และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน เป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาครูยุคใหม่ได้ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 12 ที่ได้กำหนดไว้เป็นวาระที่สำคัญของการศึกษาไทย

แนวคิดการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

การวัดสมรรถนะการเป็นครูของวิเบอร์ (Weber, 1974) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การวัดสมรรถนะการเป็นครู ประกอบด้วยเกณฑ์ 3 ด้าน ได้แก่ การวัดผลความรู้ (Knowledge criteria) การวัดผลการปฏิบัติการสอน (Performance criteria) และการวัดผลการสอน (Consequence criteria) ซึ่งรายละเอียดของเกณฑ์แต่ละด้าน มีดังนี้

- 1) เกณฑ์การวัดผลความรู้ คือการประเมินทางด้านความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักสูตร เนื้อหาวิชาเฉพาะด้าน ทักษะกระบวนการและเจตคติ
- 2) เกณฑ์การวัดผลการปฏิบัติงาน คือ การประเมินผลทางการปฏิบัติการสอน การใช้เทคนิควิธีสอน การใช้สื่อการสอนการใช้จิตวิทยาการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน
- 3) เกณฑ์การวัดผลการสอน คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งทางด้านเนื้อหา ทักษะ และเจตคติ

การวิจัยครั้งนี้ต้องสร้างแบบการประเมินเพื่อนำไปใช้ประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่ออกฝึกสอน จึงไม่กำหนดกรอบการวัดผลความรู้

นอกจากนี้รูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะของครูจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ (ทิตินา แคมมณี, 2550; พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร, 2543; Baxter; & Lederman, 1999: 158-159 : The College Academic Council, 2004 : Chicago Public School Education, 1995: Corcoran, Murphy, F.:& Timmins, F., 2009) การสังเคราะห์งานวิจัยนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยการสร้างกรอบการประเมินสมรรถนะของครู ซึ่งประกอบด้วย 3 แนวคิด คือ การเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์เป็นฐาน (Experience based learning) การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความรู้เฉพาะด้าน (Specific Content Knowledge) และการเรียนรู้เน้นการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนรายบุคคล (Individual competency in teaching)

การสอนแบบจุลภาค (Micro teaching)

การสอนแบบจุลภาค เริ่มที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ในปี 1963 โดยมีกลุ่มนักศึกษา ซึ่งประกอบด้วย Dwight Allen, Robert Bush, Fred Macdonald และ J.M. Cooper ได้ทำการศึกษา หาวิธีการฝึกอบรมครู ก่อนประจำการได้คิดค้นและทำการแจกแจงทักษะการสอนที่ซับซ้อนนั้น ออกเป็น 18 ทักษะด้วยกัน ซึ่งบางทักษะก็เป็นทักษะรวม เช่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน ทักษะการสรุปสัมพันธ์ ทักษะการเสริมสร้างกำลังใจ ทักษะการอธิบายและยกตัวอย่าง ทักษะการเจียบ ทักษะการกระตุ้นให้ นักศึกษาคำถามเอง เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยของกลุ่ม Allen ที่สแตนฟอร์ด เรื่อง “การสอนจุลภาค” นี้ เริ่มเป็นที่สนใจต่อผู้เกี่ยวข้อง ในวงการฝึกหัดครู และครูประจำการมากขึ้นทุกขณะ ได้มีการลอกแบบไปใช้และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั่วไป ในสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มหาวิทยาลัยอุสเตอร์ (New University of Ulster) และมหาวิทยาลัยสเตอร์ลิง (University of Stirling) ในประเทศอังกฤษได้นำเอาไปใช้ฝึกอบรมครูใหม่ ส่วนมหาวิทยาลัยแคสเตอร์ ได้ตั้งศูนย์วิจัยการสอนระหว่างชาติ (International Micro teaching Research Unit of the University of Lancaster)

ในประเทศไทยได้รับเอาการสอนแบบจุลภาคมาใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ.1971 มหาวิทยาลัยหลายแห่งและวิทยาลัยฝึกหัดครูต่างๆ ได้นำเอาวิธีการสอนแบบจุลภาคมาปรับเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการของแต่ละสถาบันทำการฝึกอบรมครูและยังได้ทำการศึกษาวิจัยการสอนแบบจุลภาคนี้อย่างต่อเนื่อง สถาบันที่นำการสอนแบบจุลภาคมาใช้ได้แก่ วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูพระนคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปแบบของการสอนแบบจุลภาค สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมพัฒนาการสอนดังนี้

1. ใช้ฝึกทักษะการสอนก่อนที่จะออกไปทำงาน (Pre-service teaching training) เป็นการฝึกทักษะการสอน เพื่อให้แน่ใจว่า เข้าใจและสามารถที่จะแสดงออกถึงทักษะต่าง ๆ ขณะที่ทำการสอนต่อไปได้

2. ใช้ฝึกอาจารย์ประจำการ ที่ต้องการพัฒนาตนเอง (In-service training) เป็นการฝึกซ่อมเพิ่มเติมหรือตรวจสอบความสามารถในการใช้ทักษะการสอนของอาจารย์ที่มีความสนใจในการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพดีที่สุดใน

3. ใช้ประกอบการพัฒนาประสบการณ์ และทักษะในการฝึกอบรม (Further development in experience and skills) การดำเนินการสอนแบบจุลภาคนี้อาจสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนการสอน และสามารถใช้ในการค้นคว้าและพัฒนาทักษะต่าง ๆ สำหรับการดำเนินการสอนแบบจุลภาคนี้อีก

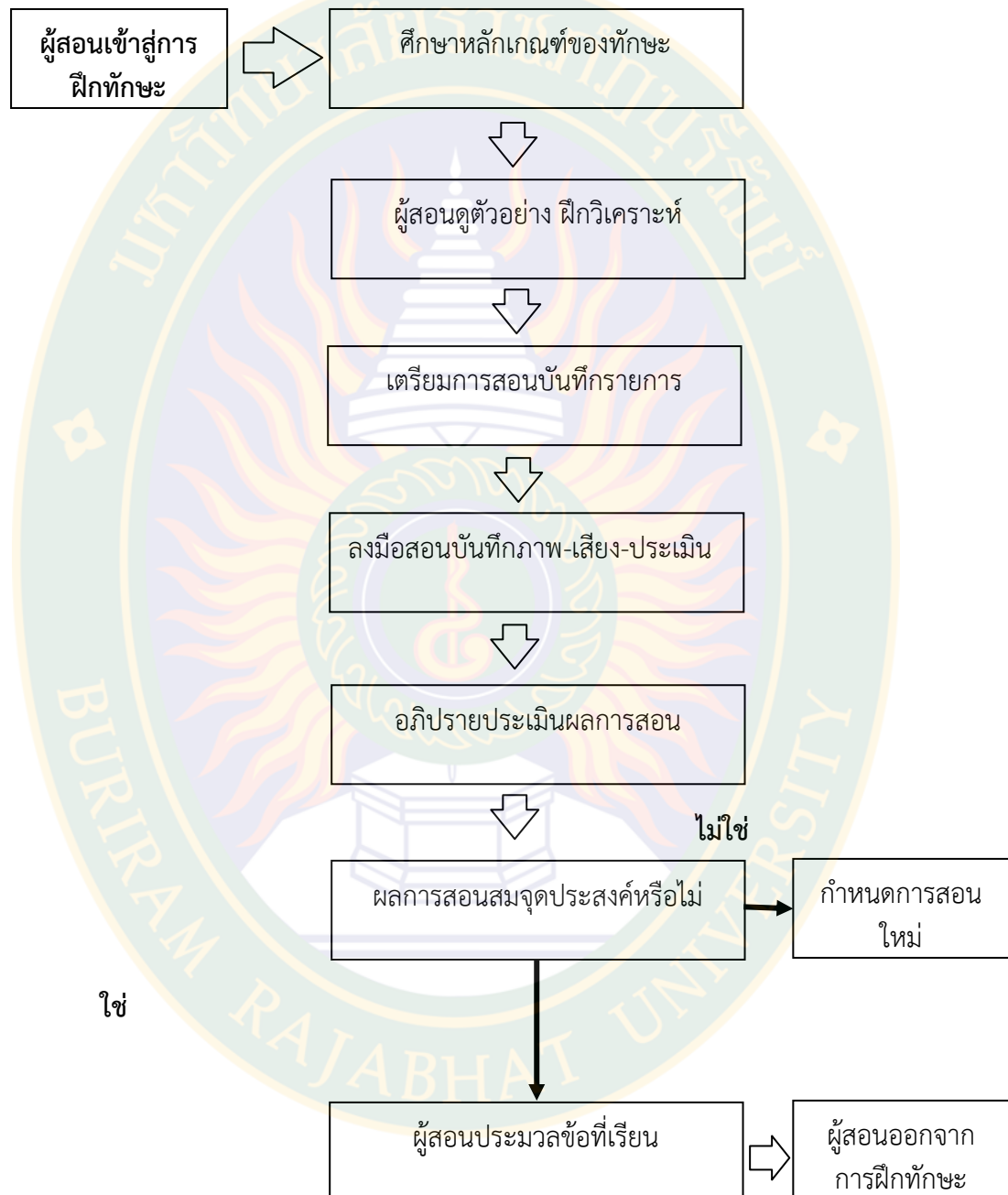
4. เป็นการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ในการทำงานของผู้ดำเนินงานได้มาก เพราะทำให้เป้าหมายของโครงการเด่นชัด และสามารถจัดและดำเนินการนิเทศ (Teacher supervisions) ดังนี้

4.1 ทำให้อาจารย์นิเทศติดตาม สังเกตการแสดงออกของครูฝึก (ผู้เรียน) ได้ และครูฝึกสามารถรับรู้ผลการแสดงออกของตนอย่างแท้จริงด้วย

4.2 เป็นการอบรมที่สนองความสามารถของครูฝึก เป็นรายบุคคลอย่างแท้จริง การฝึกทักษะเช่นนี้ สามารถจัดและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้เหมาะกับบุคลิกภาพ และความสามารถของแต่ละคนได้ การสอนจุลภาคเป็นการสอนที่ย่อขนาดของห้องเรียนเวลาเรียนบทเรียนและยังจำกัดความสลับซับซ้อนของทักษะการสอนด้วยซึ่งขบวนการใช้ฝึกทักษะการสอนสำหรับครูก่อนประจำการและครูประจำการได้ดีที่สุดวิธีหนึ่งในปัจจุบันระบบการสอนแบบจุลภาคที่ส่วนใหญ่คณะครุศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยนำมาใช้นั้นลอกมาจากต้นแบบของสแตนฟอร์ดซึ่งได้มีการสอนซ้ำและจัดให้ดำเนินการสอนซ้ำภายในวันเดียวกันเพื่อเป็นการซักซ้อมแก้ไขข้อบกพร่องทันทีเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะฝึกทักษะการสอนในสถานศึกษาระบบการสอนแบบจุลภาคตามแบบต้นฉบับของสแตนฟอร์ดเมื่อปีค.ศ. 1964 นั้นดำเนินการเป็นขั้นดังนี้ การเตรียม (Plan) การสอน (Teach) วิจารณ์

(Critique)เตรียมใหม่(Replan)สอนใหม่ (Reteach) ศึกษามุมมอง (View)วิจารณ์ (Critique) และ
เสร็จสิ้น (Finish)

การฝึกทักษะการสอนเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนตามแผนภาพดังนี้

ภาพประกอบ2.11กระบวนการฝึกทักษะการสอนแบบจุลภาค

ที่มา :พิงใจ สินธวานนท์. (2526)

การฝึกทักษะการสอนด้วยการสอนแบบจุลภาค (Microteaching) เป็นพื้นฐานในการสอนจริงในชั้นเรียน เพราะช่วยให้ผู้ฝึกหรือผู้ที่จะเป็นครู เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้น และยังช่วยให้ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ หรือฝึกซ้ำเพิ่มเติมได้อีกด้วยการสอนแบบจุลภาค คือการสอนในสถานการณ์จริง แต่ในลักษณะที่ย่อส่วนทั้งบทเรียน ชั้นเรียน และเวลา โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

- (1) เป็นการสอนที่มีลักษณะเหมือนการสอนจริง
- (2) เป็นการสอนที่ย่อส่วนลงมาเพื่อลดความยุ่งยากของสถานภาพการสอนและช่วยให้มีโอกาสฝึกสอนการสอนได้หลายคนในเวลาอันจำกัด
- (3) เป็นการสอนที่ผู้ฝึกกำหนดเป้าหมายในการฝึกแต่ละครั้ง
- (4) เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้ฝึกได้เห็น “ผลย้อนกลับ” ของการสอนจริง
- (5) เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนได้มีโอกาสแก้ไขจุดอ่อนของตน โดยการแก้ไขบทเรียนหรือวิธีการสอนให้โอกาสทดลองสอนใหม่กับนักเรียนชุดใหม่ เพื่อติดตามดูผลภายหลังการแก้ไขแล้ว จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสอนบางอย่างเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับความชำนาญเฉพาะตัวของผู้ฝึก การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนมองเห็น ยอมรับ และพิจารณาแก้ไขโดยอาศัยการฝึกซ้ำอีก การฝึกบ่อยๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว

ในการพัฒนาความรู้ในสมรรถนะของครู ความรู้ และวิธีสอนของนักศึกษาคือเป็นงานที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากสมรรถภาพครู ความรู้ และวิธีสอนของนักศึกษามีหลายองค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างซับซ้อน อย่างไรก็ตาม Baxter & Lederman (1999: 158) ได้เสนอกรอบแนวคิดในการวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนว่าควรวัดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ สิ่งที่ครูผู้สอนรู้ สิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติ และเหตุผลในการปฏิบัติของครูผู้สอน โดยใช้วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่เรียกว่า Multi-method evaluation เพราะว่าไม่มีวิธีวัดวิธีใดวิธีหนึ่งที่สามารถวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนได้ครบและครอบคลุมทุกองค์ประกอบ (Baxter; & Lederman, 1999: 158-159) วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย อาจประกอบด้วย การสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ก่อนและหลังการสอน การตรวจแผน การจัดการเรียนรู้ การอภิปรายเกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง การเก็บรวบรวมชิ้นงาน การเขียนอนุทินสะท้อนแนวคิด และ/หรือการใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น นอกจากการวัดการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนควรต้องใช้วิธีวัดที่หลากหลาย แล้วจึงควรต้องวัดอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ (เช่น 1 ภาคการศึกษา หรือ 1 ปีการศึกษา) เพราะว่าการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของครูผู้สอนเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ภายใต้กิจกรรมการวางแผนการสอน การปฏิบัติการสอน และการสะท้อนแนวคิดที่ได้จากการสอนเนื้อหาหนึ่งของครูผู้สอน

การฝึกทักษะการสอนด้วยการสอนแบบจุลภาค (Microteaching) เป็นพื้นฐานในการสอนจริงในชั้นเรียน เพราะช่วยให้ผู้ฝึกหรือผู้ที่จะเป็นครู เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้น และยังช่วยให้ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ หรือฝึกซ้ำเพิ่มเติมได้อีกด้วยการสอนแบบจุลภาค คือ การสอนในสถานการณ์จริง แต่ในลักษณะที่ย่อส่วนทั้งบทเรียน ชั้นเรียน และเวลาโดยมี

ลักษณะสำคัญดังนี้ (1) เป็นการสอนที่มีลักษณะเหมือนการสอนจริง (2) เป็นการสอนที่ย่อส่วนลงมา เพื่อลดความยุ่งยากของสถานภาพการสอนและช่วยให้มีโอกาสฝึกสอนการสอนได้หลายคนในเวลาอันจำกัด (3) เป็นการสอนที่ผู้ฝึกกำหนดเป้าหมายในการฝึกแต่ละครั้ง (4) เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้ฝึกได้เห็น “ผลย้อนกลับ” ของการสอนจริง และ(5) เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้สอนได้มีโอกาสแก้ไขจุดอ่อนของตน โดยการแก้ไขบทเรียน หรือวิธีการสอนให้โอกาสทดลองสอนใหม่กับนักเรียนชุดใหม่ เพื่อติดตามดูผลภายหลังการแก้ไขแล้ว จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสอนบางอย่างเป็นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับความชำนาญเฉพาะตัว ของผู้ฝึก การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปได้ในแนวทางที่พึงประสงค์จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนมองเห็น ยอมรับ และพิจารณาแก้ไข โดยอาศัยการฝึกซ้ำอีก การฝึกบ่อยๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เรียน

บทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์(2557:7) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดังนี้ ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหมายถึงบุคลากรประจำการที่ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ดูแล และแนะนำช่วยเหลือนักศึกษา และประเมินผลการปฏิบัติการสอน ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติการสอน กล่าวคือ เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนมากกว่าบุคคลอื่นๆ เปรียบเสมือนต้นแบบของความเป็นครูของนักศึกษา นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้รักษามาตรฐานทางวิชาการแทนผู้บริหารโรงเรียนในด้านที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และยังคงต้องเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศจากมหาวิทยาลัยในการนิเทศการปฏิบัติการสอน เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติการสอนของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนด

คุณสมบัติที่จำเป็นของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. มีคุณวุฒิหรือประสบการณ์ตรงกับสาขาวิชาที่นักศึกษาปฏิบัติการสอน
2. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. มีทักษะและเทคนิคในการนิเทศแบบกัลยาณมิตร
4. ครองตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามจรรยาบรรณครู และการเป็นครูมืออาชีพ
5. มีความสามารถในการประสานงานและร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษาและการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. แนะนำนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อนักเรียนในชั้นเรียนที่ทำการสอน
3. ให้ความรู้คำแนะนำ เกี่ยวกับสภาพการเรียนของนักเรียน แนวทางการปฏิบัติการสอน การปกครองชั้นเรียน ตลอดจนการทำงานธุรการในชั้นเรียน

4. เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สังเกตการสอนของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ก่อนที่จะมอบหมายให้ปฏิบัติการสอนจริงในชั้นเรียน ตลอดจนให้คำแนะนำ สาธิต การสอน และทำกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา
5. ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข การทำแผนการจัดประสบการณ์หรือแผนการจัดการ เรียนรู้ ก่อนการนำไปทำการสอนในชั้นเรียน
6. สังเกตการสอน การทำงานในชั้นเรียนของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ไม่ปล่อยให้ นักศึกษา ทำการสอนโดยลำพัง ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการปฏิบัติการสอน เมื่อพบว่างานใด บกพร่อง ต้องให้คำแนะนำเพื่อช่วยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิ ภาพ
7. ช่วยเหลือให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการพัฒนาโรงเรียน
8. ช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
9. ประชุมหรือนิเทศร่วมกับอาจารย์นิเทศของมหาวิทยาลัย
10. ในกรณีที่พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ (เช่น ขาดความรับผิดชอบในการฝึก ประสบการณ์ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและข้อปฏิบัติของโรงเรียน ปัญหาชู้สาว ฯลฯ) ให้ว่ากล่าวตักเตือน ชี้แจงบทลงโทษ และแจ้งฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือ อาจารย์นิเทศ เพื่อร่วมกันไขต่อไป
11. ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาตามแบบฟอร์มของมหาวิทยาลัย และส่งผลการ ประเมินให้ผู้บริหารโรงเรียนรับทราบ อย่างน้อยภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง ตามปฏิทินการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มหาวิทยาลัยกำหนด

บทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์(2557:8) ได้ กำหนดบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ดังนี้

1. รับการปฐมนิเทศหรืออบรมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากมหาวิทยาลัย และ รับหนังสือส่งตัวออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
2. ศึกษารายละเอียดคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
3. พบผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา แนะนำตัวและรับการปฐมนิเทศ จากผู้บริหาร โรงเรียน โดยให้นักศึกษาที่ปฏิบัติการสอนโรงเรียนเดียวกัน ไปรายงานตัวพร้อมกันเป็น กลุ่ม
4. พบครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รับมอบหมายงานต่างๆ ที่ต้องปฏิบัติ ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่
  - 4.1 ปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่ตรงตามสาขาวิชาเอก สัปดาห์ละ 9 – 13 ชั่วโมง
  - 4.2 จัดทำกำหนดการสอน(แผนการสอนระยะยาวตลอดภาคเรียน เพื่อแบ่งเนื้อหาที่ สอนให้สัมพันธ์กับเวลาที่สอน)
  - 4.3 ทำแผนการจัดประสบการณ์/แผนการจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาที่สอน โดยทำ

ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ และส่งให้ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตรวจก่อนนำไปใช้สอน

4.4 ผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ หรือนำเทคนิควิธีการมาใช้ ปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.5 ปฏิบัติงานในหน้าที่ครูต่างๆ เช่น งานในหน้าที่ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษา งานธุรการชั้นเรียน จัดป้ายนิเทศในห้องเรียน จัดห้องเรียน ทำบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น ฯลฯ

4.6 ทำโครงการพัฒนาโรงเรียน ให้ดำเนินการร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูสาขาวิชาอื่นๆที่ฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเดียวกัน โดยผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหาร โรงเรียน

4.7 ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน

4.8 ทำบันทึกประจำวัน โดยบันทึกงานที่ปฏิบัติทุกวันและให้ครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูลงนามรับรอง

4.9 ปฏิบัติงานสนับสนุนการสอนตามที่โรงเรียนมอบหมาย ได้แก่งานวิชาการ งาน บริหารงานบุคคล งานบริหารทั่วไป และงานบริหารงบประมาณ ภาคการศึกษาละไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง

4.10 ร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนหรือชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

5. ประชุมร่วมกันระหว่างนักศึกษาในแต่ละโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อจัดทำโครงการ ปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาต่างๆร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ
6. ปฏิบัติตามระเบียบและแนวปฏิบัติของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และโรงเรียนหรือ สถานศึกษา
7. เข้าร่วมกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์กำหนด ได้แก่ การอบรมก่อนการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู การสัมมนาระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการ สัมมนาหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนากรอบการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชา เฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญดังนี้

เกียรติวัฒน์ วิชากาญจน์ (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตศรีสะเกษ พบว่า ด้านการ ปฐมนิเทศ และปัจฉิมนิเทศ นักศึกษาไม่ตรงเวลา และไม่มีความพร้อมเพียงพอ อาจารย์นิเทศเข้าร่วม น้อย ด้านการเรียนการสอนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ขาดการอบรมเชิงปฏิบัติการ ค้นหาทักษะ การสอนใหม่ๆ ส่งแผนการสอนให้ครูพี่เลี้ยงไม่ทัน เพราะกิจกรรมของโรงเรียนมีมาก ขาดสื่อและนวั ตกรรมต่างๆ นักศึกษาฝึกสอนต้องการให้มีการแนะนำการเรียนการสอนมากกว่านี้ ด้านการทำวิจัยใน ชั้นเรียน มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์และทักษะการวิจัยน้อยมาก ต้องการให้สถาบันให้

คำปรึกษามากกว่านี้ มีที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยน้อยเกินไป กิจกรรมที่โรงเรียนมีมาก จึงไม่มีเวลาเสนอเค้าโครงการงานวิจัย

ศิรดา ทองเชื้อ* และ นฤมล ศรารพันธ์ (2553 : บทคัดย่อ) ปัญหาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอนสาขาคุณธรรมศาสตรศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอน สาขาวิชาคุณธรรมศาสตรศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ด้านการเตรียมการ สอนสื่อการสอน การดา เนินการสอน ตัวนิสิต ตัวนักเรียน อาจารย์นิเทศก์อาจารย์พี่เลี้ยง โรงเรียนฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ และการวิจัยในชั้นเรียน ตามการรับรู้ของนิสิตฝึกสอน และอาจารย์พี่เลี้ยง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอน ตามการรับรู้ของนิสิต ฝึกสอน สาขาวิชาคุณธรรมศาสตรศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย นิสิตมี ปัญหาด้านการดา เนินการสอนและการเตรียมการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาด้านอื่นๆ มี อยู่ในระดับน้อยและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอน ตามการรับรู้ของอาจารย์ พี่เลี้ยงมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยนิสิตมีปัญหาด้านการดา เนินการสอนและการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนปัญหาด้านอื่นๆ มีอยู่ในระดับน้อย

สโรชา คล้ายพันธ์ (2553: บทคัดย่อ) การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต ชลบุรี 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษา สถาบันการพล ศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ตามทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง3) เพื่อตรวจสอบระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษา สถาบันการพล ศึกษา วิทยาเขตชลบุรีผลการวิจัยพบว่า

1. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี โดยรวม รายด้านอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ ด้านสวัสดิการของโรงเรียน ด้านการฝึก ปฏิบัติการสอน ด้านความพร้อมของนักศึกษา ด้านอาจารย์นิเทศก์ และด้านแหล่งฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ

2. แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ด้านการฝึกปฏิบัติการสอนตามความ คิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักศึกษาควรมีการสอนที่หลากหลาย เพิ่มเนื้อหาและวิธีการสอนที่ น่าสนใจ สถาบันการพลศึกษาควรมีการจัดปฐมนิเทศให้กับนักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์การ สอนและนักศึกษาควรรู้จักวิธีการบูรณาการการสอนให้เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ได้ทุกกิจกรรม ด้าน สวัสดิการของโรงเรียนแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพและสถาบันการพลศึกษา ควรให้ความร่วมมือกัน ทางด้านการจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่สามารถจัดหาได้ให้กับนักศึกษา การจัดการกับสภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในบริเวณที่พักอาศัยของนักศึกษา การให้มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ให้กับนักศึกษา

3. ผลการตรวจสอบระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพรูของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี พบว่า ด้านการฝึกปฏิบัติ การสอน และด้านสวัสดิการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลที่ออกมาหมายความว่า แนวทางการ

แก้ปัญหาที่สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างถูกต้องตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

พรรณราย เทียมทันและอนุวัติ คุณแก้ว (2554 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆในประเทศและต่างประเทศ และพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. คณะต่างๆภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์จะมีหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยทำหน้าที่จัดหาสถานที่ฝึก ปฐมนิเทศก่อนฝึก จัดการนิเทศและสัมมนาหลังฝึก สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ แหล่งฝึกงานอยู่ไกล ไม่เพียงพอและไม่ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการ นักศึกษาไม่มีความรู้และทักษะในการทำงาน การนิเทศไม่ต่อเนื่อง

2. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัยภายในประเทศ มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับ ลักษณะของวิชาชีพของแต่ละสาขา ได้แก่ รูปแบบการเรียนสลับการทำงานสหกิจศึกษา การฝึกหลังเรียนทฤษฎีครบแล้ว สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ ไม่มีค่าตอบแทนในขณะที่ฝึก นักศึกษาขาดทักษะในการทำงาน และมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมขององค์กรได้ ส่วนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ พบว่า มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานประสานงาน เตรียมความพร้อมนักศึกษาก่อนฝึก มีการประเมินอย่างต่อเนื่อง และมีการสัมมนาหลังฝึก สำหรับปัญหาได้แก่ นักศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานประกอบการ ทำงานได้ไม่มีประสิทธิภาพ นักศึกษาไม่พัฒนาตนเอง และปัญหาทางด้านภาษาเมื่อไปฝึกงานที่ไม่ใช่ประเทศของตนเอง

3. จากการสังเคราะห์รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่ามี 2 รูปแบบคือ แบบสหกิจศึกษาและแบบทั่วไป ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่มีความสอดคล้อง ความต่อเนื่องและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

เอกภูมิ จันทระขันตี ชาตรี ฝ่ายคำตา วรณทิพา รอดแรงคำ (2555) การศึกษาสภาพการ จัดประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรการผลิตครู 5 ปี: รายวิชาการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครูการวิจัยนี้ เพื่อสำรวจสภาพการจัดประสบการณ์วิชาชีพ ความพึงพอใจในการจัดประสบการณ์วิชาชีพ การรับรู้เกี่ยวกับปริมาณการปฏิบัติงานและลักษณะความเป็นครูของนิสิตครูวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในรายวิชาการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครู หลักสูตรการผลิตครู 5 ปี กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตครูวิทยาศาสตร์จำนวน 22 คนของสถาบันผลิตครูแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดประสบการณ์วิชาชีพ แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสารการจัดประสบการณ์วิชาชีพ และการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนการจัดประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตครูมีโรงเรียนสาธิตเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพและมีอาจารย์ประจำที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่อาจารย์พี่เลี้ยง ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพ มีจุดประสงค์เพื่อให้ นิสิตมีความรู้ความเข้าใจและฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การควบคุมชั้นเรียน สังเกต

พฤติกรรมของนักเรียน และศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย นิสิตมีความพึงพอใจมากในด้านการวางแผนการจัดประสบการณ์วิชาชีพและการดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพ และมีกรรับรู้ในระดับมากเกี่ยวกับปริมาณการปฏิบัติ

งานในหน้าที่ครูและลักษณะความเป็นครูที่เกิดขึ้นจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ แต่ก็ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดเวลาให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและบทบาทของอาจารย์ที่เลี้ยงในการนิเทศนิสิต

นันทกา วารินิน (2557 : บทคัดย่อ)รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อทดลองใช้รูปแบบและประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 จำนวน 322 คน ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน และครูโรงเรียนอนุบาลทรายทอง จำนวน 15 คน เครื่องมือใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม คู่มือการดำเนินการตามรูปแบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านคือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในการสอน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ หลักการของรูปแบบ มี 4 หลักการ คือ (1) สนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา (2) การยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการ (3) การมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา (4) ความแตกต่างระหว่างบุคคล กระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน คือ (1) การสร้างความต้องการในการพัฒนา (2) วิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา (3) การออกแบบและวางแผนการพัฒนา (4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนา (5) การประเมินการพัฒนา หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบระดับมากที่สุด

สุจิตรา บัวหมื่นไว (2557 : 213-225) ได้ศึกษาการประเมินสมรรถนะนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการวิเคราะห์และการประเมินสมัยใหม่ ได้ตามการประเมินของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาและการประเมินตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะของนักศึกษาสำหรับอาจารย์และแบบประเมินตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ทั้งจากการประเมินของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา /และนักศึกษาประเมินตนเอง เมื่อเรียงลำดับคะแนนค่าเฉลี่ยสมรรถนะจากมากไปน้อย สมรรถนะที่อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 6 สมรรถนะคือ 1. การทำงานเป็นทีม 2. การมีจริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ 3. การใช้เทคโนโลยีในการเรียนและชีวิตประจำวัน 4. ความรู้ความเข้าใจในสถิติและการวิจัย 5. ทักษะการวิเคราะห์ 6. ความรู้ความเข้าใจในด้านเศรษฐศาสตร์ สมรรถนะที่อยู่ในระดับดี 8 สมรรถนะคือ 1. การสื่อสารและการนำเสนอ 2. ความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์แผนงานและโครงการ 3. การคิดเชิงระบบ 4. การเรียนรู้

ตลอดเวลา(พันเหตุการณ์) 5. ความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานและโครงการ 6. ความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการองค์กรพื้นฐาน 7. ความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ด้านการเงินและการบัญชี 8. ความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลแผนงานและโครงการ และสมรรถนะที่อยู่ในระดับพอใช้คือ การใช้ภาษาอังกฤษ

ชรอยวรรณ ประเสริฐผลและคณะ (2556 : บทคัดย่อ)รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา วัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา วิธิดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 วัตถุประสงค์การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 4 หลักการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา และองค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

2) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมาก ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา องค์ประกอบที่ 3 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา

ทิวัฒน์ มณีโชติ. (2554: บทคัดย่อ) การพัฒนาสมรรถนะตัวชี้วัดและเครื่องมือด้านการจัดการและการประเมินผลการศึกษาของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อสร้างและตรวจสอบสมรรถนะ ตัวชี้วัดสมรรถนะ และเครื่องมือวัดสมรรถนะด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษาของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การวัดและการประเมินผลการศึกษา 30 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 706 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1)สมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษาของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

2)การประเมินสมรรถนะและตัวชี้วัดด้านการประเมินผลของครูการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า

2.1 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับสมรรถนะและตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นระดับมากที่สุด ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นด้วยระดับมาก

2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตัวชี้วัดทั้งหมดวัดได้ตรงตามสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นโดยสามารถอธิบายสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาของครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร้อยละ 77.86 มีค่าความสัมพันธ์กับสมรรถนะตั้งแต่ .44 ถึง .84

3)การพัฒนาเครื่องมือวัดสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาของครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1เครื่องมือวัดความรู้และทักษะ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 90 ข้อ มีค่าความตรงเชิงโครงสร้าง .27-.99 ค่าความยาก .22-.78 ค่าอำนาจจำแนก .23-.96 และค่าความเที่ยง .99

3.2เครื่องมือวัดคุณลักษณะ เป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มี 6 ลักษณะ ลักษณะละ 10 ข้อ รวม 60 ข้อ มีค่าความตรงเชิงโครงสร้าง .74-.99 ค่าอำนาจจำแนก .24-.86 และค่าความเที่ยง .97

พรทิพย์ ไชยโส (2556 : บทคัดย่อ) การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการประเมินการเรียนรู้ของนิสิตครู เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการประเมินการเรียนรู้ของนิสิตครูเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้วิธีการวิจัยแบบพัฒนาทดลอง มีขั้นตอนในการวิจัยประกอบด้วย

- 1) การกำหนดสมรรถนะทางด้านการประเมินการเรียนรู้ที่นิสิตครูควรได้รับการพัฒนา
- 2) ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการประเมินการเรียนรู้จากอาจารย์ผู้สอนในสถาบันผลิตครูที่สอนวิชาการวัดและประเมินทางการศึกษา
- 3) สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการประเมินจากการสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดทำเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับอาจารย์ผู้สอน และเอกสารการเรียนรู้ฉบับนิสิต นำไปใช้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการประเมินตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของกิจกรรมที่จัด

ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน คือ ขั้นกระตุ้นความสนใจ ขั้นการสืบเสาะหาคำตอบ ขั้นการสรุปผล ขั้นการขยายความรู้ และขั้นการประเมินผล เรียกว่า ชื่อว่า 3S2E Model นำเสนอ นวัตกรรมในลักษณะของเอกสารคู่มือสำหรับอาจารย์และเอกสารการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาครู โดยจัดลำดับโครงสร้างจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ 9 หน่วย ใช้เวลาในการสอนและทำกิจกรรมแต่ละหน่วยประมาณ 3 ชั่วโมง ผลการนำนวัตกรรมไปใช้พบว่านิสิตนักศึกษาครูมากกว่าร้อยละ 50 มีสมรรถนะด้านการประเมินอยู่ในระดับดีมาก และมีจำนวนนิสิตนักศึกษาครูมากกว่าร้อยละ 90

ที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ทั้งนี้มีสมรรถนะด้านการประเมินที่นิสิตนักศึกษาครูได้รับการพัฒนา 9 สมรรถนะ ประกอบด้วย

- 1) สมรรถนะในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินและสิ่งที่ประเมิน
- 2) สมรรถนะในการให้ผลย้อนกลับกับผู้เรียน
- 3) สมรรถนะในการสร้างและการใช้เครื่องมือในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 4) สมรรถนะการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน
- 5) สมรรถนะการออกแบบการประเมินสภาพจริง
- 6) สมรรถนะการตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องประเมิน
- 7) สมรรถนะระดับในการให้คะแนนและรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 8) สมรรถนะในการใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียนและการ

สอนของครู

9) สมรรถนะในการจัดทำโครงการในการออกแบบการประเมินการเรียนรู้ อาจารย์ที่ใช้ในวัตรกรรมที่พัฒนาขึ้นส่วนใหญ่มีความเห็นว่าคู่มือและกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นิสิตนักศึกษาที่เรียนรายงานว่าได้เรียนรู้ตามบทที่เรียนและตระหนักว่าสมรรถนะด้านการประเมินเป็นสิ่งสำคัญสำหรับครูที่จะนำไปใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

สมณฑา จุลชาติ. (2555 : บทคัดย่อ) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครู ประถมศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครู ประถมศึกษา 2) เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญ 3) ศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญ และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่ใช้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญ ดำเนินการวิจัยด้วยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และประยุกต์ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผลการวิจัยพบว่า

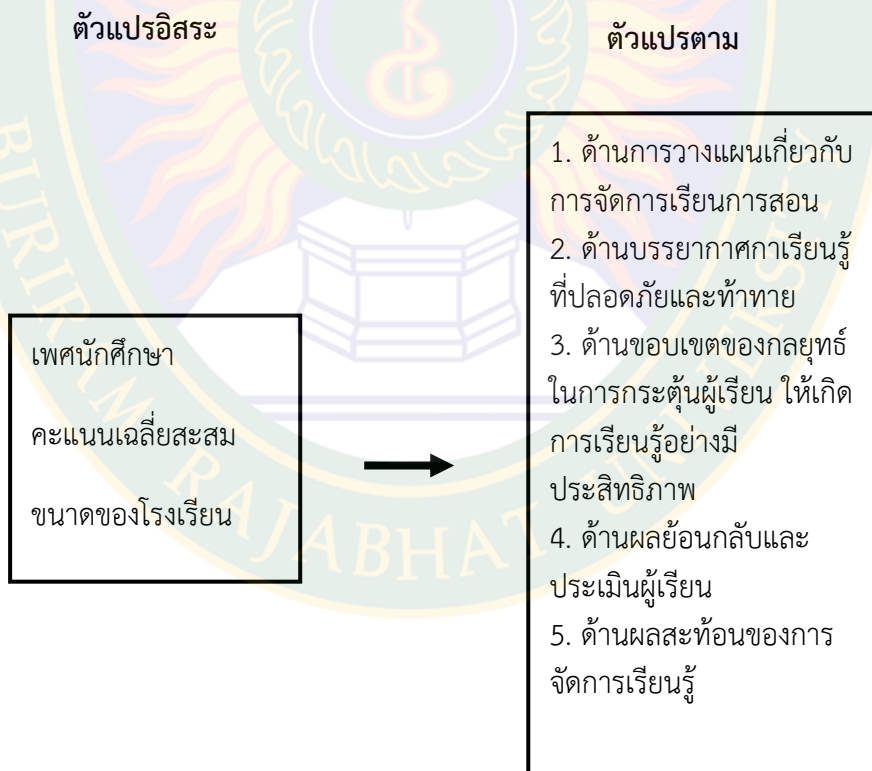
1) รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือ เอเอสทีพีพีซีอี (ASTPPCE Model) ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยสนับสนุน มีกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ 7 ระยะ ได้แก่ ระยะเวลาที่ 1 A = Analysing Problem การร่วมมือกันวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการจำเป็น ระยะเวลาที่ 2 S = Setting Objectives for the Improvement การร่วมมือกันกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา ระยะเวลาที่ 3 T = Training and Selecting Professional Development การร่วมมือกันเลือกวิธีการพัฒนาวิชาชีพ ระยะเวลาที่ 4 P = Planning the Action plan การร่วมมือกันวางแผนปฏิบัติการ ระยะเวลาที่ 5 P = Practice for Professional Development การร่วมมือกันปฏิบัติการพัฒนาวิชาชีพการร่วมมือกัน ซึ่งประกอบด้วย 1) การทบทวนแผนการปฏิบัติ (Review of Action Plan) 2) การสังเกต (Observation) 3) การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) และ 4) การสะท้อนความคิดและให้

ข้อมูลย้อนกลับ (Reflection and Feedback) ระยะที่ 6 C = Collaborating Reflective Discussions การร่วมมือกันไตร่ตรองสะท้อนความคิดและอภิปราย และระยะที่ 7 E = Evaluating the Professional development result การร่วมมือกันประเมินผลการพัฒนาวิชาชีพ

2) ผลการทดลองพบว่ารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพ เอเอสทีพีซีอี (ASTPPCE model) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ก่อนและหลังการทดลอง ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูพบว่าโดยภาพรวมครูเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพและนักเรียนมีผลการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีระดับในสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งนักเรียนประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครูอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา การจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาสังคมศึกษา สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะวิชาชีพครูไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ดังนี้

สรุป

การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากจะช่วยปลูกฝังให้มนุษย์อยู่ร่วมกันกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้เรียนจะได้ศึกษาปัญหาที่ใกล้ตัวและไกลตัวทั้งปัญหาของตนเอง และสังคม ซึ่งผู้เรียนได้จากสาระการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อม ปรัชญาและศาสนา เป็นต้น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบชิปปา การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ การจัดการเรียนรู้แบบโครงการ และการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูที่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาประจำภาคเรียนที่ 1 และ 2 ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 275 คน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่ เพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี และขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และ ส่วนที่ 2 ข้อมูลผู้ประเมินแบบสอบถาม (ครูที่เลี้ยง) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน และ ตำแหน่งทางวิชาการ

ตอนที่ 2 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชา สังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย ด้านขอบเขต ของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและประเมิน ผู้เรียน และด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งระดับการปฏิบัติการของนักศึกษาเป็น 5 ระดับ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) รายละเอียดตาม แบบสอบถามดังนี้

5 คะแนนหมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 คะแนนหมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับมาก

3 คะแนนหมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1 คะแนนหมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างแบบสอบถามงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาแนวคิดเพื่อการออกแบบกรอบแนวคิดในการประเมินสมรรถนะของครูและการรู้วิชาเฉพาะด้าน เป็นขั้นตอนการสังเคราะห์แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (มีคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง) การสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มมาดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นจึงนำข้อมูลพื้นฐานมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย
2. ศึกษาเทคนิค และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. ร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงและความสอดคล้องของเนื้อหา ประกอบด้วย
  - 3.1 ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและวัดผลทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
  - 3.2 ดร. ผดุงชาติ ยั่งดี อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
  - 3.3 รศ.ดร. จุรีพร จันทร์พานิชย์ อาจารย์พิเศษสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่า IOC: Index of Item Objectives Congruence) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ
5. นำแบบสอบถามสมรรถนะของครูด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านไปทดลองใช้กับครูกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ไม่ใช่ครูพี่เลี้ยง จำนวน 30 คนและนำ ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยหาค่า

สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเชื่อมั่น .969 ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีนักศึกษาฝึกประสบการณ์ เพื่อขออนุญาตให้ ครูพี่เลี้ยงกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่รับผิดชอบดูแลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในโรงเรียนต่างๆของ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดนครราชสีมา ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของครูด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้าน
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแจกแบบแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 275 ฉบับ
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลแล้ว ในการจัดทำข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการโดยประมวลผลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. ให้คะแนนตามเกณฑ์ระดับปฏิบัติแต่ละฉบับ
4. แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์ด้วยคำร้อยละ และเสนอข้อมูลในรูปของตารางแสดงจำนวนร้อยละ
5. แบบสอบถามตอนที่ 2 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครุสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นแปลผลตามเกณฑ์ตัดสินการวิเคราะห์ ดังนี้
  - ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับมากที่สุด
  - ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับมาก
  - ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับปานกลาง
  - ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับน้อย
  - ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับน้อยที่สุด
6. แบบสอบถามตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครุสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ คำร้อยละ ประกอบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากรอบการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้
วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เป็น
การวิจัยเชิงปริมาณ จะนำไปสู่การวิจัย ผลการวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะในบทที่ 4

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวม ในบทนี้ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามประเด็นจากคำถามวิจัยเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ได้แก่ เพศ คณะแผนกเฉลี่ยสะสม 4 ปี และขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และส่วนที่ 2 ข้อมูลผู้ประเมินแบบสอบถาม (ครูพี่เลี้ยง) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สูงสุด ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งทางวิชาการ ตอนที่ 2 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและประเมินผู้เรียน และด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (μ)และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง นักศึกษามีการปฏิบัติ/สมรรถนะในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังปรากฏในตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงจำนวน และร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	61	22.20
หญิง	214	77.80
คะแนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี		
2.00 – 2.50	30	10.90
2.51 – 3.00	156	56.70
3.01 – 3.50	82	29.80
3.51 ขึ้นไป	7	2.50
ขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู		
โรงเรียนขนาดเล็ก	42	15.3
โรงเรียนขนาดกลาง	166	60.4
โรงเรียนขนาดใหญ่	36	13.1
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	31	11.3

จากตาราง 4 พบว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู จำนวน 275 คน เป็นเพศชาย ร้อยละ 22.20 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.80 คะแนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 2.51 – 3.00 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.70 รองลงมาอยู่ระหว่างช่วง 3.01 – 3.50 คิดเป็นร้อยละ 29.80

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลครุพี่เลี้ยง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	82	29.80
หญิง	193	70.20
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	11	4.00
30 - 40 ปี	63	22.90
41 - 50 ปี	81	29.50
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	120	43.60
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	164	59.60
ปริญญาโท	110	40.00
สูงกว่าปริญญาโท	1	.40
ประสบการณ์การทำงาน		
1 - 10 ปี	52	18.90
11 - 20 ปี	57	20.70
21 - 30 ปี	96	34.90
มากกว่า 30 ปี	70	25.50
ระดับวิทยฐานะครู		
ครูชำนาญการ	104	37.80
ครูชำนาญการพิเศษ	171	62.20

จากตาราง 5 พบว่า ครุพี่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.20 อายุ มากกว่า 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.6 อายุ 41 - 50 ปี และ 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.50 และร้อยละ 22.90 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของครุพี่เลี้ยง ส่วนใหญ่จบปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.60 รองลงไปเป็นระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 40 มีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุดอยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.90 รองลงมา มากกว่า 30ปี คิดเป็นร้อยละ 25.50 และมีระดับวิทยฐานะครูเป็นครูชำนาญการพิเศษ มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.20

ตอนที่ 2 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและประเมินผู้เรียน และด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้ นำเสนอดังตาราง 6 – ตาราง 11

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ

ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	μ	σ	ความหมาย	ลำดับที่
จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้				
1. มีการเชื่อมโยงลำดับความสำคัญของการเรียนรู้ เช่นการเชื่อมโยงการเรียนรู้และสามารถประเมินได้	4.21	.538	มาก	8
2. มีความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้	4.42	.544	มาก	2
3. มีความเหมาะสมสำหรับความหลากหลายของผู้เรียน	4.23	.658	มาก	7
ความสอดคล้องของการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู				
4. มีกิจกรรมการเรียนรู้	4.44	.559	มาก	1
5. มีสื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.31	.665	มาก	6
6. มีการจัดกลุ่มการเรียนรู้	4.32	.634	มาก	5
การเลือกวิธีการประเมินผล				
7. มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้	4.39	.616	มาก	3
8. มีเกณฑ์การประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.35	.617	มาก	4
รวม	4.33	.433	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านในด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชา เฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย และทำทหาย การสอนโดยรวมและรายชื่อ

ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหาย	μ	σ	ความหมาย	ลำดับที่
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล				
1. มีความเอาใจใส่ และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ ผู้เรียน	4.69	.478	มากที่สุด	1
2. มีความเอาใจใส่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ กลุ่ม	4.63	.581	มากที่สุด	2
วัฒนธรรมการเรียนรู้				
3. ให้ความสำคัญของเนื้อหา เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม ของผู้เรียน	4.42	.577	มาก	3
4. มีการตั้งเป้าหมายด้านการประสบความสำเร็จใน การเรียนรู้ของผู้เรียน	4.37	.593	มาก	4
กระบวนการบริหารจัดการห้องเรียน				
5. มีการจัดกลุ่มการเรียนรู้	4.32	.651	มาก	8
6. มีทักษะการถ่ายทอดการเรียนรู้	4.21	.608	มาก	9
7. มีการจัดเตรียม สื่ออุปกรณ์เพื่อจัดการเรียนรู้	4.31	.633	มาก	7
การควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน				
8. มีการสร้างกติการะเบียบความประพฤติของ ผู้เรียน	4.35	.633	มาก	6
9. มีการสังเกตและตอบสนองพฤติกรรมของผู้เรียน	4.35	.623	มาก	5
รวม	4.40	.402	มาก	

จากตารางที่ 7 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสาระสังคมศึกษามี สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านใน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและ ทำทหาย การสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่นักศึกษามีสมรรถนะด้าน การจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ข้อ 1 การมีความเอาใจใส่ และความสัมพันธ์ระหว่างครู กับผู้เรียน และ ข้อที่ 2 มีความเอาใจใส่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชา เฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมและรายข้อ

ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	μ	σ	ความหมาย	ลำดับที่
การสื่อสารกับผู้เรียน				
1. มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้	4.44	.546	มาก	1
2. มีการลำดับแนวทางและกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.30	.627	มาก	4
3. มีทักษะการใช้ภาษาพูด	4.26	.631	มาก	7
4. มีทักษะการใช้ภาษาเขียน	4.26	.641	มาก	7
เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย				
5. มีทักษะของการตั้งคำถามมีคุณภาพ	4.22	.563	มาก	9
6. มีเทคนิคและทักษะการกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมอภิปราย	4.17	.626	มาก	10
การจูงใจผู้เรียน				
7. มีการจัดกิจกรรมและการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.37	.610	มาก	2
8. มีการจัดกลุ่มของผู้เรียน	4.24	.651	มาก	8
9. มีการใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	4.36	.691	มาก	3
10. มีการวางโครงสร้างและการลำดับความต่อเนื่องของบทเรียนอย่างเหมาะสม	4.29	.671	มาก	5
ความยืดหยุ่นและไหวพริบในการตอบสนอง				
11. มีความยืดหยุ่นในการปรับแก้บทเรียน	4.27	.581	มาก	6
12. มีไหวพริบในการตอบสนองต่อผู้เรียน	4.30	.436	มาก	4
รวม	4.40	.402	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านในด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชา เฉพาะด้านของนักศึกษาครุสาขาวิชาสังคมศึกษา ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน(นักเรียน) โดยรวมและรายข้อ

ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน(นักเรียน)	μ	σ	ความหมาย	ลำดับที่
1. มีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.48	.552	มาก	1
2. มีการแสดงผลย้อนกลับสู่ผู้เรียน	4.20	.662	มาก	3
3. มีเกณฑ์การประเมินผู้เรียนอย่างชัดเจน	4.40	.615	มาก	2
4. มีการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง	4.13	.705	มาก	4
รวม	4.30	.518	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครุสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน ในด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชา เฉพาะด้านของนักศึกษาครุสาขาวิชาสังคมศึกษา ด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ

ด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้	μ	σ	ความหมาย	ลำดับที่
1. มีการบันทึกพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.31	.641	มาก	1
2. มีการประเมินประสิทธิภาพของบทเรียน	4.19	.714	มาก	3
3. มีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน(ตามผลการประเมิน)ในครั้งต่อไป	4.24	.655	มาก	2
รวม	4.24	.587	มาก	

จากตาราง 10 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครุกลุ่มสาระสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านในด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามรายด้านและโดยรวม

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน	μ	σ	ความหมาย	ลำดับที่
1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	4.33	.433	มาก	2
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทายการสอน	4.40	.402	มาก	1
3. ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.28	.436	มาก	4
4. ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน)	4.30	.518	มาก	3
5. ด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้	4.24	.587	มาก	5
รวม	4.31	.417	มาก	

จากตาราง 11 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านจำแนกรายด้าน อยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลดังตาราง 12 - 14

ตาราง 12 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู กลุ่มวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ

สมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	เพศชาย		เพศหญิง	
	μ	σ	μ	σ
1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	4.32	.391	4.33	.451
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหาย การสอน	4.38	.398	4.11	.405
3. ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.25	.423	4.30	.441
4. ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน)	4.28	.523	4.31	.515
5. ด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้	4.11	.613	4.29	.568
รวม	4.27	.397	4.33	.425

จากตาราง 12 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน ต่างกัน โดยนักศึกษาเพศหญิงมีสมรรถนะในด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน)และ ด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ มากกว่านักศึกษาเพศชาย หรือมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาเพศชายทุกด้าน ยกเว้น ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน

ตาราง 13 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา

สมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพรู	เกรดเฉลี่ย 2.00-2.50		เกรดเฉลี่ย 2.51-3.00		เกรดเฉลี่ย 3.01-3.50		เกรดเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอน	4.15	.523	4.37	.374	4.28	.487	4.66	.267
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ ปลอดภัยและทำทหายการสอน	4.24	.515	4.45	.351	4.32	.437	4.63	.254
3. ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการ กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่าง มีประสิทธิภาพ	4.17	.524	4.32	.416	4.23	.436	4.53	.322
4. ด้านผลย้อนกลับและการประเมิน ผู้เรียน(นักเรียน)	4.21	.662	4.34	.483	4.21	.518	4.64	.377
5. ด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้	4.03	.674	4.30	.535	4.14	.617	4.85	.262
รวม	4.17	.522	4.36	.373	4.24	.437	4.66	.231

จากตาราง 13 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูสาขาวิชาสังคมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู กลุ่มวิชาสังคมศึกษา แตกต่างกันโดยระดับคะแนนเฉลี่ยในระดับ 3.51 ขึ้นไป จะมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.51 ขึ้นไปของทุกช่วงของคะแนนสะสม

ตาราง 14 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกสอน

สมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่		โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
1. ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	4.16	.430	4.35	.417	4.30	.433	4.47	.458
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน	4.33	.462	4.41	.387	4.34	.392	4.48	.405
3. ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.21	.428	4.30	.434	4.20	.408	4.37	.477
4. ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน(นักเรียน)	4.27	.590	4.29	.515	4.22	.450	4.45	.496
5. ด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้	4.06	.599	4.26	.596	4.21	.511	4.43	.559
รวม	4.21	.444	4.32	.405	4.25	.387	4.44	.417

จากตาราง 14 พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ฝึกสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านต่างกัน โดยนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จะมีสมรรถนะรวมทุกด้านมากกว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

ตอนที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา แบ่งออกเป็น

1 ปัญหาด้านสื่อการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ใช้สื่อการสอนไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ไม่ผลิตสื่อที่หลากหลาย เช่น วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ นักศึกษาเน้นการใช้รูปภาพและใบงาน ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน ประกอบกับยังขาดการให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเช่น วัด ชุมชน ตลาด

2 ปัญหาด้านการควบคุมห้องเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มสังคมศึกษา ได้แก่ นักเรียนกับผู้สอนอยู่ในวัยไม่แตกต่างกันมาก นักเรียนขาดความเคารพในตัวผู้สอน นักเรียนของแต่ละห้องมีความแตกต่างกัน ผู้สอนไม่แบ่งกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสมการวางแผนการสอนของครูไม่แตกต่างกัน ผู้เรียนจึงไม่สนใจเรียน

3. ปัญหาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตรงกับตัวชี้วัด นอกจากนั้นการประเมินผลไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่สอนและวัดประเมินผลไม่ตรงกับตัวชี้วัด

4. ปัญหาด้านการสอน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4.1 ขาดทักษะการถ่ายทอดเนื้อหา ไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาผ่านกิจกรรมการสอนได้ ขาดกิจกรรมกลุ่มและการคิดวิเคราะห์

4.2 กิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลาย ไม่สามารถเชื่อมโยงไปสาระอื่นหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.3 เตรียมเนื้อหาเยอะเกินไปไม่เหมาะกับเวลาที่สอน การทดสอบก่อนเรียนแต่ละแผนมากเกินไป ขาดการยืดหยุ่นเนื้อหาและไหวพริบในการแก้ปัญหาการสอน

4.4 เน้นการสอนอย่างเดียวไม่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน

4.5 ขาดการจัดลำดับกระบวนการเรียนรู้

4.6 ขาดทักษะการตั้งคำถามที่จะทำให้นักเรียนตอบคำถามได้กว้าง

4.7 ขาดการสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

4.8 ไม่หาความรู้ใหม่ๆที่ทันต่อเหตุการณ์มาสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้และความรู้รอบตัว

5. ปัญหาอื่นๆ เช่น ขาดทักษะการพูด พูดเสียงเบาและพูดไม่ชัดเจน ขาดทักษะการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง ให้ความสนทนากับนักเรียนมากเกินไปขาดระเบียบวินัยทำให้เกิดปัญหาการคุมห้องเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านในด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

2. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านใน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ถ้าพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าชื่อที่นักศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ชื่อ 1 การมีความเอาใจใส่ และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และ ชื่อที่ 2 มีความเอาใจใส่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม

3. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านในด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

4. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน ในด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

5. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสาระสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านในด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

6. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสาระสังคมศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านแตกต่างกัน โดยนักศึกษาเพศหญิงมีสมรรถนะในด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน(นักเรียน)และ ด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ มากกว่านักศึกษาเพศชาย หรือมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้มากกว่า นักศึกษาเพศชายทุกด้าน ยกเว้น ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทายการสอน

7. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันโดยระดับคะแนนเฉลี่ยในระดับ 3.51 ขึ้นไป จะมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.51 ขึ้นไปของทุกช่วงของคะแนนสะสม

8. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ที่ฝึกสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน จะมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านต่างกัน โดยนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จะมีสมรรถนะในทุกด้านมากกว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

9. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ คือ

9.1 ปัญหาด้านสื่อการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ การใช้สื่อการสอนไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ไม่ผลิตสื่อที่หลากหลาย เช่น วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ นักศึกษาเน้นการใช้รูปภาพและใบงาน ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน ประกอบกับยังขาดการให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีในท้องถิ่นเช่น วัด ชุมชน ตลาด

9.2 ปัญหาด้านการควบคุมห้องเรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ นักเรียนกับผู้สอนอยู่ในวัยไม่แตกต่างกันมาก นักเรียนขาดความเคารพในตัวผู้สอน นักเรียนของแต่ละห้องมีความแตกต่างกัน ผู้สอนไม่แบ่งกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสมการวางแผนการสอน ผู้เรียนจึงไม่สนใจเรียน

9.3 ปัญหาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตรงกับตัวชี้วัด นอกจากนั้นการประเมินผลไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่สอนและวัดประเมินผลไม่ตรงกับตัวชี้วัด

9.4 ปัญหาด้านการสอน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขาดทักษะการถ่ายทอดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลาย เตรียมเนื้อหาเยอะเกินไปไม่เหมาะกับเวลาที่สอน เน้นการสอนอย่างเดียวไม่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน ขาดทักษะการตั้งคำถาม ขาดการ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยมีผลสรุปในหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้ ความสำคัญของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

ความสำคัญของการวิจัย

ความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาเรื่องการเรียนรู้วิชาเฉพาะด้าน การรู้วิธีการสอน และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ ดังนั้น สภาพการจัดการเรียนการสอน สายการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศ ไทยพบปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมุ่งเน้นการเรียนรู้รายวิชาอย่างแยกส่วน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาของ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 ถือเป็น การปฏิบัติงานในสภาพจริง เป็นการช่วยพัฒนานักศึกษาครูให้มีความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นำทักษะและความรู้ที่จำเป็นจากกระบวนการเรียนการสอนไปปรับใช้ใน สถานการณ์จริงได้ จากการนิเทศการสอนพบว่านักศึกษาครูส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับปัญหาหลาย ประการในขณะออกไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยเฉพาะปัญหาที่นักศึกษาฝึกสอนไม่สามารถ สอนความรู้ในเนื้อหาที่ตนเองรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาดังกล่าวได้ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มี ประสิทธิภาพ ดังนั้นปัญหาจากการขาดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนส่งผลโดยตรงต่อ ประสิทธิภาพในการสอนรายวิชาต่างๆ ความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาเรื่องการเรียนรู้วิชาเฉพาะด้าน การรู้วิธีการสอน และสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการกำหนด แนวทางในการจัดประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพทั้งด้านความรู้และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

การประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่ม วิชาสังคมศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนานักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี และขนาด โรงเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูที่เลี้ยงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ ที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาประจำภาคเรียนที่ 1 และ 2 ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 275 คน ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและประเมินผู้เรียน ด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ คณะแผนเฉลี่ยสะสม และ ขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุ

ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและประเมินผู้เรียน และด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ แบบสอบถาม ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดเพื่อการออกแบบกรอบแนวคิดในการประเมินสมรรถนะของครูและการรู้วิชาเฉพาะด้าน เป็นขั้นตอนการสังเคราะห์แนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษา จำนวน 275 คนซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากครูที่เลี้ยง

วิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุในสถานศึกษาของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน รวม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน) และด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านสื่อการสอน ปัญหาด้านการควบคุมห้องเรียน ปัญหาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาด้านการสอน ปัญหาอื่นๆ เช่น ขาดทักษะการพูด ขาดทักษะการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง

การอภิปรายผล

1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทหายการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน) และด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักศึกษามีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาภาคเรียนแรกมาแล้ว ทำให้นักศึกษามีความสามารถในการปรับปรุง แก้ไข ข้อบกพร่อง จากการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ที่มีความคุ้นเคยกับผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมต่างๆ การได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องจากครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ อาจารย์นิเทศและผู้บริหารโรงเรียน ในการวางแผนการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดประเมินผล จึงทำให้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชรอยวรรณ ประเสริฐ และคณะ (2556) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา พบว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของทิววัฒน์ มณีโชติ (2554:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะตัวชี้วัดและเครื่องมือด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความเห็นในสมรรถนะดังกล่าวในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พรทิพย์ ไชยโส (2556:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้าน การประเมินการเรียนรู้ของนิสิตครู พบว่าสมรรถนะด้านการประเมินนิสิตครูในการจัดทำโครงการ ในการออกแบบการประเมินการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรุสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามตามเพศ พบว่า เพศต่างกัน มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน ต่างกัน โดยนักศึกษาเพศหญิงมีสมรรถนะในด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน) และ ด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ มากกว่านักศึกษาเพศชาย หรือมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้มากกว่านักศึกษาเพศชายทุกด้าน ยกเว้น ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่

ปลอดภัยและทำทนายการสอน อาจเป็นเพราะในทางจิตวิทยาพบว่าเพศหญิง จะมีความสามารถในการใช้ถ้อยคำได้คล่องแคล่วมากกว่าเพศชาย มีแนวโน้มในการฟังและคล้อยตามผู้อื่น มีความสามารถด้านภาษา การเขียนและศิลปะมากกว่าผู้ชาย จากเหตุผลดังกล่าวส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งถ้ามีศิลปะในการพูดและเขียน ในการทำงานย่อมทำให้สมรรถนะดีกว่าผู้ชาย แต่เพศชายจะมีอารมณ์มั่นคง มีความหนักแน่นมั่นใจในตนเอง มีความกล้าเสี่ยง ชอบทำทนาย จึงทำให้การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทำทนายการสอนได้ดีกว่าเพศหญิง สอดคล้อง

3. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามคะแนนเฉลี่ยสะสม พบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสังคมศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมแตกต่างกัน มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูกลุ่มวิชาสังคมศึกษา แตกต่างกันโดยระดับคะแนนเฉลี่ยในระดับ 3.51 ขึ้นไป จะมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 3.51 ลงมาและของทุกช่วงของคะแนนสะสม สืบเนื่องจากนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง จะเกิดความสะสมความเชื่อมั่นในตนเอง มั่นใจในการคิดและปฏิบัติงาน เวลาแสดงออกมักจะแสดงความพยายามเพื่อรักษาระดับการปฏิบัติงานของตนเอง มีความมุ่งมั่น และมีความรับผิดชอบสูง อีกทั้งนักศึกษาที่มีคะแนนสูงจะมีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ในการปฏิบัติงานสูง พยายามผลักดันตนเองเมื่อรู้ว่าจะมีบุคคลอื่นมาประเมินการทำงาน จึงพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นหรือกลุ่ม และพยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ จึงทำให้นักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูง มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านมากกว่านักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำ

4. ผลการเปรียบเทียบนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มสังคมศึกษา ที่ฝึกสอนในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียน ต่างกัน จะมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านต่างกัน โดยนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จะมีสมรรถนะในทุกด้านมากกว่านักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มักจะเป็นโรงเรียนยอดนิยมของผู้เรียน และมีชื่อเสียงดี ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำผู้เรียนเข้าสู่การศึกษาระดับสูงได้จำนวนมาก โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จึงเป็นศูนย์รวมของนักเรียนคุณภาพ ที่มีพร้อมทุกๆด้าน ประกอบกับโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรที่เพียงพอ ทำให้สามารถพัฒนาทรัพยากรและบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ประกอบกับบรรยากาศโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะมีลักษณะการส่งเสริมทักษะทางวิชาการ เพราะจะต้องรักษาคุณภาพการเรียนการสอนและชื่อเสียงของโรงเรียน ส่งผลให้นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ต้องตื่นตัวและพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา จึงทำให้สมรรถนะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาควรให้นักศึกษาเลือกโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในการส่งนักศึกษาเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาเป็นลำดับต้นๆ เนื่องจากนักศึกษาคouldได้มีโอกาสได้พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพได้อย่างเต็มความสามารถ

1.2 สาขาวิชา หรือกลุ่มวิชา ที่รับผิดชอบในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาสังคมศึกษา ควรส่งเสริม ติดตามและเน้นการพัฒนาทักษะวิชาชีพครูของนักศึกษาชายเป็นพิเศษในทุกๆด้าน โดย จัดการฝึกอบรม ให้ฝึกปฏิบัติ รายบุคคล รายกลุ่มย่อยๆ โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้และกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

1.3 จากผลการศึกษา ผู้วิจัยเสนอแนะว่าการรับนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษาคควรมีการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายวิชากลุ่มสังคมศึกษาที่อยู่ในระดับสูง ประกอบการพิจารณาเป็นลำดับแรก เพราะ นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยวิชาสังคมที่อยู่ในระดับสูงจะสามารถพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูสังคมศึกษาได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำ

1.4 จากผลสรุปปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาสังคมศึกษาควรได้รับการพัฒนาด้านทักษะการสร้างสื่อการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคและวิธีการสอน การใช้จิตวิทยาการควบคุมห้องเรียน และทักษะการเขียนและการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่นการฝึกอบรมพัฒนาทักษะทางวิชาการ การสร้างสื่อการเรียนการสอน การอบรมออกแบบและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาที่ผ่านมาทำให้เห็นปัญหาด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ จึงควรมีการวิจัยและพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาสังคมศึกษา ด้านเทคนิควิธีการสะท้อนการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

2.2 จากผลการศึกษาคควรมีการวิจัยการพัฒนาการกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

นักวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูได้พยายามหาแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอน จึงมีการศึกษาวิจัยวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูด้านการรู้วิชาเฉพาะด้าน สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิธีการสอนที่หลากหลาย การวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จากวัตถุประสงค์ทำทราบว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มสาระสังคมศึกษามีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน รวม ได้แก่ ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการ

เรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทายการสอน ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน) และด้านผลสะท้อนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาแยกปัญหาหลักๆ คือ ปัญหาด้านสื่อการสอน ปัญหาด้านการควบคุมห้องเรียน ปัญหาด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ปัญหาด้านการสอน ปัญหาอื่นๆ เช่น ขาดทักษะการพูด ขาดทักษะการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะในทุกประเด็น กล่าวคือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาควรให้นักศึกษาเลือกโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในการส่งนักศึกษาเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาเป็นลำดับต้นๆ เนื่องจากนักศึกษาจะได้มีโอกาสได้พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพได้อย่างเต็มความสามารถ การรับนักเรียนเพื่อเข้าศึกษาต่อ ในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาชีพครูสังคมศึกษาควรมีการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยรายวิชากลุ่มสังคมศึกษาที่อยู่ในระดับสูง ประกอบการพิจารณาเป็นลำดับแรก

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **Competency Model สมรรถนะข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.** (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2554 จาก <http://www.moe.go.th/opdc/Modelcompe.htm5>.
- เกียรติวัฒน์ วิชาญการุญจน์. (2553). การศึกษาสภาพปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตศรีสะเกษ : ศรีสะเกษ.
- ชนาธิป พรภล. (2543). **แคตส์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ : อลิอัน เพรส.
- ชรอยวรรณ ประเสริฐผลและคณะ. (2556). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูใหม่โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556.**
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ. (2545). **ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ทัศพร สุนทราลัย. (2557). **สังคมศึกษา (ออนไลน์).** สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2559. สืบค้นจาก <http://57gc100422blogsport.com>.
- ทิววัฒน์ มณีโชติ. (2554). **การพัฒนาสมรรถนะตัวชี้วัดและเครื่องมือด้านการจัดและการประเมินผลการศึกษาของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
- ทศนา แคมมณี. (2543). **14 วิธี สอนสำหรับครูมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ: เท็กซ์แอนด์เจอร์นัลพับลิเคชั่น.
- . (2545). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2550). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- চার্গ বৃষ্টি. (2542). **তথ্যগ্ৰন্থলিঙ্কসূত্র.** กรุงเทพฯ: บริษัทธนัชการพิมพ์จำกัด.
- ธีรพจน์ ภูริโสภณ (2549). **สมรรถนะในการปฏิบัติงานบุคคลสายสนับสนุนวิชาการที่ไม่ใช่ข้าราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- นันทกา วารินิน. (2557). **รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2557**

บรรณานุกรม(ต่อ)

- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2542). **นวัตกรรมการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2542). **การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ ในชุดพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์และพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- บุรชัย สิริมหาสาร (2554). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2544). **เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พยุงค์ดี จันทร์สุรินทร์. (2543). **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ แก้วทวี. (2545). **การศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถภาพพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของครูคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พรรณราย เขียมทันและอนูวัติ คุณแก้ว. (2554) . **การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ : เพชรบูรณ์**.
- พระเทพเวที. (2531). **เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). **การกระตุ้นการคิดด้วยการใช้คำถาม : ใน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 2** . กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์ .
- _____ . (2544). **แนวคิดและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 1**. กรุงเทพฯ : บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- _____ . (มปป.). **การสอนแบบร่วมมือ : ใน NTQ Child-Centered Portfolio**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- พึงใจ สินธวานนท์. (2526). **โครงการสอนแบบจุลภาคตอนที่ 1การจัดการสอนแบบจุลภาค**. กรุงเทพฯ:ครุสภา
- _____ . (2519). **การจัดการสอนแบบจุลภาค**. หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู.
- ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. (2557). **คู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา**. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- ยนต์ ชุมจิต. (2550). **ความเป็นครู** (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ . โอเดียนสโตร์.
- ลาวัญญ์ วิทยายุทธกกุล. (2533). **การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา**.
คณะครุศาสตร์ กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ (มปป.).**การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ (มปป.).**เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมศึกษา หน่วยที่ 1-4**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณดา ตั้งศุภกิตกำธร.(2549). **สมรรถนะของครูตามการรับรู้และความคาดหวังของครู นักเรียน และผู้ปกครองที่โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยแผนกมัธยม.การศึกษาค้นคว้าอิสระ**
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วลัย พาณิช.(2544). **“การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ”ในแนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครู**
มัธยมศึกษาเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. _____ กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ (2544). **“การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษา”ในหนังสือชุด**
ปฏิรูปการศึกษา แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครูมัธยมเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์.(2541). **เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตร**
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. _____ กรุงเทพฯ. พริกหวานกราฟฟิค
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2547). **มาตรฐานครูวิทยาศาสตร์และ**
เทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สโรชา คล้ายพันธ์. (2553). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ**
นักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารบริหาร
การศึกษา. ปีที่ 8 ฉบับที่1 (ตุลาคม 2556- มีนาคม 2555).
- สาโรช ไศร์รักษ์. (2546). **นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540).**การกำหนดวัตถุประสงค์นโยบายยุทธศาสตร์**
การพัฒนาการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี
- _____.. (2544). **รายงานการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายการปฏิรูปวิทยาศาสตร์ศึกษาของไทย**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____.(2541). **แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542).**ความรู้เพื่อการพัฒนา : Knowledge For**
Development. กรุงเทพฯ: สำนักงาน (อัสสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**
แห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2259). สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2556, จาก
http://www.pld.rmutt.ac.th/?wpfb_dl=210.

บรรณานุกรม(ต่อ)

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ. (2546). “Competency เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้ ” Human Resource., มีนาคม-เมษายน 2546
- _____. (2547). Competency เครื่องมือการบริหารที่ปฏิเสธไม่ได้ .Productivity world พฤศจิกายน-ธันวาคม. 9(53): 44-51.
- สุจิตรา บัวหมื่นไวย. (2557) การประเมินสมรรถนะนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 หลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการวิเคราะห์และการประเมินสมัยใหม่ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ วงศ์สุวรรณ. (2542). การเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โครงการงาน . มปม. : มปท.
- สุทัศน์ นำพูลสุขสันต์. (2553).ในสมรรถนะขีดความสามารถ Competency.(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2553 จาก <http://www.novabizz.com/NovaAce/Competency.htm>.
- สุมนธา จุลชาติ. (2555).การพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพแบบร่วมมือโดยเน้นครูเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของครู ประถมศึกษาสำนักหอสมุดกลาง กรุงเทพฯ : ศิลปาคร.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. 2556. การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 : หลักสูตรการพัฒนาครูโดยการสร้างระบบพี่เลี้ยง. กรุงเทพฯ: มหาลัสโซ่วิทยธรรมราช.
- สุวิทย์และ อรทัย มูลคำ (2545). 21วิธีการจัดการเรียนรู้:เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. ภาพพิมพ์.
- ศิริดา ทองเชื้อ และ นฤมล ศราพันธ์. (2553). ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน สาขาคหกรรมศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : เกษตรศาสตร์
- อรุณี สถิตภาคีกล. (2542). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช
- เอกภูมิ จันทร์ขันธ์ และคณะ. (2555). สภาพการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูหลักสูตรผลิตครู 5 ปี : รายวิชาการสังเกตและฝึกปฏิบัติงานครู. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 31 ฉบับที่151 (2 มีนาคม – เมษายน 2555).
- อานนท์ ศักดิ์วรวิญญ์. (2547). แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency : เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง ChulalongkonReviwe” 16(ก.ค.-ก.ย.) : 57-72.
- อาลัย จันทร์พานิชย์. (2557). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บรรณานุกรม(ต่อ)

- Baxter, J. A., & Lederman, N. G. (1999). Assessment and measurement of pedagogical content knowledge. In J. Gess-Newsome & N. G. Lederman (Eds.), **“Examining pedagogical content knowledge”** (pp. 147-161). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic Publisher.
- Chicago Public School Education. (1995). **Building instructional capacity**. Retrieved Sep 8, 2011, from www.nsd.org/standards/qualiteaching.ctm.
- Faikhamta, C.; Coll, R.K.; & Roadrangka, V. (2009). The development of pre-service chemistry teachers' pedagogical content knowledge: From a method course to field experience. **Journal of Science and Mathematics in Southeast Asia**, 32(1), 18 – 35.
- Murphy, F. and Timmins, F. (2009). Experience based learning (EBL): Exploring professional teaching through critical reflection and reflexivity. **Nurse Education in Practice** 9 (1) : 72-80.
- The College Academic Council. (2004, online). **The professor of 21st Century Universal Teaching Competencies**. Retrieved November 15, 2012, from : <http://www.algonquincollege.com>.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง
สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครู
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

แบบสอบถามนี้จะนำไปเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการวิจัยเรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่านถือว่ามีคุณค่าต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้ออย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ณ ที่นี้ด้วย

คำชี้แจง : แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ตอนที่ 2 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ในกรณีนี้แบ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงที่ให้ตรงกับข้อมูลของท่าน

ข้อมูลนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

1. เพศ ชาย หญิง
2. คะแนนเฉลี่ยสะสม 4 ปี
 2.00 - 2.50 2.51 - 3.00
 3.01 - 3.50 3.51 ขึ้นไป
3. ขนาดของโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกสอน
 โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง
 โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ

ข้อมูลผู้ประเมิน (ครูพี่เลี้ยง)

4. เพศ ชาย หญิง
5. อายุ
 ต่ำกว่า 30 ปี 30-40 ปี
 41-50 ปี มากกว่า 50 ปีขึ้นไป
6. ระดับการศึกษาสูงสุด
 ปริญญาตรี ปริญญาโท
 สูงกว่าปริญญาโท
7. ประสบการณ์การทำงาน
 1-10 ปี 11-20 ปี
 21-30 ปี มากกว่า 30 ปี
8. ระดับวิทยฐานะครูของท่าน
 ครูชำนาญการ ครูชำนาญการพิเศษ
 ครูเชี่ยวชาญ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

ตอนที่ 2 การพัฒนากรอบการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้าน
ของนักศึกษาครูสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คำชี้แจง :โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับพฤติกรรมของนักศึกษาฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครู

5 คะแนน หมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับปฏิบัติของนักศึกษา				
		5	4	3	2	1
ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน						
จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้						
1	มีการเชื่อมโยงลำดับความสำคัญของการเรียนรู้ เช่นการเชื่อมโยง การเรียนรู้และสามารถประเมินได้					
2	จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้มีความชัดเจน					
3	มีความเหมาะสมสำหรับความหลากหลายของผู้เรียน					
ความสอดคล้องของการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู						
4	มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้					
5	มีสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้					
6	มีการจัดกลุ่มการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้					
การเลือกวิธีการประเมินผล						
7	สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้					
8	มีเกณฑ์การประเมินพัฒนาการ การเรียนรู้ของผู้เรียน					
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย						
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล						
9	มีความเอาใจใส่ และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน					
10	มีความเอาใจใส่และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม					
วัฒนธรรมในการเรียนรู้						
11	ให้ความสำคัญของเนื้อหา เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน					
12	มีการตั้งเป้าหมายด้านการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของ ผู้เรียน					
กระบวนการบริหารจัดการห้องเรียน						
13	มีการจัดกลุ่มการเรียนรู้					
14	มีทักษะการถ่ายทอดการเรียนรู้					
15	มีการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เพื่อจัดการเรียนรู้					

ลำดับ ที่	รายการประเมิน	ระดับปฏิบัติของนักศึกษา				
		5	4	3	2	1
การควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน						
16	มีการสร้างกติกา ระเบียบความประพฤติของผู้เรียน					
17	มีการสังเกตและตอบสนองพฤติกรรมของผู้เรียน					
ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ						
การสื่อสารกับผู้เรียน						
18	มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้					
19	มีการจัดลำดับแนวทางและกระบวนการจัดการเรียนรู้					
20	มีทักษะการใช้ภาษาพูด					
21	มีทักษะการใช้ภาษาเขียน					
เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย						
22	มีทักษะของการตั้งคำถามที่มีคุณภาพ					
23	มีเทคนิคและทักษะการกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมอภิปราย					
การจูงใจผู้เรียน						
24	มีการจัดกิจกรรมและการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับผู้เรียน					
25	มีการจัดกลุ่มของผู้เรียน					
26	มีการใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้					
27	มีการวางโครงสร้างและการลำดับความต่อเนื่องของบทเรียน อย่างเหมาะสม					
ความยืดหยุ่นและไหวพริบในการตอบสนอง						
28	มีความยืดหยุ่นในการปรับแก้บทเรียน					
29	มีไหวพริบในการตอบสนองต่อผู้เรียน					
ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน (นักเรียน)						
30	มีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน					
31	มีการแสดงผลย้อนกลับสู่ผู้เรียน					
32	มีเกณฑ์การประเมินผู้เรียนอย่างชัดเจน					
33	มีการให้ผู้เรียนประเมินตนเอง					
ด้านผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้						
34	มีการบันทึกพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
35	มีการประเมินประสิทธิภาพของบทเรียน					
36	มีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน(ตามผลการ ประเมิน)ในครั้งต่อไป					

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่น

```

RELIABILITY  / VARIABLES=t1 t2 t3 t4 t5 t6 t7 t8 t9 t10 t11 t12 t13
t14 t15 t16 t17 t18 t19 t20 t21 t22 t23 t24 t25 t26 t27 t28 t29 t30
t31 t32 t33 t34 t35 t36  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL  /MODEL=ALPHA
/SUMMARY=TOTAL.

```

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.969	36

ภาคผนวก ค
คำอำนาจจำแนก(IOC)

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย
เรื่อง สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการรู้วิชาเฉพาะด้านของนักศึกษาคู
สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คำชี้แจง : ขอให้ท่านตรวจสอบข้อความถามว่ามีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการหรือไม่ และทำเครื่องหมาย / ลงช่องที่ตรงกับความเห็นของท่านโดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

- + 1 หมายถึง ข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ
- 1 หมายถึง ข้อความนั้นไม่มีสอดคล้องกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ข้อ	รายการพิจารณา	ผลการพิจารณา			ค่าอำนาจ จำแนก
		+1	0	-1	
1	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง				1
2	อายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 30-40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป				1
3	ระดับการศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ สูงกว่ากว่าปริญญาโท				1
4	. ประสบการณ์การทำงาน ☐ 1-10 ปี ☐ 11-20 ปี ☐ 21-30 ปี ☐ มากกว่า 30 ปี				1
5	ขนาดของโรงเรียนที่ท่านสังกัด ☐ โรงเรียนขนาดเล็ก ☐ โรงเรียนขนาดกลาง ☐ โรงเรียนขนาดใหญ่				1
6	ระดับวิทยฐานะครูของท่าน ☐ ครูชำนาญการ ☐ ครูชำนาญการพิเศษ ☐ ครูเชี่ยวชาญ ☐ ครูเชี่ยวชาญพิเศษ				1

	รายการพิจารณา	ผลการพิจารณา			ค่าอำนาจ จำแนก
		+1	0	-1	
ด้านที่ 1 ด้านการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน					
- จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้					
1	มีการเชื่อมโยงลำดับความสำคัญของการเรียนรู้ เช่นการเชื่อมโยงการเรียนรู้และสามารถประเมินได้				1
2	มีความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้				1
3	มีความเหมาะสมสำหรับความหลากหลายของผู้เรียน				1
- ความสอดคล้องของการวางแผนการสอนของนักศึกษาครู					
4	มีกิจกรรมการเรียนรู้				1
5	มีสื่อและแหล่งการเรียนรู้				1
6	มีการจัดกลุ่มการเรียนรู้				1
- การเลือกวิธีการประเมินผล					
7	มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้				1
8	มีเกณฑ์การประเมินพัฒนาการ การเรียนรู้ของผู้เรียน				1
ด้านที่ 2 บรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและท้าทาย					
- ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล					
9	มีความเอาใจใส่และความสัมพันธ์ของครูกับผู้เรียน				1
10	มีความเอาใจใส่และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม				1
- วัฒนธรรมในการเรียนรู้					
11	ให้ความสำคัญของเนื้อหา เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน				1
12	มีความคาดหวังสำหรับการประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน				1
- กระบวนการบริหารจัดการห้องเรียน					
13	มีการจัดกลุ่มการเรียนรู้				1
14	มีทักษะการถ่ายทอดการเรียนรู้				1
15	มีการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เพื่อจัดการเรียนรู้				1
- การควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียน					
16	มีการสร้างกติกา ระเบียบความประพฤติของผู้เรียน				1
17	มีการสังเกตและตอบสนองพฤติกรรมของผู้เรียน				1

	รายการพิจารณา	ผลการพิจารณา			ค่าอำนาจ จำแนก
		+1	0	-1	
ด้านที่ 3 ด้านขอบเขตของกลยุทธ์ในการกระตุ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ					
- การสื่อสารกับผู้เรียน					
18	มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้				1
19	มีการลำดับแนวทางและกระบวนการจัดการเรียนรู้				1
20	มีทักษะการใช้ภาษาพูด				1
21	มีทักษะการใช้ภาษาเขียน				1
- เทคนิคการตั้งคำถามและการอภิปราย					
22	ทักษะของการตั้งคำถามมีคุณภาพ				1
23	มีเทคนิคและทักษะการอภิปราย				1
- การจูงใจผู้เรียน					
24	การวางโครงสร้างและการลำดับความต่อเนื่องของบทเรียน				1
25	มีการจัดกลุ่มของผู้เรียน				1
26	การใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้				1
27	มีการจัดกิจกรรมและการมอบหมายงาน				1
- ความยืดหยุ่นและไหวพริบในการตอบสนอง					
28	ความยืดหยุ่นในการปรับแก้บทเรียน				0.68
29	ไหวพริบในการตอบสนองต่อผู้เรียน				0.68
ด้านที่ 4 ผลย้อนกลับและการประเมินผู้เรียน					
30	มีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน				1
31	การแสดงผลย้อนกลับสู่ผู้เรียน				1
32	มีเกณฑ์การประเมินผู้เรียน				1
33	มีการประเมินตนเองของผู้เรียน				1
ด้านที่ 5 ผลสะท้อนของการจัดการเรียนรู้					
34	มีการบันทึกพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง				1
35	มีการประเมินประสิทธิภาพของบทเรียน				1
36	การจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป				1

